

Foto: Cs. Földiová

Organizácia Slovákov v Malom Kereši usporiadala v januári tradičný ples starých mám. Predsedníčka organizácie Zuzana Gmoserová v úvodnom príhovore referovala o činnosti organizácie v predchádzajúcom roku. Po oficiálnej časti nasledovala zábava. Účastníci sa naučili nové piesne, ochutnali domáce špeciality a niektorí si aj zatancovali.

Foto: Z. Bodová

V Maglóde zorganizovali batôžkový slovenský ples, nazývaný aj „párový bál“, koncom februára. Miestna slovenská samospráva naň pozvala nielen miestnych obyvateľov, ale aj Slovákov z okolitých obcí, aby aj takýmto spôsobom utužovali vzájomné vzťahy. Tancom a spevom otvorili bál členovia miestnych občianskych organizácií, samozrejme, v maglódskom slovenskom kroji. Do tanca hrali Hartňanski trubači a ako sa na bál patrí, nechýbala ani tombola.

Čabianska organizácia Slovákov pozvala milovníkov slovenského slova do Domu slovenskej kultúry na tradičné hodnotenie dvoch slovenských periódik vychádzajúcich v dolnozemskej metropole. Čabiansky kalendár na rok 2015 recenzoval riaditeľ Slovenského vydavateľského centra v Báčskom Petrovci Vladimír Valentík a mesačník Čabän redaktorka Ľudových novín Eva Fábíánová. Na tomto popoludní sa dostalo slovenskému slovu toľko oslavy, že vystačí na celý rok, keď príde rad na hodnotenie ďalších dolnozemských slovenských publikácií.

Foto: (im)

Foto: (ik)

Slovenská a Obecná samospráva v Šoškúte prilákali koncom februára do Základnej školy Károly Andreettiho milovníkov plnených trubíček, alebo – ako ich tu nazývajú – „trubielky“. Zákusky napiekli šikovné miestne gazdinky. Od obecnej samosprávy dostali poukážky v hodnote 10 000 forintov, za čo mali priniesť do súťaže po 60 kusov „trubielky“. Víťazkou prvého festivalu plnených trubíček sa stala Anna Monostoriová.

Na Čiernu nedeľu Šárania vynášali Kyselicu. Sprievod viedol konský záprah, ku ktorému boli pripevnené slamené figuríny Šimona a Júdy. Pri rieke Kyselicu vyzliekli, slamu zapálili a hodili do rieky so slovami: „Kyselica, hybaj ďaleko, odnes všetké ňemoce z tejto našej dediny, aby všetci ľudia boli zdraví.“ Potom deti šliapali konope, lebo kedysi takto pomáhali svojim rodičom vyrábať vrecia a košíky z tejto rastliny. Sprievod sa vrátil späť do Slovenského dvora, kde jarňými piesňami privítal jar.

Foto: A. Rusnák

Foto: (ik)

V Tárnoku žijú Slováci od 18. storočia. Potomkovia pôvodných osídlencov dodnes oduševnene zachovávajú miestne slovenské tradície a zvyky. Jedným z nich je „krvatačka“, ktorú usporadúvajú vždy v prvý jaré dni. Nezvyčajné pomenovanie odôvodňujú „občerstvením krvi“, prebúdzaním sa prírody. Kedysi v deň Zvestovania Pána (25. marca) Tárnočania chodievali k pivniciam na Starom vrchu, kde sa pri speve a priateľských rozhovoroch tešili príchodu jari. Koncom minulého storočia tento zvyk upadol do zabudnutia, ale asi pred desiatimi rokmi sa miestni Slováci a Maďari spojili a oživil ho. „Krvatačku“ usporiadali 28. marca 2015 obecná samospráva, kultúrny dom, knižnica a slovenská samospráva spolu s miestnymi občianskymi organizáciami.

Ečerská slovenská samospráva oživila tradíciu minulých rokov a 22. marca zorganizovala v miestnom oblastnom dome podujatie s názvom Rozprávky na Jozefa. Prostredníctvom rozhovorov s najstaršími obyvateľmi obce ožila minulosť Ečeru, historiky viažuce sa k architektonickým pamiatkam i k obyvateľom. Rozprávanie starších počúvala mladšia generácia, ktorá sa zaujíma o tradície. Na záver príjemného posedenia si všetci pochutnali na tradičnej zimnej lahôdke – na kukurici s makom.

Foto: (aszódi)

Podľa starodávnej povere kto sa na Veľký piatok zavčasu ráno umyje v potoku, ten bude po celý rok silný a zdravý. Tento zvyk oživil a spopularizovali členovia spolku Zelený veniec v Ečeri. Do ich Potoka lásky sa chodievali umývať nielen Ečerčania, ale aj slovenskí obyvatelia okolitých osád. V roku 2015 sa rozhodli oživiť tento zvyk aj členovia tanečnej skupiny Furmička z Čemeru. Predpoludním sa umyli v potoku a popoludní si spolu s Kerestúrčanmi, Velkotarčanmi, Maglódčanmi, Cinkotančanmi a Kerepešanmi v Ečeri vypočuli rozprávanie Ondreja Csabu Aszódího o tejto tradícii. Na záver si v oblastnom dome spoločne pochutnali na ečerských koláčoch a čaji.

Foto: (szabová)

Foto: (kan)

Baňacka, dnes časť Nového Mesta pod Šiatrom, sa stala 18. apríla dejiskom v poradí 15. stretnutia vedúcich slovenských oblastných domov zo všetkých kútov Maďarska. Miestny oblastný dom je jediný, ktorý prevádzkuje Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku a práve v tomto roku oslavoval desiate výročie svojej existencie. Na konferencii sa po prvý raz zúčastnil predseda Zväzu oblastných domov v Maďarsku Dr. István Páll, ktorý prítomným predstavil zachovanú slovenskú kultúru v Dedinskom múzeu v Sóstó pri Níredháze. Popoludnie strávili účastníci v oblastnom dome, kde ich čakali miestne ženy so sladkými pochútkami, výbornými slovenskými ľudovkami a zaujímavým miestnohistorickým výkladom v podaní Anny Bačkaiovej.

Foto: L. Faludi

Už po tretí raz usporiadala Slovenská samospráva v Sudiciach Slovenský majáles. Na dvore Dedinského múzea čakali záujemcov čerstvo upečené slivkové buchty a strapačky, ktoré pripravili členovia miestnej slovenskej samosprávy a ich pomocníci. V kultúrnom programe vystúpili miestni škôlkari, žiaci základnej školy a spevácky zbor. Vyvrcholením programu bolo vystúpenie Univerziténeho folklórneho súboru Mladosť z Banskej Bystrice, ktorý zožal ovácie publika.

Foto: M. Gogoláková

Posledný aprílový víkend znela v uliciach Ráckeve ľudová hudba – v nedeľu sa konal 16. ročník národnostného festivalu. V tomto podunajskom mestečku neďaleko hlavného mesta usporadávajú jediný národnostný festival v Maďarsku, na ktorom sa pravidelne prezentujú všetky etniká krajiny. V tomto roku Slovákov zastupovali tanečníci z Dabašu-Šáre.

Námestie hrdinov v Čemeri bolo dejiskom Slovenského dňa a majálesu. Hlavná organizátorka Alžbeta Szabová uviedla, že slovenská samospráva usporiadala podujatie v strede obce preto, lebo jednak pred Slovenským domom

práve stavali javisko pre majáles a jednak sem chcela prilákať aj tých obyvateľov, ktorí zatiaľ slovenské akcie nenavštevovali. Plán sa vydaril, okolo stánkov a pred javiskom sa vystriedalo množstvo ľudí. Návštevníci si mohli pozrieť vystúpenia žiakov Základnej umeleckej školy z Mojmiroviec, malých tanečníkov z Nových Zámkov, členov folklórnych súborov Zelený veniec z Ečeru, Panónia z Malej Tarče a miestnych tanečníkov, členov skupín Furmička. Z družobných Mojmiroviec sa predstavila aj mladá talentovaná Lucia Velebná, ktorá študuje herectvo na bratislavskom konzervatóriu.

Foto: (ef)

Slovenská samospráva XX. obvodu Budapešti koncom apríla usporiadala Literárne popoludnie za účasti literátov Gregora Papučka, Zoltána Bárkányiho Valkána, Imricha Fuhla a Evy Fábiánovej. V knižnici Osvetového domu Csili hovorili o svojich literárnych pohnútkach netradične po maďarsky. Netajeným cieľom členov slovenského zboru vedeným Hildou Gulácsiovou Fabuľovou bolo priblížiť slovenskú literatúru v Maďarsku aj tým záujemcom, ktorí nerozumejú po slovensky.

Foto: (ef)

Koncom apríla sa uskutočnil Obecný deň v Irminčoku spojený s Dňom Slovákov. Teplé jarné slnečné lúče prilákali na námestie veľa ľudí, pre ktorých pripravila obecná samospráva spolu s miestnym slovenským voleným zborom pestrý kultúrny a zábavný program. Slovenský kultúrny program otvorilo vystúpenie tanečníkov súboru Tešedík zo Sarvaša, po nich sa predstavili citarový krúžok Základnej školy Ágostona Treforta v Čabačude a škôlkari z Irminčoku. Miestne slovenské ženy počas celého dňa piekli v peci na námestí tvarožníky a ponúkali nimi návštevníkov. Hostami podujatia boli obyvatelia z partnerskej obce Drienovec. Vyvrcholením programu bol fakľový sprievod a po ňom nasledujúca pouličná veselica, na ktorej hrali Chlapci Hatvanovci.

Foto: (kan)

Foto: (ik)

Kancelária Národného osvetového ústavu Peštianskej župy zorganizovala 23. apríla odborný metodický deň pre vedúcich kultúrnych osvetových centier s pracovným názvom Kultúrne fórum národnosti Peštianskej župy a tým rozbehla sériu podujatí, ktoré prebiehajú vždy na inom mieste. Na tému Osveta a vzdelávanie spoločnosti prednášala úradujúca konateľka spoločnosti Legatum Katarína Királyová, ktorá hovorila o histórii Slovákov v Peštianskej župe, kde z 18 osád v 13 žijú Slováci.

V Slovenskom Komlóši sa Deň mesta oslavuje 25. apríla, keď spomínajú na 80 slovenských rodín, ktoré roku 1746 prišli na komlóšsku pustatinu a položili základy tejto osady. Pri tejto príležitosti sa v meste koná rad slávnostných podujatí. Na Námestí svätého Štefana kládli vence k pomníku Slovákov, k tabuli pokojného spolunažívania a k pomníku znovu osídlenia Došli sme. Evanjelický cirkevný zbor v Slovenskom Komlóši odovzdal pietnu parcelu na starom cintoríne na počesť komlóšskych obetí prvej svetovej vojny. Slávnostný program pokračoval v Dome prírody otvorením výstavy miestnej rodáčky, maliarky Márie Lukáčovej a slávnostným zasadnutím mestskej samosprávy.

Foto: M. Bajczerová

Najväčšou kultúrnou akciou Slovákov žijúcich v juhovýchodnom Maďarsku je Kultúrne stretnutie dolnozemskej Slovákov, ktoré sa uskutočnilo v Slovenskom Komlóši spolu so súťažou o najlepšiu komlóšsku suchú klobásu. Program prebiehal v rámci podujatí Dňa mesta. Na javisku na dvore slovenskej školy sa predstavili najmenší členovia miestneho detského súboru

Foto: Marianna Bajczerová

Harmónia, spevácka skupina seniorov zo Žabokrekov pri Martine, spevácky zbor Rosička a gitarová skupina Horenka z Kétšoproňu a domáci: mandolínový orchester Tremolo, ľudová hudba Kolovrat, tanečný súbor Komlóš a Mládežnícky dychový orchester. V budove školy sa konala vernisáž výstavy komlóšskych amatérskych umelcov pod názvom Traja z Komlóšanov. Prítomných čakala na záver veselá zábava so Sarvašanmi – Tiborom Mótyánom a jeho muzikantmi.

V Níži bolo 1. mája rušno. Miestna slovenská samospráva spolu s obecným úradom usporiadali v poradí druhú Slovenskú svadbu. Po kultúrnom programe pätnásť párov, pričom najstaršie uzatvorili manželstvo pred 45 rokmi, na čele s radostníkom a družbom Jozefom Dudášom sa v sprievode vybralo do neďalekého kostola, kde si obnovilo manželský sľub. Slovenskú omšu slúžil farár Ladislav Radoš. Po slávnostnom akte členovia Kultúrneho spolku pre Mlynky zaspievali svadobné piesne. Večerný program pozostával zo zábavných hier a svadobných zvykov, v ktorých sa skúšala vytrvalosť, trpezlivosť a spolupráca párov. Isté je, že každá generácia si prišla na svoje.

Foto: A. Rusnák

Viacere z našich osád, resp. občianskych organizácií a slovenských samospráv, majú plodnú spoluprácu s obcami na Slovensku. Predstavitelia miest Čorváša a Sládkovičova sa už roky pravidelne schádzajú na rôznych podujatiach. Túto spoluprácu v máji oficiálne zakotvili v dvojstrannej dohode, ktorú podpísali predsedníčka Slovenskej samosprávy v Čorváši Alžbeta Gyimesiová Hudíková, predsedníčka Miestneho odboru Matice slovenskej v Sládkovičove Veronika Maceková a predseda Csemadoku ZO Sládkovičovo Alexander Vigh.

Foto: (bgy)

Na pozvanie Slovenskej samosprávy XIII. obvodu Budapešti zavítal v polovici mája do Maďarska Folklórny súbor Železiar z Košíc. Predstavil sa v Novom Meste pod Šiatrom, kde jeho vystúpenie sprostredkovala tamjšia slovenská samospráva. Budapeštianske vystúpenie si prišli pozrieť okrem divákov z hlavného mesta aj Slováci z Dabašu-Šáre, Dolných Petian, Legíndu, Maglódu, ale aj z ďalších slovenských obcí z okolia Budapešti. Na tomto predstavení sa rozlúčil so stálou účasťou na vystúpeniach umelecký vedúci ľudovej hudby FS Železiar Milan Rendoš.

Foto: (ef)

Foto: (tn)

Foto: (ef)

Na Turíce sa v rôznych našich regiónoch stretli Slováci v rámci folklórnych festivalov. V Tatabáni-Bánhide vystúpili tanečníci a speváci regiónu Vértes-Gereče spolu so svojimi priateľmi z Nitrianskeho samosprávneho kraja. V Rákoškerestúri sa po slovenskej svätej omši spolu zabávali folklórnici regiónu okolia Pešti, kým v Dunaed'háze po dvojazyčnej bohoslužbe v miestnom evanjelickom kostole sa o kultúrny program postarali miestny Klub dôchodcov Jasná jeseň a Tanečná skupina Slnečnice.

Foto: Z. Bodová

Tretí májový víkend patril v Malom Kereši opäť gastronómii, keď v rámci Dní mesta usporiadali tradičný a mimoriadne populárny Celostátny závinový a gastronomický festival. Na dvojdňovom podujatí, ktoré vzniklo na základe občianskej iniciatívy, sa predstavilo množstvo miestnych organizácií a po večeroch sa o zábavu starali známymi speváci a kapely. Z kultúrnych telies veľký úspech zožal aj miestny Tanečný súbor Dúha. Na hlavnom námestí celý deň núkali „rejteše“ mladé dievčatá odeté v krojoch, ktoré nikoho nepustili domov bez ochutnania tradičných miestnych závinov.

Foto: (mb)

V máji bolo hositeľom tretieho Národnostného stretnutia Békešskej župy mesto Poľný Berinčok, v ktorom bývajú dodnes okrem Maďarov aj Slováci a Nemci. V programe sa predstavili Rómovia, Rumuni, Nemci a Srbi žijúci v župe. Nás, Slovákov, s veľkým úspechom zastupovali miestny slovenský pávi krúžok so škôlkarmi z materskej školy Nezábudka, ako aj mandolínová skupina Tremolo zo Slovenského Komlóša.

Koncom mája sa už siedmy raz zišli predstavitelia slovenskej, rumunskej, rómskej, gréckej, chorvátskej a srbskej národnosti IX. obvodu Budapešti, aby predstavili svoj folklór a gastronómiu obyvateľom tejto mestskej časti. Slovákov prezentoval Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena, pričom účastníci podujatia si mohli pochutnať na pravých bryndzových haluškách a osviežiť sa pivom.

Foto: (ef)

Foto: (kan)

V kultúrnom dome v Gerendáši sa koncom mája uskutočnila tradičná súťaž vo výrobe klobás. Zúčastnili sa na nej okrem miestnych „expertov“ aj družstvá z Čabačudu, Čabasabadi, Čorvášu, Békešu, Békešskej Čaby, Kétsoproňu, Orosházy a Újkigyósu. Porota rozhodla, že najchutnejšie boli výrobky Klobásového klubu z Orosházy, Juraja Gajdáča z Čabasabadi a Štefana Petrovského z Kétsoproňu.

Foto: (ef)

Foto: (kan)

Samospráva XIII. obvodu Budapešti v spolupráci s desiatimi miestnymi národnostnými samosprávami organizuje každoročne v rámci Dní obvodu prezentáciu kultúry a gastronómie národností. Slovenský volený zbor sprostredkoval vystúpenie najmenších detí budapeštianskej slovenskej školy a škôlky, ako aj speváckeho zboru Senior z Mojmíroviec.

Samospráva V. obvodu Budapešti pozdravila leto veľkolepou trojdňovou zábavou. Ako vždy, priestor na javisku dostali aj národnosti. V rámci národnostného popoludnia vystúpil v roku 2015 jubilujúci budapeštiansky Slovenský folklórny spolok Lipa. Jeho členovia predviedli novú choreografiu, zatancovali abovské a békešské tance.

Foto: (csl)

Obecná a Slovenská samospráva v Číve v prvú júnovú sobotu pozvala milovníkov slovenských ľudových piesní na spoločnú oslavu 45. výročia založenia miestneho ľudového speváckeho zboru. Pri príležitosti jubilea odhalili na fasáde kultúrneho domu reliéf bývalého vedúceho tohto umeleckého telesa Dr. Bélu Kálmánfiho. Čívkym speváčkam v tento slávnostný deň prišli zagratulovať prominentní hostia, ako aj ich priatelia z okolitých a vzdialenejších obcí.

Foto: (zp)

Na nádvorí Základnej umeleckej školy Károlya Andreettiho v Šóškúte sa v prvú júnovú sobotu konal tradičný kapustníkový festival s netradičnou kulisou. Od vlnajšieho festivalu tu vyrástlo nové moderné zastrešené pódium, ktoré po úvodných melódiách v podaní miestnej mládežníckej dychovky a privítaní prítomných slávnostne odovzdal starosta Šóškútu Ferenc Kőnig. V kultúrnom programe vystúpili členovia všetkých vekových kategórií skupiny Slniečko, mužského zboru Mátyása Szakálya, tanečnej skupiny Večernica a súboru Hajtóra z Tárnoku, ako aj malí tanečníci z Biatorbágyu, miestni študenti ľudového tanca, tanečná skupina Bíbor (Purpur) z Válu a Kultúrny spolok pre Mlynky.

Foto: (pknh)

Slovenská samospráva v Novej Hute usporiadala v poslednú májovú sobotu Slovenský deň. Pri tejto príležitosti pozvala do obce spevokoly, folklórne súbory a poslanecké zbory z Répaškej Huty a zo Starej Huty, ako aj priateľov z Čabačudu a Slovenský folklórny spolok Lipa z Budapešti. Pre hostiteľov bolo veľkým potešením, že na podujatí sa zúčastnili predsedníčka CSSM Alžbeta Hollerová Račková a predsedníčka Slovenskej samosprávy Boršodsko-Abovsko-Zemplínskej župy Agneša Repková. Zavítali k nim aj priatelia z materskej krajiny, z Rožňavy a z Drnavy.

Foto: V. Zs.

Foto: L. F.

Členky Slovenskej samosprávy II. obvodu hlavného mesta na čele s predsedníčkou Evou Svitilovou využili ponuku voleného zboru tejto mestskej časti predstaviť sa na Dni obvodu. Na dvojdňovom festivale, ktorý sa uskutočnil 12. a 13. júna v Parku milénia, slovenský zbor zabezpečil prezentáciu slovenskej kultúry a gastronómie. Slovenských folklórnych súborov je veľa, mnohé často vystupujú na pôde hlavného mesta, ale nájdú sa také rázovité slovenské regióny, ktoré obyvatelia Budapešti nevelmi poznajú – aj preto padlo rozhodnutie pozvať vynikajúci súbor Kopaničiar zo západoslovenského mesta Myjava. Ukážka gastronómie bola daná – podávali sa bronzové strapačky a guláš s haluškami. Pričom nie hocikaké! Vďaka pomoci Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Budapešti z kuchyne šéfkuchára Štefana Polomu. Dezert boli rôzne ochutené domáce záviný.

Foto: (csl)

V druhú júnovú sobotu sa v Mlynkoch konali veľkolepé oslavy 50. výročia založenia miestneho pávieho krúžku. Predseda ÚSZZ Igor Furdík udelil pri tejto príležitosti umeleckej vedúcej kolektívu Gizele Molnárovej Medailu ÚSZZ za jej osobné zásluhy v zachovávaní a pestovaní slovenského jazyka a kultúry, za jej aktívnu činnosť a angažovanosť v občianskej sfére a folklórnom hnutí Slovákov v Maďarsku. V kultúrnom programe sa predstavili aj následníci „starších“ spevákov z Mlynkov, ako aj ich priatelia z rôznych kútov Maďarska a, samozrejme, aj Dychovka Šarňianka z družobnej obce Blatné, ktorá sa teší veľkej obľube vo všetkých pilišských Slováckmi obývaných obciach.

Foto: (ef)

V prvú júnovú sobotu zorganizovali Slovenská samospráva v Senváclave a spevokol Nezábudka Národnostný deň. Hostia sa v sprievode matičného speváckeho zboru zo Štúrova spoločne vybrali od hotela Pilíš k Slovenskému domu, kde sa konalo otvorenie výstavy. Malby Margity Elšíkovej hodnotila keramička Júlia Kákonyiová. Spolu s vernisážou sa uskutočnila prezentácia publikácií Ruda Fraňa. V kultúrnom programe na malom javisku pred základnou školou vystúpili spevácky zbor Nezábudka, tanečníce zo spriatelenej Mužle a recitátorky z Kóšpallagu.

V Peterke v polovici júna usporiadali Slovenský deň. Po privítacích slovách predsedníčky miestnej slovenskej samosprávy Alžbety Misányiovej javisko patrilo účinkujúcim. Miestny klub dôchodcov predviedol slovenské tance a piesne. V obci funguje aj Spolok za zachovávanie tradícií, jeho súbor má v repertoári predovšetkým maďarské piesne. Do Peterky zavítali v krásnych krojoch Slováci zo Židova (Vácegresu), ktorí sa tiež môžu popýšiť dvoma speváckymi zbormi. Kultúrny program spestrili detské hry a tance žiakov miestnej školy, ľudové tance súboru z Vasadu a piesne dôchodcov z Csévharasztu.

Foto: (csl)

Spolok segedínskych Slovákov v spolupráci so slovenskou samosprávou mesta usporiadali 21. júna v evanjelickom kostole slávnosť, na ktorej sa okrem miestnych Slovákov zúčastnili aj predstavitelia komlóšských Slovákov. Po bohoslužbe slovenská samospráva udelila vyznamenanie Za segedínskych Slovákov Jurajovi Čirikovi za jeho dlhoročnú aktívnu činnosť na poli slovenského verejného života. V kultúrnom programe vystúpil mandolínový orchester Tremolo zo Slovenského Komlóša.

Foto: M. Bajczerová

21. júna v pilíšskych Mlynkoch oslavovali 268. výročie opätovného osídlenia obce. Podujatie zorganizovala miestna slovenská samospráva. Na úvod do preplneného kostola vošli strážcovia Svätej koruny s jej replikou a umiestnili sa pred oltárom. Po svätej omši, ktorá prebiehala v maďarčine, o Svätej korune a národnostiach prednášal dvojazyčne a veľmi fundovane historik a prekladateľ László G. Kovács. V Pamätnom parku vzdali účastníci osláv kladením venčov poctu predkom a s úctou si pripomenuli miestnu slovenskú školu a učiteľov, ktorí v nej pôsobili. Kultúrny program prebiehal v našej materčine, prezentovali sa miestne kultúrne telesá a hostia zo Štúrova.

Foto: (fuhl)

Foto: (zp)

Návštevníci XXXIII. Národnostných dní v Teranoch si po príchode do obce najskôr pozreli obnovenú zvonnicu. Starostka Terian Edita Brožová sa po privítaní hostí z Bíru, Bokoru, Galanty, Opatovskej Novej Vsi, rovnomennej obce Terany na Slovensku a všetkých ostatných, ktorí si v tento deň našli cestu do tejto časti Cerových vrchov, poďakovala všetkým ľuďom, ktorí sa podieľali, resp. sa podieľajú na budovaní obce, rekonštrukcii pamätihodností a vybudovaní moderného zastrešeného pódia, na ktorom mohlo dôjsť k uskutočneniu tohto podujatia figurujúceho v zozname hodnôt Novohradskej župy. Na záver oficiálnej časti odovzdali zástupcovia Terian titul čestného občana obce mimoriadne aktívnej členke miestneho verejného života, predsedníčke Slovenskej samosprávy v Teranoch Zuzane Oczotovej.

Foto: (ef)

Hody na Petra a Pavla usporadúvajú posledný júnový vikend na Hlavnom námestí v Starom Budíne. Na pozvanie Slovenskej samosprávy III. obvodu sa na nich pravidelne zúčastňujú aj slovenskí interpreti. V roku 2015 to boli speváci zo Santova, Čemeru a Cinkoty.

Foto: (kan)

Už po ôsmy raz zorganizovali v III. obvode Deň národností a spoločenských organizácií. V Spoločenskom dome v Békášmederi v slovenských farbách potešili oči divákov dynamickou a veselou ľudovou tanečnou zábavou členovia Slovenského folklórneho spolku Lipa.

Slovenskí dôchodcovia bývajúcí v Starom Budíne a Békášmederi sa na pozvanie Slovenskej samosprávy III. obvodu Budapešti dvakrát ročne stretávajú v reprezentačnej sále Starobudínskej besedy. Tieto stretnutia sú vhodné nielen na to, aby sa pozreli, čo všetko sa žiaci budapeštianskej slovenskej školy – stáli účastníci týchto stretnutí – naučili za posledné obdobie, ale aj na to, aby sa za prestretým stolom porozprávali.

Foto: (ef)

Folklórny súbor Borovenka z Dabašu-Šára sa v prvú júlovú sobotu vybral na Slovensko, aby sa zúčastnil na Obecnom dni v Kalinkove na Žitnom ostrove. Po príchode sa dievčatá preobliekli do šárskych krojov a odišli do kostola, kde svätú omšu slúžili kňaz Milan Blaho z Veľkej Paky v maďarčine a kňaz Stanislav Peter Vavrek z Dunajskej Lužnej – Jánošíkovej v slovenčine. Popoludní, napriek neznesiteľnej horúčave, sa na športovom ihrisku konal futbalový zápas „starých pánov“ Kalinkovo – Šára, kým na priestranstve pred kostolom prebiehal kultúrny program. Borovenka pri tejto príležitosti pripravila polhodinový blok pozostávajúci z maďarských a slovenských ľudových tancov, za ktorý sa diváci zavďačili potleskom a vŕcnymi slovami uznania.

Foto: (fb)

Foto: K. Karkušová

V obci Zvolenská Slatina usporiadali v poradí piaty Slatinský jarmok, na ktorý pozvali aj Komlóšanov, ktorí navštívili túto obec už druhý raz. Pod vedením podpredsedu CSSM Františka Zelmana členovia Organizácie komlóšských Slovákov a tanečníci folklórneho súboru Komlőš na chýnom jarmoku úspešne predstavili komlőšske tance a gastronómiu.

Foto: A. Rusnák

Detva sa stala už po 50. raz dejiskom osláv tradičnej slovenskej ľudovej kultúry, umenia a gastronómie. Programová rada, ktorá má 22 členov, pripravila 9 scénických programov s viac ako 1800 účinkujúcimi a 33 sprievodných podujatí, a to výstavy, divadelné inscenácie a iné zaujímavosti. Počas troch dní približne 50 000 návštevníkov sa mohlo osviežiť v 50 stánkoch a pochutnať si na jedinečných jedlách, nakupovať na jarmoku tradičných ľudových predmetov, na ktorom predstavilo svoje umenie a výrobky 41 remeselníkov, organizácií a združení.

K najnavštevovanejším sprievodným podujatiam opäť patril Krajanský dvor. Druhý ročník otvorili predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Igor Furdík a primátor Detvy Ján Šufliarský. Súčasťou slávnostného otvorenia bol umelecko-kultúrny program účastníkov z Chorvátska, Maďarska, Rumunska a Srbska. Maďarsko reprezentovali folklórnici z Čemeru a zo Sarvaša. Na Jarmočnej scéne vystúpila Ľudová hudba Svrčkovci zo Šalgótarjána. V tomto roku k piatim dreveným domčekom pribudlo ďalších osem predajných stánkov, dvor sa zaplnil komfortnými altánkami, vo dvore stáli dva veľké bannery o Slovákoch žijúcich v zahraničí. Slovač z Maďarska reprezentovali aktivisti a kultúrni z Slovenského Komlóša a z Terian.

„Jubilejné slávnosti sú v živote miestnych komunit nesmierne dôležité. Sú to také zastávky..., keď si pripomenú to, čo sa stalo v minulosti a vďaka spoločne stráveným chvíľam naberú elán a sily do budúcnosti,“ týmito slovami pozdravila predsedníčka CSSM Alžbeta Hollerová Račková účastníkov osláv 40. výročia založenia Pávieho krúžku Borouka v Telekgerendáši. Telekgerendáški Slováci mali v lete rušné mesiace. Dostali sa do popredia záujmu širokej verejnosti tým, že sa stali hosťiteľmi najväčšieho sviatku slovenskej národnosti – Dňa Slovákov v Maďarsku a presne deň pred samotnou udalosťou si pripomenuli 40. výročie založenia Slovenského klubu, ktorý dnes funguje pod názvom Pávi krúžok Borouka.

Foto: (kan)

Foto: (hk-dsk)

Už dvadsať rokov kvitne v Békešskej Čabe vzácna ruža, ktorá ale nie je nejaký zázračný druh kvetu. Je to Miešaný spevácky zbor s názvom Čabianska ružička, ktorý založili z iniciatívy pracovníčky Domu slovenskej kultúry Alžbety Ančinovej v roku 1995 slovenské učiteľky materských škôl mesta. Pri príležitosti okrúhleho jubilea vydala Čabianska organizácia Slovákov (ČOS) – v rámci ktorej zbor pôsobí – publikáciu, v ktorej okrem prehľadu dvadsaťročnej činnosti zboru sa našiel priestor aj pre osobné spomienky jednotlivých členov. Bulletin zostavili členka zboru Anna Korčoková Vargová a konateľka ČOS Hajnalka Krajčovičová.

Slovenská samospráva a Obecná samospráva vo Vágašskej Hute usporiadali v tejto malebnej zemplínskej osade v poradí 22. stretnutie slovenských kulinárov z oblasti Medzihoria. V kultúrnom programe vystúpili miestny spevokol, ženský spevácky zbor Rozmarín z Baňachky a spevácky zbor Kvety Hút z Pálházy. O tanečnú vložku kultúrneho programu sa postarali žiaci Maďarsko-slovenskej dvojazyčnej základnej školy a internátu z Nového Mesta pod Šiatrom. Po kultúrnom programe nasledoval spoločný obed a ochutnávka vystavených jedál.

Foto: K. Krafcenková

Foto: A. Rusnák

Slovenská samospráva v Rétšágu každý rok usporadúva Národnostný deň. Moderátorkou a organizátorkou podujatia bola roku 2015 jej predsedníčka Silvia Glücková Salgaiová. Príhovory vzácných hostí sa týkali obnovy výučby slovenského jazyka, ktorá na základnej škole zanikla pred 20 rokmi a na strednej škole pred 35 rokmi. Slovenčina by sa mala vrátiť do základnej školy v budúcom školskom roku ako krúžok. Nasledoval galaprogram, na ktorom vystúpili Laura a Vanessa Glückové, FS Nádás z Farnej zo Slovenska a FS Panónia z Malej Tarče, miestne telesá FS Zúgófa, FS Kereplő a miestni školkári. Prestížnu cenu miestnej samosprávy „Za našu národnosť – Nemzetiségünkért“ za dlhoročnú osvetovú a organizačnú prácu prevzala terajšia podpredsedníčka samosprávy Alžbeta Struhárová.

Foto: (csl)

Slovenská samospráva vo Vacove organizovala ôsmy Vacovský národnostný plenér. Tábor usporadúva každý rok v rámci Veselej haravary vo Vacove spolu s miestnymi samosprávami Grékov, Rómov, Rusínov a Ukrajincov. Organizátori pozývajú do tvorivej dielne výtvarníkov buď z radov danej národnosti, alebo z materskej krajiny tej-ktorej národnosti. Na vernisáži výstavy diel plenéra roku 2015 v priestoroch Osvetového strediska Imreho Madácha, ktorá sa konala v polovici júla, kurátor, akademický maliar Árpád Németh s veľkým uznaním hovoril o tvorbe grafika zo Slovenska Gábora Antala. Mladý umelec je laureátom niekoľkých prestížnych ocenení, ako napr. Barcsayho ceny. Na výstave sa prezentoval o. i. ilustráciami Madáchovej Tragédie človeka.

Členovia folklórneho súboru Zornica z Jače a ľudovej hudby Csibaj banda sa v lete zúčastnili na doškolení v malebnom horehronskom prostredí, v Rekreačnom zariadení Poniklec. Profesionálni tanečníci Gergő Boldogovics a Zuzana Vargová pripravili východoslovenskú choreografiu na základe tancov folklórnej skupiny Raslavičan. Kým v jednej miestnosti sa tancovalo, v druhej kapela pod vedením primáša Bálinta Jobbágya nacvičovala hudobný sprievod, ktorý pôvodne hrala ľudová hudba Stana Baláža a Mateja Sagana.

Foto: A. Rusnák

Po smrti Júliusa Kučeru v Pilíšskej Čabe v tomto cykle zvolili za predsedníčku slovenskej samosprávy Rozáliu Hamerskú Valovičovú. Zbor udržiava aj naďalej kontakty s družobnou obcou na Slovensku, s Veľkým Lapášom, ako aj so zborom maticiárov v Štúrove Výborníci. Nadviazal kontakt aj s miestnym Spolkom pre tanečné domy, ktorý plánuje zaradiť do svojho hudobno-tanečného pásma aj slovenskú zložku. Pilíščabiaski Slováci sa pravidelne zúčastňujú na slovenskej omši, ktorá sa koná v miestnom kostole každú druhú nedeľu v mesiaci. Ich najväčším podujatím býva v polovici augusta Spomienka na predkov v Pamätnom parku, na ktorú v roku 2015 pozvali spevácke zbory z Hute a zo Šárišápu.

Foto: (rhv/fb)

Nadácia miestnej histórie v Sejdi (Sződ) vydala významné dielo v rozsahu 280 strán, ktoré sa zaoberá životom Slovákov z tejto obce Peštianskej župy počas uplynulých troch storočí, ako aj miestnymi súvislosťami medzištátnej dohody medzi Československom a Maďarskom o výmene obyvateľstva. Jeden člen autorskej dvojice Gyula Volentics je miestny výskumník, kým druhý autor Ján Volentič sa na základe spomínanej dohody presídlil spolu so svojimi rodičmi zo Sejdu do Podunajských Biskupíc.

Foto: I. Očovská

Spolok za Čabasabadi usporiadal tradičné Dni jablk, na ktoré zavítali aj hostia z družobnej obce na Slovensku Hradište, ležiacej severne od Lučenca. Ako dar priniesli hosťom monografiu tejto 600-ročnej osady, ktorú prezentovali 13. augusta v Čabianskom slovenskom oblasťnom dome v Békešskej Čabe. O publikácii hovoril starosta Hradišťa Pavol Lašák. Predstavil autorov knihy a vyzdvihol, že ich práca trvala sedem rokov. Pre čabianskych Slovákov je zaujímavá aj preto, lebo ich predkovia sa sem presťahovali približne pred 300 rokmi práve z Hradišťa.

Foto: I. Očovská

Pri tejto príležitosti predstavili aj spoluprácu oboch obcí, ktorá sa začala roku 1986. Daniela Kešjárová vo svojej prednáške „Čo nám odkázali naši predkovia“ predstavila doterajšiu spoluprácu a ďalšie možnosti zachovávanie tradícií. Na podujatí vystúpil so slovenskými piesňami detský spevokol Slniečko z Čabasabadi.

Dychová kapela v Modoróši sa na jar zúčastnila na Jarnom medzinárodnom festivale dychoviek v Číne, ktorý usporiadali pri príležitosti 70. výročia ukončenia 2. svetovej vojny. Na podujatie pozvali telesá z viac než päťdesiatich štátov, pričom Maďarsko zastupovala práve kapela z malej slovenskej obce Komárňansko-ostrihomskej župy. Skupina sa na svojich vystúpeniach predstavila so zábavno-hudobnou show, v ktorej bola kombinovaná zručnosť mažoretiek s prednesom hudobníkov.

Foto: (zsb)

Slovenská samospráva v Eleku, meste pri hraniciach s Rumunskom, usporiadala 15. augusta festival Slovákov. Elečania sa vždy tešia, keď k nim zavítajú hostia, preto pripravili pre členov pozvaných kultúrnych skupín miestne špeciality: gulášovú polievku a tvarohové záviný (rejteše), ktoré varil a piekol Štefan Ficere ml. V kultúrnom programe vystúpili mažoretky z Poľného Berinčoku, mládežnícka tanečná skupina Škovránok z Eleku, folklórna skupina Horenka z Kétsőproňu, ľudový spevokol Orgován z Békešskej Čaby, ľudová kapela Kolovrat zo Slovenského Komlóša a tanečná skupina Slnecnica z priateľskej obce Čičarovce na Slovensku.

Foto: I. Očovská

V polovici augusta usporiadali v Mlynkoch, na prírodnom javisku pri ruinách niekdajšieho kláštora, opäť tzv. Kláštorný festival. Program uviedol spoločný koncert spevákov Leventeho Galdu z hostiteľskej obce a Maroša Bangu zo Slovenska s názvom Mosty snov. Na stretnutí dychoviek sa zúčastnili aj kapely z blízkych nemeckých obcí – zo Solymáru a Verešváru (Pilisvörösvár). V programe vystúpili tanečníci z Verešváru a miestne telesá – tanečná skupina osvetového strediska a pávi krúžok. V samostatnom pásme sa početným návštevníkom „kláštora“ predstavila Veselá kapela z Komárna. Večer patrilo javisko populárnej hudobnej formácii Budapest Bár, ktorá zaujímavo kombinuje klasickú cigánsku hudbu s originálnym spracovaním šlágrův v podaní známych spevákov jazzovej a populárnej hudby.

Foto: (fuhl)

Foto: (csl)

V Kétsőproňi, slovenskej obci v tesnej blízkosti Békešskej Čaby, sa 20. a 21. augusta uskutočnili obecné dni, v rámci ktorých miestna slovenská samospráva organizovala v poradí štvrtý národnostný festival. Vyznamenanie Za Kétsőproň tohto roku získali rodáčka obce, členka Valného zhromaždenia CSSM, všestranná slovenská aktivistka Etelka Rybová a miestny Folklórny spolok Horenka. V programe vystúpili slovenské kultúrne telesá z okolia, ako aj hostia z Hriňovej zo Slovenska a z obce Dorobantj (Kisiratos) z Rumunska.

Foto: I. Očovská

Paprikový festival vo Velkom Bánhedeši sa konal 16. augusta. Súčasťou programu bola súťaž vo varení leča. Z papriky, ktorá sa nedostala do kotlíkov, urobili vtipné figúrky. Kým sa varili rôzne špeciality, Spolok pre zachovanie slovenských tradícií vo Velkom Bánhedeši usporiadal výstavu dobových predmetov bánhedešských obyvateľov. Členovia organizácie vystavovali kroje bánhedešských slovenských žien a meštiansky odev maďarských žien. Na vernisáži zazneli slovenské ľudové piesne v podaní miestnej detskej citarovej kapely, potom zarecitovala svoje básne horlivá lo-

kálpatriotka, recitátorka Zuzana Dohányosová Gulyássová. Počas slávnostného obeda členovia spolku a hostia z Rumunska a Slovenska počúvali slovenskú hudbu v podaní Mládežníckej dychovky zo Slovenského Komlóša a obdivovali slovenské ľudové tance súboru Komlőš.

Na členov Slovenského kultúrneho spolku Vernosť v Sarvaši čakal 8. a 9. augusta bohatý program. Vybrali sa objavovať pohorie Matra. Sprievodkyňu im robila predsedníčka Slovenskej samosprávy v Alkári Judita Kaszalová Szabadová. Prvou zastávkou bolo pútnické miesto Fallóskút s liečivou vodou a kaplnkou Panny Márie. V roku 2006 tu postavili a vysvětili kostol s rozmermi baziliky. V Pamätnom ľudovom dome v Alkári si Sarvašania pozreli pôvodný nábytok a úžitkové predmety matranských Slovákov. Po prehliadke školy v Alkári sa vybrali po náučnom chodníku pod názvom Cesta uhliarov. Pozreli si aj Fiškalityš Hutu, dnes administratívne patriacu k Alkáru, kde je známy spoločný kostol troch slovenských matranských obcí. Po prehliadke kostola pani Kaszalová pozvala hostí do známej Vidróczkeho čardy, kde im jej vedúci rozprával o živote známeho betára. Pôvodní obyvatelia týchto osád si dodnes zachovali slovenský jazyk a tradície. Sarvašania navštívili aj hvездáreň na vrchu Piskékéstető.

Foto: Z. Lišková

V rámci série sviatočných podujatí 20. augusta oslávili Ečerčania 700. výročie prvej písomnej zmienky o obci a 300. výročie príchodu slovenských rodín do Ečeru. Po slávnostnej svätej omši odhalili na námestí pri obecnom úrade Ečerský strom. Dielo zhotovené z dreva a tepaného železa pripomína symbol obce z 18. storočia, dub cerový so šiestimi vetvami, ktorý figuroval na dobových pečatidlách. Strom symbolizujúci lokálpatriotizmus a spolupatričnosť je darom miestnej slovenskej samosprávy. Na Ečerský strom sa prostredníctvom kovových doštičiek mohlo dostať meno každej rodiny, ktorá sa považuje za ečerskú a požiadala o to. 400 mien na pomníku dokazuje bohatú minulosť obce.

Foto: (ocsa)

Deň zakladateľa štátu a nového chleba bol v Slovenskom Komlóši príležitosťou na štvordňové oslavy. V rámci Komlóšských dní sa v slovenskej škole konal 15. ročník slovenskej kultúry a gastronómie. Organizátormi tohto populárneho programu boli Organizácia komlóšských Slovákov, miestna slovenská samospráva a regionálne stredisko Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku. Program si prišli pozrieť prominentní hostia, delegácie partnerských

miest zo Slovenska, z Vojvodiny a z Rumunska, členky Slovenskej samosprávy II. obvodu Budapešti a početní obyvatelia mesta a okolia. V budove školy otvorili putovnú výstavu venovanú 200. výročiu narodenia Ľudovíta Štúra predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbeta Hollerová Račková a riaditeľ Slovenského inštitútu Gabriel Hushegyi. Kultúrny a gastronomický program otvorila predsedníčka Slovenskej samosprávy v Slovenskom Komlóši Zuzana Lauková. Na javisku sa striedali tanečné a hudobné skupiny. Vystúpili dychovky z Považskej Bystrice a z Targu Secuiesc (Kézdivásárhely, Rumunsko), spevácka skupina Borouka z Telekgerendášu, ľudová hudba Jelšavanka zo Slovenska a tanečný súbor Komlőš.

Foto: (vzs)

Foto: (mb)

Foto: (fuhl)

Slovenská samospráva v Kóšpallagu predposlednú augustovú sobotu usporiadala Slovenský deň za účasti spevákov a tanečníkov z Mlynkov, Kerepešu, Dunaed'házu, Kismarosu a Senváclavu a domácich divadelníkov. Prvým vystupujúcim bol Slovenský pávi krúžok z Mlynkov. Poctil prítomných slovenskými piesňami, ktoré – ako vždy – aj teraz predniesol na vysokej úrovni. Zlatým klincom programu bolo záverečné vystúpenie ľudového speváckeho zboru zo Senváclavu. Bolo prekrásne a tiež výlučne slovenské.

Foto: (kan)

Už po 51. raz sa od 2. do 22. augusta konala Letná škola slovenského jazyka a kultúry Studia Academica Slovaca. Počas troch týždňov sa účastníci venovali slovenskému jazyku a zoznámali sa s kultúrou a históriou Slovenska. Záujemcovia prišli zo všetkých končín sveta. Prihlásilo sa takmer 170 frekventantov z 37 krajín, najstarší mal 68 a najmladší 18 rokov. O letnú školu sa najviac zaujímajú ľudia z Talianska, Nemecka, Poľska, Bulharska a Maďarska. Pravidelnými účastníkmi sú poslucháči slavistických štúdií v Segedíne a Budapešti.

Ďalším zaujímavým programom na Slovensku bola Letná škola žurnalistiky pre novinárov krajských médií. Zúčastnilo sa na nej 13 frekventantov z piatich štátov – zo Srbska, Chorvátska, Nemecka, Rumunska a Ruska. Podujatie organizovali Katedra žurnalistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave v spolupráci s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Pedagógovia katedry pripravili pre krajanov zaujímavé prednášky, tvorivé ateliéry a stretnutia s predstaviteľmi verejnoprávnych médií – Rozhlasu a televízie Slovenska (RTVS) a tiež Tlačovej agentúry Slovenskej republiky (TASR).

Foto: (uszz.sk)

Foto: (csi)

Koncom augusta sa vo IV. obvode Budapešti v rámci Dní mestskej časti už tradične predstavili širokej verejnosti aj národnosti. Na pozvanie miestneho slovenského voleného zboru s pásmom slovenských ľudových piesní vystúpila hudobno-spevácka formácia Laury a Vanessy Glückových a ich matky Silvie Glückovej Salgaiovej z Mlynkov. Pridal sa k nim člen speváckeho zboru v Štúrove Ján Machaj. Ľudovými piesňami z Novohradu, Pilíša a zo Slovenska si získali priazeň publika.

V XIV. obvode hlavného mesta, na javisku postavenom v športovom areáli na Mogyoródskej ceste, sa v poslednú augustovú nedeľu vystriedali predstavitelia siedmich národností. Konal sa tu jubilejný 10. Balkánsky a 2. Slovanský deň. Slovenské piesne predniesli Mlynčanky Silvia Glücková Salgaiová a Laura Glücková so štúrovským „ozembuchárom“ J. Machajom a tance predviedli členovia Slovenského folklórneho spolku Lipa. Program si prišli pozrieť nielen Slováci zo Zugló, ale aj z iných častí Budapešti.

Foto: (ef)

Foto: (vargosz)

Už niekoľko rokov sa svätoštefanské oslavy v Čermeri z iniciatívy predsedníčky miestnej slovenskej samosprávy Alžbety Szabovej začínajú v Slovenskom oblastnom dome. K obnovenému javisku prichádzajú ženy a dievčatá v krásnom čermerkom kroji na hodinu modlitieb, na ktorej roku 2015 kázali katolícki farári Štefan Bírčzi z Veľkého Kýru a Peter Mlynka z Mojmíroviec, miestny evanjelický farár Gyula Johann a duchovný reformovanej cirkevnej obce v Čermeri – Veľkej Tarči Előd Gábor Esztergály. Na podujatie prijali pozvanie aj členovia Chlapčenského zboru jágerského arcibiskupstva na čele so Szilviou Schmiedmeisterovou. Organizátori každý rok pri tejto príležitosti inštalujú dajakú výstavu, tentoraz to bola expozícia krásnych šatiek a čepcov. Na hodine modlitieb sa zúčastnili aj veriaci z Kerepešu a Veľkej Tarče.

Milovníci šárskych závinov sa stretli v Dabaši-Šáre na nádvorí Spoločenského domu už po desiaty raz. Už niekoľko rokov sa gastronomický festival uskutočňuje v prostredí Slovenského dvora v Šáre. Teraz však počasie donútilo organizátorov presunúť akciu do Spoločenského domu, kde sa konala aj súťaž o najlepšie „rejteše“. Po ťažkom

Foto: (kan/rusnák)

rozhodovaní porota udelila Cenu o putujúci pekáč skupine „Teta Juli a vnúčatá“. V kultúrnom programe sa predstavili tanečné súbory Borovenka, Malá Borovenka, spevácky zbor Rozmarín, citarové skupiny Fialečka a Bažalíčka a hostia z Péteri, Maglódu, Malého Kereša a Veľkej Tarče. O niekoľko týždňov Spevácky zbor Rozmarín zorganizoval Oberačkovú slávnosť v Šáre. Sprievod otvorili deti miestnej národnostnej materskej školy. Nasledoval spoločný tanec, po ktorom sa zo Slovenského dvora sprievod vybral na cestu, ktorá mala 10 zastávok. Pri každej sa roztancoval, za čo hostitelia počastovali účastníkov občerstvením a ochutnávkou domáceho vína či pálenky.

Foto: A. Rusnák

Koncom prvého septembrového týždňa sa členovia nížanského klubu Jasienky a miestni záujemcovia vybrali do Bratislavského kraja, aby sa zoznámili s tamojšou kultúrou a históriou. Pozreli si sídlo prezidenta SR Grasalkovičov palác a jeho záhradu. V historickom centre prešli Michalskou bránou, ktorá sa zachovala z polovice 14. storočia, ku Kostolu zvestovania Pána (františkánskeho kostolu), kde roku 1526 za uhorského kráľa zvolili prvého Habsburga – Ferdinanda I. Pozreli si Mirbachov palác, Primaciálny palác, v ktorom v roku 1805 podpísali Bratislavský mier medzi Francúzskom a Rakúskom, historickú budovu Slovenského národného divadla, ktoré otvorili 22. septembra 1886 premiérou opery Ferenc Erkel a Bán Bánk a veľa ďalších historických a kultúrnych pamiatok. Okrem Dómu sv. Martina, ktorý po stáročia slúžil na korunovanie uhorských kráľov, si Nížania pozreli dom U dobrého pastiera, kde je dnes Múzeum hodín, ale aj iné turistické kuriozity, ako sú sochy Čumila, Napoleona, či Schöner Náciho. Prehliadku hlavného mesta zakončili pri Bratislavskom hrade, vedľa ktorého sa nachádza budova Národnej rady SR. Druhý deň si pozreli historické pamiatky Pezinka, a to tri kostoly a hrad. V Modre navštívili Múzeum slovenskej keramickej plastiky a Galériu Ignáca Bizmayera, vrcholného predstaviteľa figurálnej keramickej tvorby na Slovensku. Po prehliadke múzeí sa vybrali po stopách Ľudovíta Štúra.

Početných záujemcov o XIV. Medzinárodný národnostný festival v Kerepeši privítal starosta obce Tibor Franka a festival otvoril parlamentný poslanec László Vécsey. Podľa predsedníčky CSSM Alžbety Hollerovej Račkovej v rámci festivalu sa Slovinci z okolia Pešti mohli prezentovať práve tým, čo je pre nich najzaujímavejšie: modliť sa vo svojom materinskom jazyku a predstaviť svoje prekrásne kroje a folklór. Na festivale s bohatým programom vystúpili milovníci slovenských piesní a tancov z hostiteľskej obce, ako aj z Maglódu, Malej a Veľkej Tarče. V osobitnom bloku sa predstavila obecnému kapela Kóborzengó, ktorá sa teší veľkej obľube v radoch našich Slovákov od Novohradu až po Dolnú zem.

Foto: (csl)

Foto: M. Bukranová

Čabianska organizácia Slovákov už tradične usporadúva druhý septembrový víkend multietnické podujatie V pokoji v Békeši. Jeho cieľom je upevniť súdržnosť a svorné spolunažívanie rôznych národností žijúcich v župe. K tomuto podujatiu sa roku 2015 pridalo ďalšie – Dolnozemský jarmok. Promenádu slovenskej kultúry a gastronómie z Maďarska, Rumunska a Srbska organizujú každý rok v inej krajine, roku 2015 prišli na rad práve Čabania. Nevyšli na hanbu. Pripravili výstavu, sympóziu a tradičný jarmok s kultúrnym programom. Na sympóziu sme sa napríklad dozvedeli o sprís-

není pravidiel vyúčtovania štátnej podpory národnostným samosprávam. Súčasťou bohatého programu boli rôzne výstavy, prehliadka folklórnych telies z troch dolnozemsých štátov a zo Slovenska, divadelné predstavenie, kreatívne dielne a, samozrejme, populárna gastronómia.

Počas septembra sa Slovensko prezentovalo v hlavnom meste Maďarska skutočne rôznorodými formami. Hneď prvý septembrový víkend sa naplnilo peštianske nábrežie. Konal sa tu populárny festival Prešporský piknik – áno, napriek jeho pomenovaniu sa toto podujatie nekoná v hlavnom meste Slovenska, ale v XIII. obvode Budapešti, kde sa nachádza jeho pôvodné dejisko, Prešporská – Bratislavská – cesta (Pozsonyi út). Na pozvanie Slovenského inštitútu na Prešporský piknik zavítal jedinečný projekt z Bratislavy – Bartók a Drevený princ. Veselá klauniáda pre deti od 4 do 10 rokov v podaní Margity Garajskej a Júlie Urdovej očarovala nielen malých divákov, ale pútavý príbeh detstva svetoznámeho hudobného skladateľa so záujmom sledovali aj ich rodičia.

Foto: (kan)

Foto: (kan)

Do centra Budapešti zavítala nielen slovenská kultúra. Jedálny lístok v prestížnej reštaurácii Gerbaud sa na týždeň naplnil špecialitami slovenskej kuchyne. Pri tejto príležitosti riaditeľka budapeštianskeho zastúpenia Slovenskej agentúry pre cestovný ruch Soňa Jelínková zorganizovala tlačovú besedu spojenú s ochutnávkou tradičných slovenských jedál. Na podujatí sa prihovril štátny tajomník Ministerstva dopravy SR František Palko, ktorý vyzdvihol, že na Slovensku sú s radosťou vítaní maďarskí turisti. Do Vysokých Tatier lákala riaditeľka OOCR Región Vysoké Tatry Lenka Maťašovská, v mene AquaCity Poprad pozdravila prítomných Lucia Blašková. Práve z tohto turistického zariadenia prišli šéfkuchári, ktorí sa starali v dňoch od 7. do 12. septembra o to, aby sa na stoly reštaurácie Gerbaud dostali slovenské pochúťky.

V polovici septembra otvorili v Slovenskom inštitúte výstavu maďarského fotografa pôvodom zo Slovenska Rolanda Szabóa, ktorý v súčasnosti žije v Prahe. Vystavujúci umelec už tretí rok dokumentuje prácu a činnosť umelcov v rámci festivalu L1danceFest. Výsledkom tejto plodnej spolupráce je Galéria portrétov členov spolku L1. Roland Szabó sa natoľko zblížil so svetom tanca – ako sa o tom sám stručne vyznal na vernisáži –, že tohto roku sa prihlásil s krátkym filmom o tom, ako jedna tanečníčka po neúspechu hľadá cestu späť na javisko. Pod dielo s názvom Recovery (Návrat) sa mladý umelec podpísal ako režisér a zároveň autor hudby.

Foto: (csl)

Foto: M. Klúčová, N. Oroszová

V Répašskej Hute usporiadali 22. augusta obecný deň. Prípravy sa začali už niekoľko mesiacov vopred, keď sa organizátori obrátili na obyvateľov s prosbou, aby im zapožičali staré fotografie, ktoré potom digitalizovali a zostavili z nich výstavu – obraz minulosti dediny. Slávnostný program sa začal vystúpením miestneho spevokolu a 65-ročnej tanečnej skupiny Velká Bukovinka. Po tanečnej a speváckej skupine z Bükkzsércu nasledoval súbor Lipovec z Vranova, s ktorým má Velká Bukovinka dlhoročné kontakty. S peknými piesňami vystúpil aj spevácky zbor zo susednej Novej Huty. Po folklórnom programe sa prítomní mohli zabávať dlho do noci na pouličnom bále.

Múzeum M. Munkácsyho v Békešskej Čabe a Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína v Trebišove udržiavajú úspešné pracovné a priateľské kontakty. Najnovším ovocím spoločnej práce bola výstava slovenského majstra Štefana Bubána, ktorého dielo nie je čabianskej verejnosti neznáme – jeho obrazy vystavovali v meste aj v roku 2010. Primátor mesta Békešskej Čaby Péter Szarvas vo svojom príhovore spomenul začiatky kultúrno-diplomatického vzťahu: siahajú do 90. rokov minulého storočia a oživilo sa v septembri 2001, keď v prítomnosti premiérov oboch krajín podpísali múzeá dohodu o spolupráci. Bubánova maliarska kariéra sa začala v 60. rokoch, spočiatku sa venoval krajinomalbe, neskôr ho ovplyvňovala postmoderna a figuratívna malba, nakoniec začal tvoriť v abstraktnom duchu. Počas dlhej umeleckej dráhy mal vplyv na kultúrny a umelecký život celého Slovenska a ako pedagóg inšpiroval viaceré generácie mladých umelcov. Otvorenie výstavy spestrilo vystúpenie skupiny Spievajúca mládež slovenská z Mlynkov a premietanie obrazov na strop. Záujemcov pozdravili primátor mesta Trebišov Marek Čizmár, parlamentný hovorca Ján Fuzík, riaditeľka múzea v Trebišove Beáta Kereštanová, riaditeľ Slovenského inštitútu v Budapešti Gabriel Hushegyi a dcéra Štefana Bubána Lena Lešková. Kurátorkou výstavy bola historička umenia Gabriella Gyarmatióvá. Spoluorganizátorom podujatia bol spolok Identita.

Foto: (kan)

12. septembra sa v rámci Dňa tradícií obecná a slovenská samospráva v Santove rozhodli oživiť tentoraz tradičnú santovskú svadbu, na ktorej sa o príjemnú atmosféru postarala kapela Santovská nálada spolu s družbom Michalom Postránskym. Mnohí účastníci prišli na prosbu organizátorov v tradičnom odevu svojich predkov, za čo sa im vo svojom večernom príhovore poďakovala starostka obce Eva Csicsmanczaiová – samozrejme, tiež odetá v kroji. Svadba sa konala vo veľkom stane postavenom pri Barossovom dome (spoločenský dom obce). O polnoci nevestu v sprievode piesne „Stratila som partu...“ začepčili. Družba vyhlásil: „Na predaj je nevesta!“, z ktorej sa na záver svadobného programu stala mladá žena, s ktorou si chcel každý prítomný zatancovať a na hudbu kapely Santovská nálada sa zabávať do neskorých nocí.

Foto: (zp)

Súčasťou Dňa tradícií v Santove boli oslavy 35. výročia založenia miestneho pávieho krúžku. Slová vďaky a uznania zazneli postupne z úst starostky E. Csicsmanczaiovej, predsedu miestnej slovenskej samosprávy Ľudovíta Papučka, predsedníčky Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbety Hollerovej Račkovej, predsedníčky Zväzu Slovákov v Maďarsku Ruženky Egyedovej Baránekovej, starostov Šárišápu i Mlynkov, vedúcich viacerých našich folklórnych telies i členov kapiel Kóborzengő a Santovská nálada. Oslávencom zaspievali, zahráli i zatancovali členovia miestnej folklórnej skupiny Studienka, členky pávích krúžkov z Mlynkov a z Čívu, členovia miestnej tanečnej skupiny Pántlika, kapela Kóborzengő i Santovská nálada.

Foto: Z. Papuček

Málokterá naša obec sa môže pyšiť takou bohatou minulosťou ako Ečer. Tamojší folklórny súbor Zelený veniec oslavoval v polovici septembra sedemdesiate výročie svojho založenia. Na slávnosti sa zúčastnili nielen súčasní a bývalí členovia kolektívu, ale aj prominentní hostia zo širokého okolia. V pozdravných slovách starosta obce Zsolt Gál oznámil početnému obecenstvu, že vďaka miestnym tanečníkom sa svetoznáma Ečerská svadba dostala do zoznamu Zbierky hodnôt Peštianskej župy a obecná samospráva udelila vyznamenanie jubilujúcemu súboru. Dejiny ečerskej tanečnej skupiny zhrnula riaditeľka Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku Katarína Királyová, ktorá uviedla,

že za uplynulé roky súbor spolupracoval s 24 pedagógmi a choreografmi. Počas zájazdov zavítal do krásnych kútov Maďarska, ako aj do zahraničia – na Slovensko, do Českej republiky, Poľska, Nemecka a do Rakúska. Predseda Slovenskej samosprávy v Ečeri Ondrej Csaba Aszódi uviedol, že tanečníci sú zaradení do siedmich vekových kategórií, od škôlkarov až po dôchodcov. V následnom galaprograme sa úspešne predstavili všetky skupiny.

Foto: (csl)

Sarvašskí Slováci mali za sebou september bohatý na oslavy. V roku 2015 uplynulo 40 rokov od vzniku slovenského pamiatkového domu a 25 rokov od založenia Slovenského kultúrneho spolku Vernost'. Tieto jubileá si pripomenuli 11. septembra v budove pamiatkového domu. Predsedníčka miestnej slovenskej samosprávy Anna Franková privítala v radoch hostí generálneho konzula SR Štefana Daňa, slovenského národnostného hovorca maďarského parlamentu Jána Fuzika, zástupcu predsedníčky Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku (CSSM) Františka Zelmana, vedúceho okresného úradu Rolanda Gála, prednostu mestského úradu Jána Melisa, vedúceho Regionálneho strediska Ústavu slovenskej kultúry v Maďarsku Tibora Mótyána a ďalších významných hostí. Slávnosť pokračovala v budove školy kultúrnym programom, v ktorom vystúpili spevácke zbory z Poľného Berinčoka a Kondoroša a gitarový súbor pozostávajúci z bývalých a súčasných žiakov sarvašskej školy pod vedením Jána Galáta.

Foto: (kan)

Vlani 120-ročný evanjelický kostol vo Veľkom Bánhedeši sa stal dejiskom jedného z najväčších podujatí slovenských veriacich v Maďarsku. 19. septembra sa tu uskutočnilo 13. ekumenické stretnutie speváckych zborov a koncert chrámovej hudby. Čestná členka Spolku pre zachovávanie slovenských tradícií vo Veľkom Bánhedeši Mária Žiláková vyjadrila vďaka organizátorom a všetkým účastníkom,

že prišli na podujatie a spevom obohatili toto predpoludnie. Poďakovala sa aj za morálnu podporu, ktorú čoraz menšia obec a tamojší slovenský kolektív potrebujú. Na prehliadke vystúpilo päť súborov z Maďarska – Rozmarín z Baňacky, Ozvena z Budapešti, Kvetý Hút z Pálházy, Čbianska ružička z Békešskej Čaby a miestny evanjelický miešaný spevácky zbor, ktorý vznikol iba niekoľko mesiacov pred stretnutím z iniciatívy kantorov z Hložian, Kulpína a Báčskeho Petrovca, ako i členov mladších cirkevných spevokolov vo Vojvodine.

Foto: A. Kísová

Foto: (fuhl)

O Slovákoch všeobecne – samozrejme, aj o našich v Maďarsku – nie náhodou sa hovorí, že sú „haluškári“, veď viackrát do týždňa jedli (a mnohí dodnesedia) cestoviny. Na prípravu halušiek používali zemiaky – stáročia základnú potravinu našich predkov. Početným, očividne šťastným účastníkom v poradí dvanásteho Haluškového festivalu v novohradskej obci Veňarec fundovane vysvetlila podstatu našich halušiek riaditeľka Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku Katarína Királyová.

Foto: (fuhl)

Pred rozbehnutím pestrého kultúrneho programu na túto tému mali čo povedať aj mnohí ďalší hostia, vrátane predsedníčky Zväzu Slovákov v Maďarsku Ruženky Egyedovej Baránekovej a členov odbornej poroty. Na javisku sa predstavili ľudoví speváci a tanečníci: členovia Detskej skupiny Pradeno (Guzsalyas), kapela Kóborzengő, miestni harmonikári a súbor Rozmarín, budapeštiansky Slovenský folklórny spolok Lipa, šikovné deti z Terian a tanečníci folklórnych súborov Nógrád a Muzsla.

Tradičný slovenský haluškový (rezancový) deň sa uskutočnil v reštaurácii Slnecný lúč v Kondoroši. Podujatie otvorila predsedníčka miestnej slovenskej samosprávy Judita Krajcoviczová. Predstavila päťčlennú porotu, ktorej vedúcim bol cukrár Michal Sárkány. Do súťaže sa prihlásilo 16 skupín. Stretli sa tu nielen miestni obyvatelia, ale aj priatelia z Békešskej Čaby, z Čabačudu, zo Sarvaša, z Polného Berinčoka a z Tekovských Lužian, partnerskej obce zo Slovenska. Každé družstvo malo za úlohu uvariť typickú slovenskú cestovinu v troch variantoch. Okrem kapustových a tvarohových rezancov jeden druh podľa vlastnej predstavy. Výber bol veľmi široký: šťavelové, orechové, makové, bryndzové, lekvárové, vajcové „halušky“, ale aj rezance z reformnej kuchyne.

Foto: Z. Lišková

Tardošská slovenská samospráva pripravila v polovici septembra pre obyvateľov malebnej obce v pohorí Gereče a pre ich hostí Deň tardošských Slovákov. Druhý deň dvojdňového podujatia sa začal v miestnom majestátnom kostole Márie Magdalény, na slovenskej svätej omši kázal dekan Ladislav Kiss-Malý. V rámci kultúrneho programu sa prezentovali všetky vekové kategórie Tardošanov. Škôlkari predviedli detské tance a riekanky, po nich nasledovali najmladší členovia tanečnej skupiny Červený mramor. Spoločný spevácky zbor Bánhidanov, Sílešanov a Tardošanov s názvom Vértes-Gereče tentoraz predniesol kyticu slovenských ľudových piesní zo Santova. Pri tejto príležitosti predstavili tretí CD nosič speváckej skupiny Gereče s názvom Tie tardošské vrchy. Dospelí tanečníci Červeného mramoru zatancovali početnému obecnstvu tírpácke tance z Níršégu. Na oslavách činnosť najaktívnejších na národnostnom poli odmenili vyznamenaním Za tardošských Slovákov. Tohto roku získali ocenenie Margita Béliková a Anna Rendeková.

Foto: (csl)

Foto: (csl)

Obyvatelia Malej Tarče a okolia si už zvykli na to, že každý rok v septembri tu prebieha Jesenný týždeň kultúry, ktorý v posledných rokoch popri obecnej samospráve organizuje aj miestny slovenský volený zbor. Prvý deň sa slovenskému obecnstvu z celého regiónu predstavili komlôšski divadelníci s veselohrou B. Waterstradtovej Vrtochy starej mamy. Nasledujúci deň sa konal XII. ročník súťaže v príprave gerhení (zemiakových placiek) a Folklórny festival Slovákov Tulipán. V tomto roku sa s veľkým úspechom predstavili 4 vekové skupiny miestneho folklórneho spolku Panónia, najmladší predviedli autenticky a veľmi šikovne choreografiu miestnych tancov Štefana Szengyela. S krásnymi slovenskými piesňami zaujali obecnstvo miestne spevácke zbory Láska a Nezábudka. Do Malej Tarče zavítali aj tanečníci a speváci z blízkeho Kerepešu, Kerestúru a Velkej Tarče, ale aj z novohradskej Banky. Známa choreografka Eva Szilágyiová Šubová tentoraz zaspievala krásne slovenské ľudové piesne zo svojho rodného kraja, zo Zemplína.

Na Obaračkových a slovenských dňoch v Malom Kereši sa prezentovali aj členovia miestnej organizácie Slovákov a slovenskej samosprávy. Na otvorení trojdňového podujatia sa zúčastnili slovenský parlamentný hovorca Ján Fuzik, predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbeta Hollerová Račková a na slovenský program zavítal aj podpredseda CSSM František Zelman. Pri vchode do Gastronomického dvora bola počas celého podujatia otvorená Ľaničkina kuchyňa, kde ponúkali chutné slovenské jedlá ženy v ľudových krojoch. Vo Dvore strapáčiek nadšení pomocníci celý deň pripravovali bryndzové a kapustové halušky a zemiakové pagáče. Na pozvanie Slovákov v Malom Kereši na festivale vystúpili ženské spevácke zbory z Dunaed'házu a Polného Berinčoka, ako aj tanečný súbor z obce Miška. Členovia Slovenskej speváckej a gitarovej skupiny v Malom Kereši zaspievali krásne slovenské ľudové piesne z vlastnej zbierky, na tárogató ich sprevádzal Ondrej Szedzmák.

Foto: Z. Bodová

Tradičné Slovenské dni v Čorváši usporiadala miestna slovenská samospráva v polovici septembra. Pätnásť rokov sú na každom čorvášskom podujatí prítomní aj priatelia miestnych Slovákov zo Sládkovičova. Tentoraz prišli členovia miestneho odboru Matice slovenskej pod vedením Veroniky Macekovej, zastúpený bol klub dôchodcov Senior pod vedením Marty Budaiovej a miestny odbor Csemadoku, ktorý viedol Alexander Vigh. Prvý deň spolu s hosťami navštívili nedávno obnovený Oblastný dom v Gerendáši, potom sa spoločne zabávali na inscenácii Charleyho teta v podaní divadelného súboru Hahota zo Sládkovičova. Pozreli si aj nedávno obnovený kaštieľ grófa Rudolfa Wenckheima, ktorý v súčasnosti patrí akciovej spoločnosti Čorvášski gazdovia. V kultúrnom programe podujatia vystúpili detská skupina Zvončky zo Sládkovičova a spevácke zbory z Kétsoproňu a z Polného Berinčoka. Večer vyvrcholil slovenským bálom. Sériu podujatí sa skončila v nedeľu evanjelickou bohoslužbou.

Foto: (bgyh)

Začiatkom októbra sa v Báčskom Petrovci konalo 6. stretnutie slovenských dolnozemskej učiteľov. V dôstojnom programe spestrenom príhovormi, hudobnými vložkami, laudáciami a gratuláciami odovzdali prestížne medzinárodné ocenenie, cenu Samuela Tešedíka, Jánovi Kopčokovi zo Srbska, Judite Kaszalovej Szabadovej z Maďarska a Anne Kapusniakovej z Rumunska. Po prvýkrát udelila komisia aj pamätné listy Samuela Tešedíka, ktoré získali Martin Listmajer zo Srbska, Anna Karolína Dováľová z Rumunska a Andrej Kuric z Chorvátska. Po oslavách sa konal pedagogický seminár, v rámci ktorého si účastníci mohli vypočuť odborné prednášky s cieľom spoznať slovenské výchovno-vzdelávacie inštitúcie fungujúce na Dolnej zemi a jej okolí, získať informácie o ich radoostiach a starostiach, dozvedieť sa o vyučovacích metódach v ostatných inštitúciách a vymieňať si skúsenosti.

Foto: Z. Papuček

Foto: (rusnák)

V malej bakonskej obci Jášč bolo 19. septembra rušno. Miestna slovenská samospráva a obecný úrad usporiadali oberočkové slávnosti. V populárnejšom sprievode sa zúčastnil aj vedúci Úradu Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Zoltán Szabó. Krojovaný sprievod viedli dve dievčatá s oberočkovým vencom. Toto podujatie má v Jášči dlhodobú tradíciu. Pri každej z pätnástich zastávok členovia pávieho krúžku tancovali na slovenské a maďarské piesne. Večerný program pokračoval v kultúrnom dome, príjmy z plesu venovali na rekonštrukciu oblastného domu a jeho dvora.

Organizácia Slovákov a Slovenská samospráva v Poľnom Berinčoku usporiadali v prvý októbrový víkend Slovenské národnostné dni. Trojdňové podujatie pod názvom Odkaz našich predkov sa začalo v piatok privítaním hostí z Kolárova a pokračovalo v Kultúrnom stredisku Somu Orlaiho Petricsa vernisážou výstavy fotografií Martina Baláza z Topolčianok. Na javisku miestneho kultúrneho centra predstavili kultúru svojich predkov skupiny z Malého Kereša, Telekgerendáša, Čabačudu, Kondoroša a Kétsoproňu. Večer sa v reštaurácii Berény konal Slovenský bál. V sobotu pokračoval program prezentáciou knihy Józsefa Kuglera pod názvom Berínčanmi boli, Berínčanmi sa stali. Na tržnici, v Mamičkinej kuchyni a gazdovom dvore, mohol každý ochutnať dolnozemske slovenské gastronomické špeciality. Tam sa konala aj prezentácia knihy Piekli naše staré mamy, spojená s ochutnávkou zákuskov. V evanjelickom kostole na slovenskej bohoslužbe kázala sarvašská farárka Alžbeta Nobiková.

Foto: I. Očovská

Foto: (kan)

Začiatkom októbra sa zišli pracovníci Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku (VÚSM) a ich partneri, priatelia a podporovatelia v budove slovenského oblastného domu v Békešskej Čabe, aby spolu oslávili 25. výročie založenia našej vedeckej inštitúcie. Ústav so sídlom v Békešskej Čabe založil v roku 1990 Zväz Slovákov v Maďarsku (ZSM). Jeho vznik inicioval genetik Matej Šipický. V tej dobe to bola jedinečná iniciatíva, lebo slovenská národnosť ako prvá v Maďarsku sa mohla pýšiť vlastnou vedecko-výskumnou inštitúciou. Od roku 2001 pôsobí VÚSM pod záštitou Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku. Pracovníci v záujme zachovania jazyka, kultúry a tradícií slovenskej národnosti žijúcej v Maďarsku vedecky analyzujú spoločenské procesy týkajúce sa jej minulosti a súčasnej situácie. Zameriavajú sa predovšetkým na výskum histórie, národopisu a kultúrnej antropológie, jazyka tu žijúcich Slovákov. Popri výskumnej činnosti sa venujú aj vydavateľskej práci, ponúkajú doškolovania, poskytujú odbornú pomoc školám, organizujú vedecké aj popularizačné konferencie, sympózia, výskumné tábory, súťaže pre mladých, nádejných výskumníkov a udržiavajú dobré styky s partnerskými inštitúciami v Maďarsku a v zahraničí.

Kultúrny spolok pre Mlynky usporiadal začiatkom októbra v Stredisku pilišských Slovákov pri príležitosti 15. výročia vydania monografie Gregora Papučka Mlynky a okolie kultúrne popoludnie na počť a pamiatku v roku 2014 zosnulého dlhoročného starostu obce Jozefa Havelku. Súčasťou podujatia bola prezentácia prvej audioknihy slovenských ľudových rozprávok v Maďarsku v Deň ľudovej rozprávky, ako aj predstavenie výsledkov súťaže príležitostných písomných prác školákov. Predseda spolku Levente Galda na úvod poukázal na bohatstvo autentického miestneho folklórneho dedičstva, ktoré pre ďalšie generácie v druhej polovici minulého storočia zachraňoval okrem G. Papučka najmä zanieteny osvetár – národopisec Štefan Lami (1925 – 2010), autor zbierky ľudových rozprávok Drotár podrotuje slnečko (1999). Rozprávky spod Píliša v podaní tetky Mariše Jánskej (1903 – 1993) inšpirovali jej právnuka L. Galdu k vytvoreniu audioverzie knižky, na prezentáciu ktorej prišla dcéra M. Jánskej. Teta Katica Galdová práve v ten deň oslavovala 90. narodeniny, pri tejto príležitosti od účastníkov dostala kytice kvetov a pekných slov, rozprávok a pesničiek.

Foto: (fuhl)

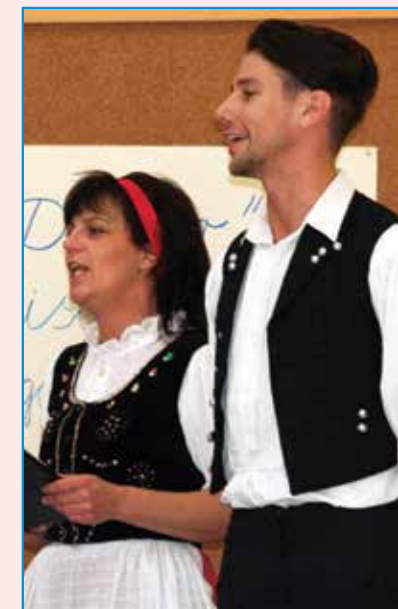

Foto: (kan)

V Osvetovom stredisku P. Vajdu v Sarvaši sa v polovici októbra zišli milovníci tanečnej kultúry a folklóru na kvalifikačnej prehliadke slovenských folklórnych skupín a tanečných súborov nazvanej *Vo víre tanca*, ktorú organizoval Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku. V porovnaní s predošlými ročníkmi nastalo niekoľko zmien: podľa výpisu v tomto roku mali možnosť uchádzať sa o kvalifikáciu aj detskí tanečníci a sóloví interpreti – avšak sólisti túto možnosť nevyužili. Po prvý raz hodnotili predvedené produkcie nielen členovia poroty, ale aj súbory navzájom. Odborná porota pozostávajúca z bádateľa ľudového tanca Lászlóa Felföldiho, pedagóga tanca a choreografa Ondreja Csasztvana, pedagóga ľudovej hudby Sándora Barbócza a pedagóga tanca a choreografa Vlastimila Fabišika hodnotila predstavenia šiestich súborov. Zlatú kvalifikáciu dosiahla skupina dospelých tanečníkov z Čemera a súbor z Kerepešu, striebornú kvalifikáciu dostali detskí tanečníci z Čemera a skupiny z Kerestúru a Maglódu a bronzovú stupeň získala ženská spevácka skupina Rozmarín z Baňačky.

Vo Veľkej Tarči v polovici októbra usporiadali v poradí 21. národnostný deň. V kultúrnom pásme sa o dobrú náladu postarali pozvané súbory, ako aj miestni pestovatelia slovenského folklóru. Komorný zbor a kapela Primavera z Gymnázia Antala Szerba z Cinkoty prekvapil prítomných kyticou slovenských ľudových piesní z Veľkej Tarče a

Foto: (csl)

veľký úspech mali aj gospely tejto hudobnej formácie. Z Peterky zavítal na podujatie spoločný spevácky zbor tamojšej slovenskej samosprávy a klubu dôchodcov so slovenskými pesničkami. Na večerný batôžkový bál naladil divákov Folklórny súbor Piliš z Mlynkov piliškými slovenskými a pijanskými piesňami, rómskym tancom a ukázkami z maďarských operiet. Miestni tanečníci Kultúrneho spolku pre zachovávanie tradícií sa predstavili s dvoma zložkami: starší zatancovali miestne a novohradské tance, kým mladšia skupina predviedla tance, ktorými spestrila tohtoročný oberačkový sprievod v obci.

Tri mesiace lásky – pod týmto titulom otvorili v polovici októbra v sále Ondreja Lopušného Domu prírody v Slovenskom Komlóši výstavu archívnych fotografií. Organizátormi podujatia boli Kruh priateľov Slovenského Komlóša a miestna slovenská samospráva. Korene programu, uskutočneného na pamiatku pobytu gréckych detí v komlóšských rodinách, siahajú do roku 2013, keď sa konalo prvé stretnutie niekdajších gréckych detí a ich bývalých hostiteľov. Vtedy z iniciatívy Komlóšanky Zuzany Bottásovej a Grékyne Sofie Akiriditu prišlo z Grécka viac ako 60 hostí. Boli

Foto: M. Bajczerová

to ľudia, ktorí v lete roku 1949 ako 6–14-ročné deti strávili tri mesiace v Slovenskom Komlóši. Počas občianskej vojny v Grécku presťahovali do tohto mestečka 158 detí, kde ich s veľkou láskou prijali pohostinní a dobrosrdeční Komlóšania a starali sa o ne ako o vlastné deti. Na stretnutí po privítacích slovách primátorky mesta Rity Garayovej výstavu otvorila predsedníčka Kruhu priateľov Slovenského Komlóša Alžbeta Hollerová Račková. Prítomným sa prihovril aj zástupca predsedu Celoštátnej samosprávy Grékov v Maďarsku Bendegúz Szpirosz Agárdi.

Slovenská samospráva v Malej Náne od roku 2011 v tretiu októbrovú sobotu usporadúva v obci Deň Slovákov. Tentoraz zároveň oslavovala 30. výročie založenia speváckej skupiny Perla Matry, ktorá je hlavnou nositeľkou a pestovateľkou miestnej slovenskej kultúry, a 70. výročie ukončenia 2. svetovej vojny. Organizátori sa snažili pripraviť pestrý národnostný program, na ktorý pozvali aj mandolínový orchester Tremolo a Tanečný súbor Komlós zo Slovenského Komlóša. Spomienková slávnosť sa začala v sobotu napoludnie na miestnom cintoríne, kde zapálením sviečok spomínali na zosnulých členov speváckej skupiny. Potom sa v rímskokatolíckom kostole sv. Štefana konala svätá omša. V impozantných priestoroch kostola mal po omši koncert mandolínový orchester Tremolo. Stretnutie

Foto: M. Bajczerová

pokračovalo v obnovenom hrade, kam organizátori pozvali okrem súčasných aj bývalých členov speváckej skupiny, aby sa spolu tešili z okrúhleho výročia. V kultúrnom programe deti miestnej materskej školy predstavili veselé hry a riekanky a žiaci základnej školy predviedli renesančné tance, typickú súčasť hradných slávností. V programe vystúpil aj Tanečný súbor Komlós, ktorý prítomných zabával slovenskými tancami. Záver patril jubilantom. Perla Matry sa postarala o dôstojné zavŕšenie bohatého programu.

V Békešskej Čabe sa po 19. raz konal Klobásový festival. Organizátori tejto z roka na rok čoraz monumentálnejšej akcie uvádzajú v pozvánke čoraz viac známych mien a pri bilancovaní referujú o nových rekordoch návštevnosti. Okrem toho, že ide o najväčšiu turistickú atrakciu mesta, je to v celej krajine, ba aj v strednej Európe jeden z najnavštevovanejších gastronomických festivalov. Trval štyri dni, slávnostné otvorenie sa konalo 22. októbra podvečer. Tajomstvá prípravy tradičnej pochúťky si mohlo osvojiť okolo dvesto skupín, medzi ktorými boli aj škôlkari a žiaci základných škôl. V piatok sa dali do práce ich starí rodičia – vtedy sa konala súťaž dôchodcov a členov občianskych organizácií. Na tretí deň vyrábalo klobásy rekordných 630 skupín. Súťažiaci prišli z rôznych krajín sveta a priniesli si aj vlastné recepty – niektorí robili klobásy z kengurieho mäsa, ale asi najčastejšie tu znela slovenčina. Samozrejme, v radoch nadšených súťažiacich boli aj predstavitelia našej slovenskej komunity. So zánietením pracovali členovia Organizácie slovenskej mládeže v Maďarsku, Čorvášania, veselé družstvo z Mlynkov posilnené priateľmi zo Slovenska, ako aj Komlóšania. Posledný deň patrilo rodinám, organizátori pripravili pestrý program pre deti a po piaty raz sa uskutočnilo zápolenie vo varení plnenej kapusty a súťaž na počesť mäsiara Pavla Krajcsóa.

Foto: (kan)

TRISTO ROKOV V TÝCHTO KONČINÁCH

Folklórny festival Slovákov v Maďarsku v Banke

Zväz Slovákov v Maďarsku, Slovenská samospráva Novohradskej župy, Obecná samospráva v Banke a miestny slovenský volený zbor spolu so Združením novohradských a hevešských Slovákov usporiadali v prvú augustovú nedeľu v amfiteátri pri jazere v obci Banka 49.

*Novohradské národnostné stretnutie a 19. Folklórny festival Slovákov v Maďarsku. Po slovenskej bohoslužbe, ktorú slúžili **Hilda Gulácsiová Fabuľová** a **Alžbeta Nobiková** za asistencie **Tibora Mótyána**, bývalá podpredsedníčka maďarského parla-*

mentu, dlhoročná predsedníčka ZSM **Mária Jakobová** zdôraznila, že kedysi do zničených oblastí Uhorska „...s príchodom prisťahovalcov, cudzincov, Chorvátov, Srbov, Rusínov, Nemcov sme sem prišli aj my, Slováci... Čo to znamená? Podľa môjho názoru každý z nás je potomkom migrantov, utečencov a prisťahovalcov...“ Predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku **Alžbeta Hollerová Račková** vyzdvihla, že kultúrne dedičstvo, ktoré odovzdávame našim mladším generáciám, je súčasťou univerzálneho

slovenského dedičstva, ale aj kultúrneho dedičstva krajiny, v ktorej žijeme. Predsedníčka ZSM **Ruženka Egyedová Baráneková** vyslovila radosť z toho, že vedúci predstavitelia CSSM sú opäť zastúpení na národnostnom stretnutí, ktoré je svojou kontinuitou ojedinelé v Maďarsku. V rámci galaprogramu festivalu sa o výbornú náladu postarali folklórne skupiny a spevácke zbory od *Pišpeku* až po *Dunaed'ház*.

Text a foto: (csl)

V OROSLÁNI PO SLOVENSKY

Nezabudnuteľné spomienky a priateľstvá

Medzi lokality *Komárňansko-ostrihomskej župy*, ktoré si po viac ako troch storočiach udržiavajú slovenskú identitu, patrí **Orosláň**, ktorý rozvojom baníctva nadobudol charakter mesta. Časť, v ktorej žijú obyvatelia slovenskej národnosti, dodnes nazývajú *Dedina*.

Po odchode Osmanov časť bývalej Komárňanskej stolice na pravom brehu Dunaja osídľovali Slováci, prichádzajúci zo západnej časti Slovenska. Od začiatku 18. storočia sa usadili v 22 obciach. Medzi najstaršie patrí Orosláň, založený roku 1701 slovenskými poddanými evanjelického vierovyznania, pochádzajúcimi z viacerých obcí myjavskej časti Nitrianskej stolice. Poznáme, že rodina s priezviskom *Babirák* prišla z Priepasného, *Megiš* z Bukovca, *Hanzlík*, *Juháček*, *Kubica* z Turej Lúky, *Čulík* z Myjavy, *Vicena* z Podbranču, *Struhár* zo Starej Turej, *Žuga* z Turej Lúky a Myjavy, *Držík* z Myjavy a Kostolného, *Černák* z Myjavy, Bukovca a Turej Lúky, *Daniš* zo Sobotišťa, *Turan* z Krajného, *Štrba* z Myjavy, *Danek* z Bukovca, *Križan* z Turej Lúky, *Suchánek* z Myjavy...

V tom čase bola tunajšia pustatina majetkom zemepána **Antona Esterházyho**. On sem pozval slovenských poddaných žijúcich v husto

zaľudnenej oblasti Myjavskej pahorkatiny a zaručil im trojročné oslobodenie od platenia daní, vyznávanie evanjelickej viery a pomoc pri stavbe obydli. Už z toho vyplýva, že prví slovenskí osadníci sa tu od samého začiatku zaoberali rúbaním dreva, pálením vápna, dreveného uhlia a varením lúhu z popola. Získané produkty osadníci rozvážali aj mimo stolice a tak sa stali zdrojom príjmov nielen pre spracovateľov, ale aj pre povozníkov. Až neskôr, po vyklčovani lesov, sa dostali k ornej pôde.

V prvom súpise poddaných z roku 1720 je uvedených 24 osadníkov. V roku 1735 uzavrel brat **Antona Esterházyho Jozef** s miestnymi obyvateľmi novú *osadnícku zmluvu*, ktorá

im dovoľuje obrábať pôdu a dokonca na nej aj vysádzať vinič, ale doplnkovým zdrojom obživy zostalo pálenie vápna.

O vývoji v nasledujúcich rokoch vyberám údaje z monografie mesta (1999) autorky *Ilony Végváriovej Babirákovej*. Podľa nej v roku 1761 tu žilo 27 osadníkov a v roku 1768, pri zavedení urbára, tu stálo už 152 domov, v ktorých žilo 860 ľudí. Vtedy tu zaznamenali 55 celých pozemkov, ktoré obrábalo 110 poddaných. Okrem toho tu žilo 35 želiarov s domom a 25 želiarov bez domu. V období protireformácie vedenej Habsburgovcami sa nebdalo na prvotné prísľuby o slobodnom vyznávaní viery a prvého evanjelického farára a učiteľa vrchnosť z osady vyhnala. To sa ešte raz opakovalo, keď im pôvodný malý kostol poškodili a zatvorili, farára a dvoch kurá-

torov uväznili a obyvateľov nútili prestúpiť na rímskokatolícku vieru. Tunajší slovenskí evanjelici zemepánovi pohrozili, že keď bude trvať na ich rekatolizácii, radšej sa odsťahujú na iné slobodné miesta. Keď sa malá časť z nich odsťahovala, zemepán od svojho tlaku upustil. Následne roku 1781 vstúpil do platnosti Tolerančný patent, vydaný Jozefom II., ktorý obsahoval aj rovnoprávne vyznávanie viery všetkých náboženstiev a oroslánski evanjelici si v roku 1787 postavili klasicistický jednolodový kostol, ktorý im slúži dodnes.

Aj keď po zrušení poddanstva došlo k rozdeleniu chotára a pôda sa ušla viacerým obyvateľom, mnohí sa zaoberali takou istou prácou ako na začiatku. Postupne sa rozvíjali remeslá. Začiatkom 20. storočia bolo v dedine veľa tkáčov, kolárov, čižmárov, kováčov. Pred druhou svetovou vojnou tu žilo 113 stredných roľníkov, 77 maloroľníkov, 128 poľnohospodárskych robotníkov a iných. V roku 1930 mala obec 1473 obyvateľov. Keď tu roku 1937 otvorili bane, za pár mesiacov počet obyvateľov vzrástol na 1528. Rozvoj baníctva spôsobil, že roku 1948 sa počet obyvateľov zvýšil na 1700 a v obci pre nich postavili domčeky a novú školskú budovu. To bol už náznak toho, že charakter bývalej Slováckmi osídlenej rurálno-remeselnícko-baníckej dediny sa čoskoro zmení. Stalo sa to postavením nových obytných domov, školských budov, obchodov, pohostinských zariadení, rozvojom služieb a zdravotníckych zariadení. Z obce vyrástlo banícke mesto.

Štatút mesta získal Orosláň roku 1954, keď mal takmer 17 tisíc obyvateľov. Dovtedy patrilo banícke sídlisko k pôvodnej osade, ktorá sa vyhlásením za mesto stala jeho miestnou časťou s názvom *Stará dedina*, v ktorej dodnes žijú prevažne obyvatelia slovenského pôvodu. O zachovanie povedomia, kultúry, tradícií a pamiatok svojich slovenských predkov, zakladateľov obce, dbá Slovenská samospráva v Orosláni, ktorá tu pôsobí od roku 1995. Okrem toho, že prevádzkuje *pamiatkový dom*, otvorený roku 1987, organizuje slovenské jazykové kurzy a početné slovenské programy, stará sa aj oslovenský evanjelický cintorín. Okrem tradičných podujatí usporadúvaných v priebehu roka každoročne v auguste v rámci Dedinských dní oživuje kultúrny život mesta pestrým programom, predstavujúcim dodnes pretrvávajúce slovenské zvyky. Dejisko je na hlavnom námestí Starej dediny, v susedstve evanjelického kostola a v priestoroch slovenského pamiatkového domu.

V čase mojej návštevy roku 2013 bola jednou z najstarších slovenských informátoriek v interiéri pamiatkového domu vtedy 85-ročná *Helena Saková*. Bolo to na 19. Dedinskom dni, ktorého hlavnými organizátormi sú Slovenská samospráva v Orosláni, na čele ktorej stojí *Alžbeta Szabová*, *Spolok pre ochranu dedinskej kultúry a tradícií* a miestna evanjelická cirkev. Bohatý program prebieha prevažne v areáli Pamiatkového domu a moderátori ho uvádzajú v oboch jazykoch. V programe vystupujú vždy aj súbory zo Slovenska. Bol som svedkom jed-

nej milej chvíle, keď sa po desiatkach rokov stretli rodáci, z ktorých jeden, *Štefan Hanzlík*, žije na Slovensku v Nitre a jeho spolužiačka z oroslánskej materskej školy *Helena Vicenová* zase v Orosláni. Po toľkých rokoch si iste mali čo povedať. Mňa osobne zaujalo aj to, že na Slovensko sa v rámci dohody o výmene obyvateľstva medzi Maďarskom a Československom presťahovali aj Slováci z Orosláňu. Napríklad do *Dvorov nad Žitavou* niekoľko rodín s priezviskom Hanzlík. Bol medzi nimi aj starý otec a otec predsedníčky Slovenskej samosprávy v Orosláni *Alžbety Szabovej*. Obaja pracovali v bani, preto hľadali podobnú prácu aj na Slovensku. Alžbeta sa narodila roku 1949 v Dvoroch nad Žitavou, ale rodina sa potom presťahovala do Pôtra, kde otvorili nové bane. Keďže v tom čase sa vo Veľkom Krtíši ešte len začalo stavať sídlisko pre pôtorských baníkov, viaceré rodiny si dovtedy našli podnájom v okolitých obciach. Banícka rodina Hanzlíkovcov v Horných Strhároch, kde sa roku 1951 narodila Alžbetina

sestra a keďže roku 1955 už bývali na sídlisku vo Veľkom Krtíši, jej brat sa narodil v Pôtri. Keď Alžbeta Szabová Hanzlíková na Slovensku dospela a bola na svadbe svojich príbuzných v Dvoroch nad Žitavou, hosťom bol aj fešák István Szabó z maďarského Oroszlánu, kde si obaja padli do oka a Alžbeta sa rozhodla manžela nasledovať do rodiska svojich rodičov. Slováci z Oroszlánu sú radi, že sa tak stalo, že majú takú zaniетенú a za slovenskú vec zapálenú predsedníčku. Je obdivuhodné a zaujímavé, čo sa človek na cestách za Slovákmí v Zadunajsku dozvie.

Keď tu uvádzam moje rodisko Pôtor, nutká ma spomenúť aj jeden historický fakt, ktorý súvisí s bratskou pomocou. Keď sa pred pol-druha storočím (1870) pôtorský evanjelici rozhodli prebudovať starý kostol, so súhlasom svetskej a cirkevnej

vrchnosti mali možnosť prostredníctvom poverených suplikantov cestovať po celom Uhorsku a žiadať milodary na tento účel. Po Zadunajsku cestoval suplikant *Pavel Dudok* a zavítal aj do Oroszlánu. Zachovaná suplikantská knižka prezrádza tieto mená darcov: *Ján, Pavel a Jozef Vicena, Ján Likerec, Ján Kositský, Ján a Pavel Daniš, Pavel Junáček, Ján Hanzlák, Michal Petran, Andrej Struhár, Ján Šuvada – richtár, Martin Tomášik, Štefan Habakus, Ľudovít Čeko, Ondrej Megiš, Ján Košťál, Štefan Šili, Ján Rajčáni, Ján Sunovský, Andrej Turan, Ján Migoš, Pavel Senkrik, Martin Križan, Juraj Dolinka, Ján Lahvička, notár Ján Cablk, Ján Majorovič, Adam Juleg, Ján Lászlo. N.N (anonym) – 3x, Pavel Takáč, Štefan Smílek, Ján Krišák, Pálený, farár Juraj Mošteňan.*

Ján Jančovic
Foto: autor

LÚČIME SA S ETNOGRAFOM DR. ONDREJOM KRUPOM

Dňa 14. júla 2015 vo veku 80 rokov nás po krátkej chorobe navždy opustil kandidát etnografických vied *Dr. O. Krupa*.

Tento horúci letný deň sa uzavrela kapitola jeho nesmierne aktívneho života. Bandi báči, ako sme ho my, kolegovia, vždy oslovovali, bol pracovníkom a neskôr spolupracovníkom Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku.

O. Krupa bol vzácny človek, uznávaná vedecká osobnosť v oblasti etnografie, príkladný spolupracovník a úprimný priateľ. Odišiel od nás taký človek, ktorého sme všetci poznali, vážili sme si ho a mali sme ho radi.

My, bývalí kolegovia, ako aj celá vedeckovýskumná odborná obec a slovenská pospolitosť v Maďarsku, sme obdivovali neuveriteľnú húževnatosť a lásku k etnografii, ktoré O. Krupu sprevádzali celým životom. Poznali sme ho ako veľmi energického výskumníka, ktorý svojimi vlastnosťami – pracovitosťou, odbornosťou, skromnosťou, čestnosťou a cieľavedomosťou – vedel motivovať a presvedčiť svojich spolupracovníkov o zmysluplnosti stanoveného cieľa. O. Krupa bol výnimočnou osobnosťou slovenskej etnografie. Osobnosťou, ktorá sa zapísala do dejín svojou výnimočnou oddanosťou vede.

Etnograf slovenskej dolnozemskej society

Folklorista O. Krupa bol nosnou osobnosťou slovenskej dolnozemskej society. Bol jedným z najvýznamnejších uznávaných etnografov a folkloristov v Maďarsku a na Slovensku. Jeho bádateľská činnosť sa zameriavala predovšetkým na výskum tradičnej duchovnej kultúry a súčasných premien spôsobu života slovenskej society v Maďarsku.

Meno popredného etnografa O. Krupu pozná nielen inteligencia v Maďarsku, ale aj slovenská inteligencia v Rumunsku, vo Vojvodine a v neposlednom rade na Slovensku. Patril k dlhoročným blízkym spolupracovníkom etnológov a folkloristov zo Slovenska. Celý svoj život aktívne a s nezlomnou vôľou pracoval v prospech slovenskej komunity žijúcej v Maďarsku. Bol významnou osobnosťou maďarskej a slovenskej spoločnosti etnológov, medzinárodne známym vedeckým bádateľom a vynikajúcim organizátorom vedeckého života.

Vo svojom etnografickom bádani, v zberateľskej činnosti a výskumoch Dr. Krupa dlhé desaťročia venoval osobitnú pozornosť okruhu problémov duchovnej kultúry slovenskej

pospolitosti na území Maďarska. Sústredil sa na poznanie kultúry obyčají, sveta povier a zvykoslovia. Cieľavedome zbieral rôzne žánre slovesnosti, ľudové rozprávky, pránostiky, kalendárne obyčaje, ľudové piesne, detské hry a ďalšie folklórne žánre.

Úctyhodné je množstvo jeho knižných, monografických prác, ako aj celý rad početných štúdií uverejnených v periodikách a zborníkoch, populárno-vedeckých príspevkov, článkov, správ či recenzií. Vo svojich výskumoch, ako aj vo svojich vyše päťsto štúdiách sa venoval tradičnému spôsobu života Slovákov v Maďarsku. Osobitne treba vyzdvihnúť aj ten fakt, že prevažná časť jeho vedeckovýskumných výsledkov je publikovaná v slovenskom jazyku, čím výsledky svojho bádania sprístupňoval aj širšej odbornej verejnosti na Slovensku.

Životopis Ondreja Krupu

Etnograf, folklorista, osvetár, pedagóg a titulárny hlavný vedecký pracovník Ondrej Krupa sa narodil v maloroľníckej rodine v obci Albert (Csanádalberti), dnes v Čongrádskej župe, 1. októbra 1934. Jeho pôvod a korene sú slovenské. Základnú školu navštevoval vo viacerých obciach, napokon ôsmy ročník skončil v Slovenskom Komlóši. Po maturite v Csongráde absolvoval vysokoškolské štúdium na segedínskej univerzite, a to odbor dejepis a maďarský jazyk a literatúru. Už ako poslucháč filozofickej fakulty zapisoval sloven-

ské ľudové rozprávky vo svojej rodnej obci.

Univerzitu absolvoval v r. 1957, a to s červeným diplomom. Dva roky pracoval ako stredoškolský profesor v Szeghalme, potom sa stal tajomníkom Spoločnosti pre šírenie vedeckých poznatkov, tzv. TIT, v Békešskej Čabe, kde od roku 1961 do roku 1990 pôsobil v rôznych funkciách. Svojou odbornosťou, húževnatosťou a zariadenosťou v tejto funkcii rozprúdil vedecký a vedecko-popularizačný život v župe.

V rámci tejto práce jedným z jeho najväčších úspechov bolo založenie vedecky zameraného časopisu, štvrtročníka Békési Élet (začal vychádzať v roku 1966), ktorého sa v roku 1973 stal šéfredaktorom. Nepochybne toto periodikum sa stalo najdôležitejším časopisom sprístupňujúcim vedecký život župy.

Bol tiež jedným zo zakladateľov Národopisnej a vlastivednej sekcie Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku v roku 1975. Dlhé roky zastával aj funkciu predsedu tejto sekcie. Patrí tiež k zakladajúcim členom Národnostného oddelenia Maďarskej národopisnej spoločnosti.

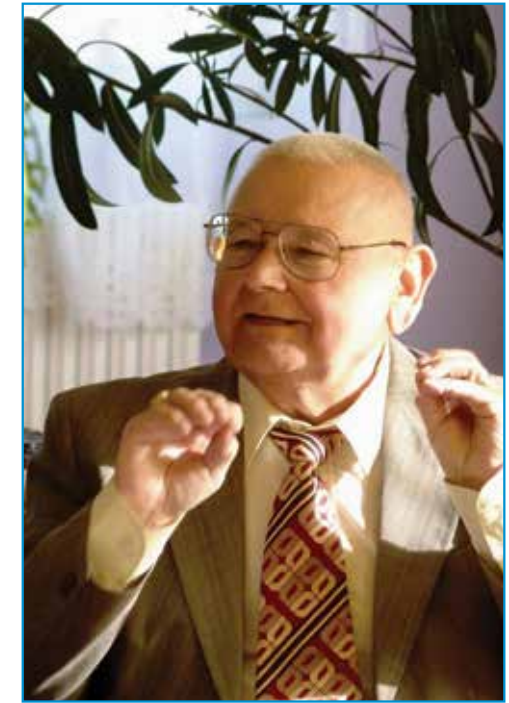
Organizačné schopnosti O. Krupu potvrdzuje ďalšia pozoruhodná aktivita, a to pravidelné organizovanie Medzinárodných národopisných, národnosti skúmajúcich etnografických konferencií v rokoch 1975 až 2003, venovaných výskumu menších a konaných opakovane v Békešskej Čabe pod jeho odborným vedením. Ako vedúci tajomník päťkrát v priebehu štvrtstoročia príkladným spôsobom

usporiadal medzinárodné konferencie.

Z hľadiska slovenskej národnosti je nemenej významné vydávanie seriálu Národopis Slovákov v Maďarsku, ktoré sa rozbehlo roku 1975. Roku 2015 vyšlo 23. číslo tejto vedeckej publikácie. Zodpovedným redaktorom je etnograf *Sándor Bodó* a redaktorom riaditeľ Múzea M. Munkácsyho *Juraj Ando*. V tomto zväzku O. Krupa spracoval spomienky svojich rodičov na spracovanie konôp predovšetkým z medzivojnového obdobia.

Dr. Krupa absolvoval množstvo terénnych výskumov predovšetkým na slovenských jazykových ostrovoch Maďarska, ale i na Slovensku a v Rumunsku. V pamäti ostáva jeho obdivuhodná aktivita pri organizovaní národopisných táborov, do ktorých sa mu podarilo zapojiť nielen domácich výskumníkov, ale aj bádateľov zo Slovenska. Organizovanie slovenských národopisných táborov od 70. rokov patrilo medzi dôležité aktivity O. Krupu. Dlhé roky bol odborným vedúcim terénnych výskumov. Vďaka týmto táborom pozbieral obrovské množstvo národopisného materiálu, ktorý potom systematicky spracoval, analyzoval a publikoval.

Od roku 1990 bol O. Krupa na dôchodku, ale nezaháľal. Od roku 1991 bol zakladajúcim spolupracovníkom, hlavným referentom Výskumného ústavu Zväzu Slovákov v Maďarsku v Békešskej Čabe (1991–2002). Od založenia ústavu bol členom jeho Vedeckej rady a od roku 2002 titulárnym vedeckým pracovníkom. Jeho

pôsobenie na pôde tohto ústavu zanechalo výrazné stopy.

Dr. Krupa roky prednášal ako hosťujúci profesor na Katedre etnografie Segedínskej univerzity, potom na Katedre slovenčiny Vysokej školy pedagogickej Gyulu Juhásza v Segedíne a štyri roky externe vyučoval na Vysokej škole Sándora Kőrösiho Csomu v Békešskej Čabe. O. Krupa v roku 1961 získal univerzitný doktorát a v roku 1984 titul kandidáta vied. K jeho vedeckým aktivitám tiež nerozlučne patrili aj kontakty so slovenskými vedeckými inštitúciami a kolegami, časté terénne výskumy na Slovensku, ktorých výsledkom boli mnohé štúdie porovnávacieho charakteru.

Jeho úspešná vedecká a vedecko-organizačná činnosť bola ocenená

viacerými vyznamenaniami. Vedeckú prácu O. Krupu vysoko hodnotili maďarská aj slovenská národopisná spoločnosť. Slovenská národopisná spoločnosť ho v roku 1988 zvolila za svojho čestného člena a Maďarská národopisná spoločnosť mu v roku 1989 udelila cenu najlepšieho regionálneho výskumníka. Vyznamenanie Pro Ethnographia Minoritatum dostal O. Krupa v roku 1997.

Jeho nepretržitú aktivitu potvrdzuje, že na IX. medzinárodnej národopisnej vedeckej konferencii prednášal o významnej úlohe rodiny pri zachovaní materinského jazyka. Potom mal populárno-vedeckú prednášku vo Veľkom Bánhedeši, kde predstavil svoju bádateľskú a publikačnú činnosť.

Roku 2014 mu bolo dopriate organizovať medzinárodnú vedeckú konferenciu na počesť jeho významného životného jubilea, na ktorej aj predná-

šal. O neúnavnej bádateľskej aktivite, úctyhodnej publikačnej činnosti, ako aj bibliografii hovorili na konferencii významní odborníci. Prezentované príspevky boli uverejnené v zborníku Duchovná a sociálna kultúra menšín v majoritnom prostredí.

Človek skôr či neskôr musí odísť. Ale dielo, ktoré vykonal, vytvoril vo svojom živote, tu ostáva. Vo výsledkoch práce je človek nesmrteľný. Statočná a svedomitá práca Ondreja Krupu bude nám vždy príkladom a povzbudením. Výskum i osobnosť Ondreja Krupu, jeho zvláštny humor, talent vynikajúceho rozprávača a obdivuhodná vitalita navždy zostanú zachované v pamäti Slovákov v Maďarsku, ako i v pamäti pracovného kolektívu Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku.

Budeš nám chýbať, Bandi báči. Česť tvojej pamiatke a celoživotnému dielu!

ÚRYVKY ZO ŽIVOTA ONDREJA KRUPU (AJ NAŠEJ NÁRODNOSTI)

14. júla 2015 vo veku 80 rokov nás navždy opustil významný etnograf Ondrej Krupa, s ktorým som skoro do poslednej minúty jeho života spolupracovala. Článok venujem s úctou a vďakou jeho pamiatke.

(Alžbeta Uhrinová)

V príspevku predstavím niektoré životopisné údaje **Ondreja Krupu**, so zvláštnym zreteľom na slovenský jazyk. Rozhovor s ním sme nahrali 25. a 26. februára 2014 u nich doma v *Békešskej Čabe*. Jazyková autobiografia Ondreja Krupu vo veľkej miere presahuje rámec tohto vedeckého žánru. Je to osobná výpoveď vedca, ktorá okrem životopisných údajov dobre reprezentuje, ba analyzuje miestne, celoštátne i národnostné spoločensko-politické procesy, historickú dobu, v ktorej žil.

Rozhovor uvádzam foneticky, tak, ako odznel. Pri prepise zvukového materiálu som sa snažila zachovať pôvodný, hovorový štýl a jazyk citovaných výrokov.

Slovenčina je materinským jazykom nášho respondenta. Osvojil si ju od rodičov a v detstve na sálaši v *Alberte* (*Csanádalberti*) rozprával len po slovensky:

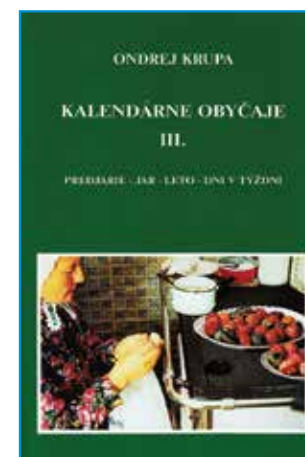
„...kedy a ako som začal po slovensky hovoriť, neviem, ale iste som začal po slovensky. O mojej rodine môžeme ukázať, že všetci boli Slováci... Celá ro-

dina bola slovenská, aj slovenský život sme mali, slovenské zvyky, tradície. To všetko tak bolo, na svadbe, na krstínách, všade tak... Celá dedina slovenská bola, každý po slovensky hovoril, aj susedstvo, všetci aj na Pitvaroši, na Komlóši, kam sme chodili, aj v kostole, doma, všade... Po maďarsky nikto nehovoril. No, čabianska rodina, ktorí žili na Čabe – tí robotníci boli – tí už doniesli maďarčinu, ale s nami len po slovensky... Po maďarsky ako som začal, tiež neviem. Chodil som do óvode a óvodárka, úvodárka (tak sme vpravili), vedúca ne-

vedela po slovensky, len dada, ona bola Slovenka. Tam všetko po maďarsky šlo a nebol nijaký konflikt, že som nerozumel, tak vzrástla aj tá maďarčina do môjho umu....“

V základnej cirkevnej evanjelickej škole, keď ju O. Krupa začal navštevovať, vyučovali už po maďarsky, ale žiaci počas prestávok medzi sebou hovorili ešte po slovensky. Náboženstvo sa však učili v slovenčine, resp. v bibličtine:

„Desatoro v bibličtine sme sa učili..., Malý katechizmus v bibličtine..., biblické

historiky po slovensky a potom bolo naše nárečie. Tri jazyky! To tak skomolil jazyk, že veľmi... Ale keď prečítam tie listy alebo písomné veci tých našich farárov, ktorí vtedy po slovensky kázali a písali tieto, že aká bola ich slovenčina. Taká skomolená tiež. Teda tí evanjelickí kňazi, ktorí tu žili na Dolnej zemi, Slováci, ani tí nevedeli presne... Lebo aj oni miešali bibličinu. Tak miešali, ako aj starejšovia rečia. Ešte na Komlóši v 80. – 90., radšej 90. rokoch som zbieral aj také starejších rečí, ktoré ešte v bibličtine hovorili. Teda oni boli vtedy 70-roční. ... Na Komlóši ešte aj 48. v bibličtine hovorili starejšovia. Teda táto bibličina veľmi dlho zostala v ľudových zvykoch.

Aj dodnes som si zachoval katechizmus. Hovoril som, keď ma pochovávajú, aby z toho prečítali Očenáš... Potom aj po slovensky sme sa učili Očenáš a potom po maďarsky. Očenáš v bibličtine sa mi páči najviac...

V škole sme nič nepísali, len čítali. Aj to je zaujímavé, že nikto nás neučil švabache, že ako sme sa naučili? V švabachu bol aj malý katechizmus v gotických písmenách. Doma, nočak, sme spievali na Kračún alebo na iné sviatke sviatočné vianočné piesne. Hlavne na Kračún sme sa museli naučiť kračúnske piesne, ktorými sme šli koledovať, vinšovať Štedrý večer. Tam boli v Tranosciu a tak som sa naučil, doma, ešte snáď ani v škole som nebol. So starou mamou alebo matkou, obidvoja ma učili tie kračúnske, vianočné piesne. A potom v škole v švabachu sme sa učili Očenáš, Prikázania... Asi tak sme sa naučili, neviem ako...

Boli vrstvy kultúry. Noviny, slovenské noviny 46. šli už. A osobitne doniesli nám Slniečko, slovenské detské noviny,

nočak. A doniesli nám romány, mládežnícke romány. A Sloboda mala detskú prílohu Okienko a tam mali aj verše, aj šakovo, tak aj to sme čítali a pritom rozprávky boli. Ale ešte predtým stará mať, aj moja mať, aj druhá stará mať nám rozprávali ľudové rozprávky po slovensky. Tie vrstvy boli v mojom kultúrnom uvedomovaní.

Moje kultúry sú dvojaké, aj slovenské, aj maďarské, aj ľudová, ale aj úrodná. Aj slovenská ľudová kultúra a pravda aj maďarská ľudová kultúra sa stretli vo mne. Slovenská kultúra ma vždy zaujímala, ale paralelne aj maďarská. To je veľmi zaujímavé, keď som začal vôbec hovoriť a myslieť, tak len po slovensky som vedel. A potom prišiel druhý jazyk a to nebol cudzí jazyk. Tieto dva jazyky sú tak spojené, že ani rozdeliť ich nemožno. Moja materinská reč je slovenčina, ale druhý jazyk je tiež môj... Bohužiaľ, po slovensky sa už málo hovorí, lebo niet takej slovenskej spoločnosti. Preto som písal vo svojich štúdiách o presťahovaní, že tu rozbili slovenskú spoločnosť. A od tých čias tí, ktorí zostali, sa začali prispôbiť väčšmi maďarčiny... Traja chlapci sme ostali na Alberte... Prišli Maďari zo Slovenska, alebo ako sme my vraveli, „betelepültek“, a od tých čias len maďarsky...”

Z jazykovej autobiografie jubilanta sa dozvieme aj to, ako sa vzdelávala na Dolnej zemi malá a stredná roľnícka vrstva, že čítanie patrilo k ich každodennému životu.

„Bola slovenská tlač, osobitne, keď obsadili Bäcku Maďari. Odtiaľ doniesli na Slovenský Komlós slovenské knihy. Na Komlóši na trhu sa predávali. Ale to boli v Budapešti vydané. Teda ja som po slovensky čítal Szigeti veszedelem, celý Toldiho,

Štefana kráľa. Tie knihy sme mali zaveľa, len potom neviem, kde sa podeli. Ale to viem, že sa zošili, lebo roztrhali sa strany a mamička štyri knihy Toldiho zošila... Po večeroch sme čítali Toldiho, Michaldu, aj to z Petrovca doniesli... a kalendáre! Kalendáre boli ešte pred prej svetovej vojne na sálašoch. Boli u starých rodičov a ja som ich čítal. Nikto ma neučil po slovensky čítať, ale som čítal. A potom bol Čabiansky kalendár. Veľmi som ľúbil Čabiansky kalendár. V zime Čabiansky kalendár aj 10-krát som prečítal, od začiatku do konca... Potom vydali Dobšinského rozprávky. Veľmi rád čítali po večeroch otec alebo mama, alebo niektorý sused. Susedi prišli a tu nahlas čítali. Boli také večierky.”

Ondrej Krupa v priebehu celého svojho života vynakladal nemalé úsilie, aby si zachoval a rozvíjal svoj materinský jazyk. Čítal knihy, slovenské časopisy, predplácal si Ľudové noviny, sledoval, keď to bolo možné, slovenské médiá. Pravidelne pozeral napríklad televízny program TA3.

„My sme počúvali bratislavský rozhlas. Teta Hela každú nedeľu o pol jednej rozprávala rozprávky v bratislavskom rozhlase. A na sálaši sme vedeli počúvať. V 49., kým som nešiel do kolégiuma a

doma som bol, tak v nedeľu vždy som počúval rozprávku tety Hely.

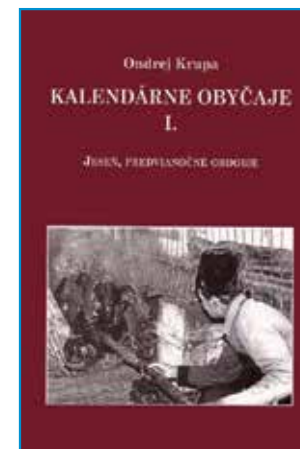
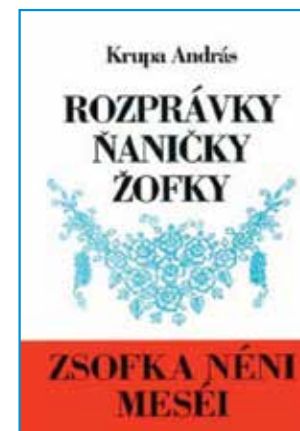
Na univerzite rok, nie celý rok som sa učil po slovensky. S Katkou, budúcou manželkou. Drien Karol nás učil. Potom ho preložili do Budapešti...

Čítali sme Kalendár a týždenník Sloboda. Aj Komlósania mali svoje noviny asi Slovenský Hlásnik a Sloboda veľmi kritizovala tie noviny. Chyby opravili červenými a to aj uverejnili. Asi preto, lebo nepodporovali presťahovanie. Sloboda mal aj Kalendár, to bol propagátorom presťahovania, ale mali aj dobre národopisné články, v tom písal Michal Markuš.

Čítanie kalendárov v našej rodine bolo permanentné. V našej rodine aj potom kupovali Náš kalendár, keď som prišiel domov z univerzity som čítal Náš kalendár.

Slovenčinu, keď potom som sa neučil, predplácal som seriál Hviezdoslavovú knižnicu. Posielali mi knihy z Budapešti. Z Kollárovej som sa aj naučil jednu epigramu a keď som skúšku mal zo strednej Európy, som to citoval asistentke, keď som hovoril o pánslavizmu: Co ty Srb, co ty Rus, co ty Čech? Ja Polák jestem! Dívky moje mejte svornosť, mlúvte slaviac! A páčilo sa jej to na skúške.

Prirodzene to (slovenskosť – pozn. aut.) patrilo ku mne. A to ma aj zaujíma-

lo. V niektorej rodine som našiel takú hru-
bú knihu *Boj za slobodu v meruôsmych*
rokov. Tú som prečítal po slovensky, aj
Czinkotského, on bol evanjelický farár a
písal o Alberte ako Haan, všetci títo evan-
jelickí kňazi písali, to vyšlo v češtine, aj tú
som prečítal. Mám aj Zlatý fond. Všetko
som prečítal. Potom som zase predplatil
Kultúrny život, to bol týždenník ako je
Élet és Irodalom, literárny a kultúrno-po-
litický týždenník. Zavela rokov, tie asi
som do 68. rokov predplatil... Predplatil
som Ľudové noviny. Ja som musel na
teple držať svoj prst, že čo je vo sloven-
skom svete. Dbal som na to, aby som mal
vždy styky so Slovákami. Permanentne sa
chcem zdokonaľovať v slovenčine, aby
som nezabudol, lebo jazyk zabúda... Pre
mňa stredoslovenské nárečie a vôbec stre-
doslovenská materčina je bližšia ako teraz
táto úradná.“

Ako etnograf pokladal za svoje
poslanie zachovať pre budúcnosť
svoje kultúrne dedičstvo, zbieral zvy-
ky, tradície Slovákov v Maďarsku a
svoje diela aj pravidelne publikoval.
Práve vďaka jeho slovenskému jazy-
kovému dedičstvu sa mu to aj poda-
rilo. Ďakujeme mu!

„Ľudová kultúra Slovákov, ktorú som
ja zachránil, aj viacerí zachránili, ale čo
som ja zachránil, je taký poklad, že na to
som hrdý.“

Príspevok je prepracovaná verzia
prednášky, ktorá odznela 9. a 10. ok-
tóbra 2014 v Békešskej Čabe na me-
dzinárodnej konferencii Duchovná
a sociálna kultúra menšín v majorit-
nom prostredí, venovanej okružnému
životnému jubileu kandidáta etno-
grafie PhDr. Ondreja Krupu CSc.

Anekdoty o slávnych

Krasko

Raz sedel Ivan Krasko pod viechou v spoloč-
nosti starých pánov. Hovorilo sa tiež o smrti
a umieraní. Jeden z nich nevedel utajiť akýsi
strach a spýtal sa Krasku, či sa on smrti nebojí.

– Ale chodte mi s tým, – odpovedal básnik.
– Milióny ľudí už pomreli, tak ani mne sa nič
nemôže stať.

Dumas

Alexander Dumas starší sedel raz pri hostine
oproti bohatému namyslencovi. Takí ľudia sa
mu z hĺbky duše protivili, a preto si ho občas
doberal. Keď už namyslencovi došla trpezlivosť,
rozhnevane sa ozval:

– Viete, ako máte blízko k hlúposti?
– Viem, – pohotovo odpovedal Dumas, – iba
cez stôl!

Fernandel

Na jednom večierku rozprával Fernandel
svoje zážitky z Japonska. Objednal si špeciálnu
pálenku z ryže a keď popíjal, zrazu zbadal, že
sa okolo neho i s ním všetko pohybuje. Zavola-
l čašníka a svoje dojmy mu zveril. Ten sa úctivo
poklonil a odpovedal:

– Pane, to, čo sa s vami teraz robilo a čo ste
videli, to nezapríčinila pálenka, ale naše malé
zemetrasenie.

Achmadulinová

– Čo je to láska? – opýtali sa Achmadulinovej.
– Pozerať sa s mužom na futbal, aj keď tomu
sama vôbec nerozumiem, – odpovedala poet-
ka.

Ildika Fúziková

KONÍK

V borovicovom lesíku pod štítom
Pilíša stála osamelá horáreň. Žila
v nej rodina Haršovcov. Vlastne len
Karolko Haršo so svojou už šesť-
desiatročnou starou mamou. Život
v horách, v drsných prírodných pod-
mienkach, vtisol jej výzoru mužské
črty a duchu odvalu, ale inak to bola
tichá, dobrotivá a bohabojná žena.

Karolkov osud bol neveselý.
Matku stratil pri pôrode a od pe-
rinky sa s ním pipalala stará mama.
Prednedávnom prišla smutná správa:
otec, pán horár Karol Haršo, zomrel
ďaleko na ruskom fronte.

– Bol to dobrý otec a žičlivý človek,
Pánboh mu daj večnú slávu! – zaste-
nala stará mať. – Pán Boh ma na staré
kolená potrestal, zostala som sama
s týmto drobizgom! Nie som už súca
na jeho výchovu! – bedákala v prvé
dni. A on, oči plné plaču, sa bojzljivo
opýtal:

– Čo bude s nami, stará mama?

– Čo by bolo? – zopakovala tíško
a pohládzala mu vlásy. – Musíme
žiť ako doteraz. Ibaže to bude ťažšie.
Chúďa moje!

Stará mama mala Karolka nesmier-
ne rada. Tento prítulný, šikovný, sta-
točný a poslušný chlapček, súmernej
štíhlejšej postavy s veľkými nezábud-
kovými očami, čo tak nevinne vedeli
pozerať, keď niečo vyparatil, vniesol

do jej starých rokov potešenia neúre-
kom. Jeho plavé husté vlasy boli ako
hriva koníka. Čoskoro, na Silvestra,
mal mať šesť rokov, ale ľudia z de-
diny si o ňom mysleli, že už chodí do
školy, taký bol rozumný a samostat-
ný. Karolko sa najradšej túlal sám ale-
bo so svojím čistokrvným vlčiakom
Dunčom v lese a po lúkach. Na psa
bol náležite hrdý. Zvyčajne bol chlap-
ček veselý, stará mama ho však po ot-
covej smrti neraz videla aj smutného
a zádumčivého. Vtedy ho utešovala:

– Neboj sa, Karolko môj, kým som
ja na svete, nič sa ti nestane!

Chlapček akoby to pochopil, ob-
šmietal sa okolo nej.

Karolko rád býval v horárni,
v tomto čarokrásnom pilíšskom kraji.
Cítil sa tu ako v nebi. Bolo tu radosti
v zime i v lete. Okolité vrchy, skaly,
lúky a pasienky skrývali dobrodruž-
stvá, o akých ostatní chlapci ani nesní-
vali. Bol to rozprávkový svet divých
tráv, bylín, motýľov, vrtkých jašte-
ríc, štebotavých vtáčikov, záhadných
chrobáčikov a všelijakých stromov a
kríkov. Celý deň sa brodil v húštine,
a keď bol hladný, žuval obielené, prí-
jemne kyslasté stebľa rebarbory.

Horáreň bola neveľká, ale útulná.
Pitvor, predná čistá chyža, komôrka
a stajňa. Všetko zariadené podľa vôle
a vkusu babičky. A čo bolo hádam

najdôležitejšie, v dome panovala láska a pokoj. Najčastejšie sa zdržiavali v pitvore, kde pri starej peci stál stolík, pri stene šezlón, pri ňom tmavomodrá truhlica, na nej krásne šípové ružičky a po obidvoch stranách koničky s kučeravými hrivami. Zhotovil ju kedysi starý otec. Bol to zručný človek. Vždy sľuboval Karolkovi, že mu vykresle dreveného konička, ale sľub dodržať nemohol. Pred dvoma rokmi sa s nimi navždy rozlúčil. Karolko často pohládzal svojou drobnou rúčkou koničky, ktoré strážili toľko zaujímavých vecí. Stará mať ukladala do truhlice sviatočné vyšívane lebegy, rubáše, ručníky, vlnený hnedý berlinder, lakové čižmy a ručníčky. A tá radosť, keď sa za dlhých zimných večerov dostali z truhlice rodinné fotografie! Rozprávanie vtedy nebolo konca-kraja. Uprostred pitvora stál veľký stôl s podstolím. Nad ním viselo zrkadlo, v ktorom sa odrážal celý pitvor. Po stenách obrazy svätých – Ježiša a Panny Márie – a kríž. Pri oblôčiku nad šijacím strojom petrolejová lampa a nástenka. Vyšívala ju stará mama ešte za dievotva a Karolko, hoci ešte nevedel čítať, poznal, čo je na ňom vyšívané. Akoby nie, veď to bola obľúbená ľudová pieseň starej mamy, ktorú často spievala: „Zahučali hory, / zahučali lesy, / gde ste sa podeli, / gde ste sa podeli, / moje mladé časy?“ Medzi malým dvojkřídlovým okienkom sa zelenali muškáty, rozmarín a bazalka.

– Rozmarín bude pre teba, Karolko môj, – povedala, keď ho sadila do črepníka, – až sa budeš ženiť, aby si si mal čo založiť za klobúk, – a hun-

cútsky sa usmiala. Nad črepníkmi sa v plátenných vrecúškach kolembali lipový, kamilkový a harmančekový kvet, aby mali po ruke, keď ochorejú, lebo na lekára peňazí nebolo. Pri dverách visela keramická svätenička s posväteným ružencom. Do prednej izby chodili len zriedkakedy. V strede stáli dve posteľe, pri stenách dlhé lavice. Posteľe boli zastlaté vysokými perinami, vankúšmi, vždy čerstvo vypranými, naškrobenými, hoci na nich nespali už viac ako dva roky, odkedy starý otec zomrel. Nie preto, že by nemali dreva, veď po otcovi – horárovi dostávali dosť. Mali aj navyše. Lenže v pitvore bolo domácejšie a príjemnejšie.

V záhradke pred chalupou rástli jablone a hrušky – plánky. Uprostred sa košatel starý orech, čo už nerodil. Bol to najstarší a najhrubší ovocný strom v celom kraji, jeho vrchovec akoby siahal do neba. Stará mama ho na jeseň chcela dať vyťať, len kvôli Karolkovi to nespravila. Často sa naň vydriapal a odtiaľ za jasného počasia dovidel až do dediny.

Okolo horárne viedli dve cesty. Jedna úzka a strmá na Pilíš, druhá, širšia, sa zvažovala do dediny. V tej tuhej decembrovej zime napadalo toľko snehu, že ho bolo až po plecia. Všetko vôkol zamrznuté, zo strechy ako ľadové čipky viseli dlhé cencúle. Horáreň vyzerala ako z rozprávky.

V pitvore však bolo príjemne tepľučko. Stará mama raz po chutnom obede splasla rukami, akoby voľačo objavila:

– Prepánajána, už tu máme Silvestra! A ty budeš mať, Karolko môj,

narodeniny. Upekla by som ti makové štrúdle, veď tie máš najradšej, pravda? Lenže, lenže maku nemáme. Škrih je prázdny. Sme chudobní ako kostolná myš.

– To nič, stará mama. Netrápte sa, zabehnem k tetke Anče Černej a donesiem od nej trochu, – a vyskočil zo stoličky.

– Ach, môj zlatý, božechráň! Kdežeby si išiel?! Práve včera šiel okolo horárne ujo Kováč celý vystrašený, že vraj Nemci sa zjašili, lebo Rusi sú už kdesi pri Ostrihome. A celý deň sa valia dedinou nemecké transporty.

– Taľafatky, stará mama! Hádám im len nepríde na rozum práve teraz sa biť, keď bude Silvestra! – mávol rukou. – Ja sa poponáhľam! – a presvedčivo pozrel na starú mať. Chytro vkľzol do kožušeka a čižmičiek, na hlavu si natiahol baraničku, cez plecia prehodil novučičku kapsičku a ešte z pitvora zapískal na psa, ktorý sa už pchal do dverí.

– Ale, Dunčo, nie dnu. Ideme do dediny.

Pes sa od radosti pozvrátil pánovi okolo číziem a rozbehol sa po zasneženom chodníku. Nepokojne začal havkať aj starý vĺčiak.

– Krtko, ty zostaň doma. Dávaj pozor na starú mamu. Uvidíš, hneď sa vrátíme. Upokoj sa! – pohladkal ho po hustej srsti. Ten však neprestaj-

ne zlovestne brechal a vyskakoval. Slnko bolo ešte vysoko, ale už strácalo na sile. Pod drobnými čižmičkami praštal takmer polmetrový stuhnutý sneh. Dunčo veselo skákal. Stromy a kríky boli zababušené do snehovej periny a v korunách stromov sa jagali snehové vločky. Zasnežené šišky na jedliach stáli vzpriamené ako sviece.

– Po týchto stopách sa musíme vrátiť, aby mi nepremokli čižmy. Takto sa aj skôr dostaneme domov! – poučal Dunča, ktorý chápavo vrtel chvostom.

Zastavili sa pri vysokom smreku. Boli pri ňom ako v zátiaší. Medzi šuškami poletovali sýkorky, ktoré priam oblepili smrek a

zháňali potravu. Pod stromom v snehovej perinke sa bodro plahočili ďalšie. Karolko ich pozoroval so zatajeným dychom a nespúšťal z nich oči. Z vrečka vytiahol suché kôrky a začal ich mrviť.

– Podťe, podťe, nebožiatka! – prihovárал sa im vlúdny hláskom. – Chúd'atká, taká macošská zima. Ako sa len nahladujete! Nebojte sa, donesiem vám aj makové štrúdle na Silvestra! – a hádzal im omrvinky. Tu sa jedna nebojácna sýkorka odvážila a priskackala až k nemu. Keď ostatné videli, že sa ich družke nič nestalo, osmelili sa aj ony. Hrnuli sa k nemu. Čvirikali, štebotali, vystrájali a podchvíľou sa naháňali.

- Ako šantia! Ako sa hrajú! - nadchýnal sa Karolko. Pohľad na to nevidané množstvo sýkoriiek ho tak uchvátil a všetko bolo vôkol také veselé a krásne, akoby nikdy nebolo vojny. Natoľko sa pohrúžil do kŕmenia, že si ani nevšimol Dunča. Ten sa nespokojne krútil a neprestajne čosi vetril. Keď už bol celkom pri ňom, uprel naňho zvedavé oči:

- Čože tak ňucháš, Dunčo, čo?

A vtedy sa to stalo. Plesli výstrely. Ozvena sa mocne odrazila od bielych skál, až sa Karolko strhol. Zem sa mu zatriasla pod nohami. Splašené sýkorky ako na povel zúfalo vzlietli. Zo všetkých strán sa znovu ozývali výbuchy. Dunčo začal brechať ako zmyslov zbavený. Karolko meravo hľadel na vyľakané vtáky a triasol sa od strachu. Zamrazil ho dráždivý pocit nebezpečenstva. Zišlo mu na um, že sa musí dať na útek. Rozbehol sa, ale okolo bolo toľko snehu, že sa v ňom len nemotorne brodil. Cítil, ako sa mu trasú kolená a srdce búši kdesi v hrdle. Rapotanie guľometu ho naplnilo hrôzou.

Pošmykol sa a spadol pod drienkový krík. Konáre mu dorážali tvár a obnažené ruky. Bolest' však necítil. Uvedomil si iba, že ho Dunčo ťahá za nohavice. Pokúšal sa vstať, ale nohy ho zrazu prestali poslúchať. Obrátil sa na chrbát a namáhavo sa začal kotúľať dolu. Vtom sa rozľahol výbuch. V kmeni smreka veľikána zapraskalo. Prudký náraz odhodil chlapca i psa bokom. Karolko pocítil pod sebou skuvínajúceho Dunča. Plač mu trhal kútikmi úst. Skúsil prehltnúť bolesť, ktorá mu zaplavila srdce.

- Dunčó, Dunčó! Nezmri! - chcel zakričať z celej sily, ale upadol do bezvedomia. A hora akoby sa prepadla v ničotu. Výbuch! Výbuch! Nebo bolo čierne od dymu, všetko vybuchovalo, praskalo, rachotilo, rúcalo sa ako domček z karát.

Mohutné dunenie rozochvelo oblaky v horárni. Starú mamu zaliala horúčava, celá sa roztriasla a vybehla z pitvora. Skríkla, až sa zdalo, že mocný hlas zrúca aj odveké bralá:

- Karolko! Karolko! Môj zlatý, kde si? Vráť sa!!!

Začala utekať po širšej ceste. Okolo rachotali výstrely. Nič si nevšimla. Padala a opäť vstávala, bežala briežkom po rozbitej ceste. Vedľa zasvišťala guľka a vtedy, plačúc a stonajúc, sa skotúlala nadol. Zadržal ju trnkový krík.

- Stoj! Što ty zdes dělaješ? Idí damó! - zrúkol na ňu ktosi. Zdúpnela. Pred sebou uvidela vojačika, čierneho od sadzí. Okolo z kríkov vyskakovali ďalší. Zapôsobilo to na ňu ako blesk z jasného neba. Kde sa tu len vzali? Strach o chlapca jej však vrátil odvahy.

- Nájdite môjho Karolka! Vnuka! Išiel tam, tam, - opakovala do neko-nečna a ukazovala smerom k dedine.

- Prinesú! Nu, idí damó, mamáša!

Starká horekovala, prežehnávala sa a prosila Boha, aby jej bol na pomoci. Strieľanie a bojová vrava neprestávali. Naopak, získavali na sile a z diaľky bolo počuť kanonádu. Otriasla sa hora i vršok a nad Pilíšom sa vzniesli tri osvetľovacie rakety. Leteli pomaly a klesali ticho. Stará mama sa učupila k stromu, lebo sa nazdala, že je to

koniec sveta. Lomcovala ňou triaška, keď si pomyslela na Karolka.

- Musím ho zachrániť! Nemôžem ho nechať umrieť! - opakovala ako šialená a chcela sa znovu rozbehnúť. Meravé nohy jej však neslúžili dobre. Potkla sa a spadla na zem práve vtedy, keď sa rozštekali dva guľomety. Začala sa plaziť po bruchu na zašpinenom snehu. Znenazdajky jej pred očami vyrástli vojenské čizmy. Znehybnela. Schúlila sa a ručník si stiahla až na oči. Potom spod ručníka bojzljivo nazízala.

Pomaly zdvihla od zeme tvár a tak, so snehom na lícach, uprene hľadela na Rusa. Bol to ten istý, čo predtým spadol z neba. Útly chlapec, sotva osemnásťročný, strednej postavy. Driek mal dotuha stiahnutý opaskom, strieška na čiapke mu začláňala začmudenú tvár. Mal modré a nevinné oči. Pri pohľade na jeho vysilenú tvár sa v nej prebudil materinský cit:

- Chudáčik, veď i ty si ešte dieťa! - povedala si a pohladkala ho zrakom.

- Idí damó! Ubjút tebjá i vnúka! - tón jeho slov teraz už neznášal odpor.

- Idí damó! - zahundral znovu.

- Nie! Musím ho nájsť, - vzoprela sa a pustila sa do behu.

Vojačik ju schmatol, silne si ju pritisol k sebe, takže ani dýchať nevládala, a ťahal ju naspäť k horárni. Mrazivý vietor ako šialený vystreľoval do kostí pichliače, konáre a trosky granátov. Cestou padali pod výbuchmi granátov a vtedy ju chránil vlastným telom. Horko-ťažko sa priplazili k chalupe. Takmer ju vsotil do pitvora.

- Nebójsa, ja jevó prinesú! - zakričal a už aj bol vonku.

Stará žena zostala ochabnuto ležať na zemi. Nevedela si predstaviť, čo bude, ak nenájdu jej Karolka. - Alebo to neprežije, chúd'a dieťa! - bleslo jej hlavou a vydesila sa.

Boj utíchol. Slnko si sadlo za Pilíš. Stmievalo sa. Rozhostilo sa hlboké ticho. Do tíšiny zaznievalo vzdialené hučanie tankov. Stará mama kľáčala pred stolom, ruženec v ruke a neprestajne sa modlila. Náhle starý vlčiak zašramotil reťazou a začal štekať. Zavrzgli dvere. Stará mama sa pomaly so zaslzenými očami obrátila. Vo dverách stál vojačik, rozosmiaty, v náručí niesol Karolka s rozhodnými skrehnutými a osinutými rukami.

- Živój! Mamáša, živój!

Stará mama sa strhla ako z hlbokého sna. Prudko vyskočila. Ani hneď nezbadala, že s vojačikom vošli do pitvora ešte traja jeho druhovia. Umazaní, otrhaní a mrzutí vojaci.

- Daj ho rýchle sem! Položíme ho na šezlón. Ach, ty moje nešťastie!

- Vitajte! Vitajte! - úchvatkom volala všetkých dnu. - Sadnite si! - Karolka zovrela do náručia. Blčal ako fakľa a blúznil.

- A už som si myslela, že ťa viac neuvidím. Keby si vedel, ako si ma na smrť vystrašil, - prihovárala sa mu a zasypávala ho bozkami. Potom ho vyzliekla a začala zakrúcať drobné tielko do periny. Na starý sporák postavila hrniec, do vody nasypala harmančekové kvety, z truhlice vybrala čisté plachty, namočila do studenej vody a prikladala chlapcovi na prsia a čelo.

- Božemôj, ako dobre, že žiješ!
- pohľadza jeho horúce tielko. -
Neboj sa, zlatko moje, ja ťa uzdravím!
- utešovala ho a sledovala, kedy sa mu otvorí očka. O chvíľku začal Karolko pravidelne dýchať, ale ešte stále neprišiel k sebe.

- Spi len, spinkaj, môj malý. Spánok teraz veľmi potrebuješ!

Konečne sa stará mama uspokojila. Poobzerala sa po pitvore. Na lavici okolo stola sedeli unavení vojaci. Jedli. Odrezávali si po štipkách z batónčiku a slaniny. Stará mama, pomýlená vlastnými pocitmi ešte neprekonanej radosti z vnukovho návratu, zvrtila sa a podonášala na stôl, čo mala: na drevený lopár slaninu aj chlieb a do pohárikov naliala dobrej domácej slivovice.

- Pite, pite, moji milí! Zachránili ste mi moju ratolesť. Ďakujem vám! - a zalial ju blažený pocit. Vojaci neprehovorili ani slova, len sa usmievali. Keď sa navečerali, pobrali sa spať do prednej izby. Len ten jej vojačik zostal sedieť na lavici.

- Koníčky! Koníčky! Tu ste?! - vykĺzlo zrazu sotva počuteľne z chlapčkových úst. Blúznil.

- Pravdaže, tu sú, - priskočila stará mama. - Pozri sa len, ako sa na teba pozerajú a čakajú, aby si ich aj ty pohladkal. - Karolko sa odmlčal a spal ďalej.

Bojové vzrušenie pomaly utíchlo. Hoci bolo už neskoro, stará mama zabudla na spánok. Ešte stále sa nemohla vymaniť z hlbokého zamyslenia.

- Mnógie umerlí, mamáša, - prerušil ju vojačik a skoro sa rozplakal. Aby stará mama nezbadala jeho po-

hnutie, potíšku vyšiel von na dvor a hlboko vdychujúc dlho stál pod hviezdňatým nebom... Ktovie skadiaľ doniesol polienko. Vybral z vrecka nožík a začal vyrezávať. A pritom rozprával. Vyrozprával, že pochádza z Ukrajiny, z malej dedinky. Hovoril aj o tom, ako bojoval pri Volge, Urale a Done, ďaleko odtiaľto. Mlčky sa dívala stará mama na záchrancu svojho vnuka. Pod jeho šikovnými rukami klátik postupne menil tvary. Akoby sa polienko dobrovoľne poddávalo zručným prstom. Premáhali ju driemoty, až nakoniec zaspala aj ona.

Zobudilo ju kikiríkание kohúta na svitaní. Zapálila petrolejovú lampu a naklonila sa nad vnuka. Karolko pokojne spal a jeho telo už nebolo horúce. S úsmevom sledovala jeho mihalnice, vlásky, tenké rúčky, položené na perine. Vtedy zbadala, že v ruke čosi stíska. Bol to vykresaný koník. Očami hľadala vojačika. Ten sladko spal na dlhej lavici, prikrýty vojenským kepeňom. Zaplavil ju pocit pokoja a šťastia. Do prívetivého pitvora horárne sa vkradli prvé slnečné lúče a v okienku pohladili rozmarín, muškáty a bazalku.

- Koník! Koníček! - zvolal radostne Karolko, keď sa prebudil. Pritúlil si ho k červeným líčkam. Slnko sa hralo na tmavomodrej truhlici a jemu sa zdalo, že aj tie koníčky a šípové ružičky sa naňho usmievajú. Keď k nemu pristúpil vojačik, chcel čosi povedať, čosi veľmi dôležité. Prv ako ho premohol ďalší spánok, stihol sa ešte blažene usmiať...

Ilustrácia Michala Klbača

HISTORICKÝ DOKUMENT ZO SARVAŠA

Bolo to dávno, v roku 1820, keď redakcia Ľudových novín dostala list zo starobylej Nitry. Jeho autorom bol niekdajší rodák z *Polného Berinčoka*, ktorý v rokoch 1820-1822 písal básne a uverejňoval ich v časopise *Sloboda*, vychádzajúcom v *Budapešti*. Potom sa presťahoval na Slovensko. Usadil sa v *Horných Krškanoch* pri Nitre a svoje básne publikoval v *Matičnom čítaní*. Roku 1822 spolu s *Ladislavom Švihranom* vydal knihu spomienok o živote Slovákov v okolí Békešskej Čaby pod názvom „*Tu sa usadíme*“.

Niektorým čitateľom je už zrejmé, že hovoríme o Ľudovom básnikovi *Michalovi Borguľovi*. Obsah jeho listu nás zavedie do 90. rokov 18. sto-

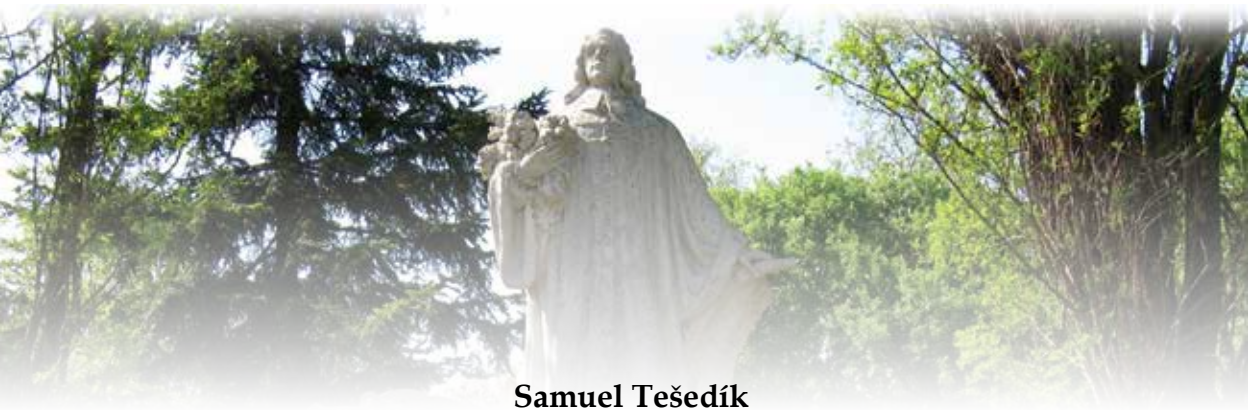
ročia, keď *Samuel Tešedík* (20. apríla 1742 Alberti - 27. decembra 1820 Sarvaš) v Sarvaši uvažoval nad tým, že tu dá postaviť veľkú školskú budovu. Tento vynikajúci pedagóg na povzbudenie Sarvašanov, aby čím skôr vybudovali prvú hospodársku školu v Uhorsku, napísal pieseň *Pod'me, bratri!*

Pieseň zrejme zabrala, lebo ako to napísal Tešedík vo svojom životopise, práca trvala iba štyri mesiace. Sarvašania stavali nielen rýchlo, ale aj dobre. Stalo sa to v roku 1791, ale poschodová budova podnes stojí. V budove zriadil jej iniciátor praktickú poľnohospodársku a priemyslovú školu. Vyučovalo sa v nej po slo-

vensky a aby študenti mohli čítať odbornú literatúru, učili sa aj nemčinu. Tešedíkov ústav sa stal takou široko-ďaleko chýrnou školou, že o

ňu prejavil záujem aj ruský cár. Ale pozrime si text piesne, ktorý Michal Borguľa onoho času poslal do redakcie Ľudových novín.

Samuel Tešedík
Pod'me, bratri!

Pod'me, bratri, s vdečným srdcem, nedejme se odvėsti, nech kdo chce co mluví o té pracovitosti.

Industria, neznámá cnost, v našej uherskej zemi, nech aspoň již jednúc začne se mezi nami.

Tahaj lapy, neboj se nic, veď ti to neuškodí, kdo pilne pracuje, tomu se dobre vodí.

Nedbaj trebas i mozole na tvých rukách spatruješ, jen bud' trpezlivý, to ty neobanuješ.

Skusíš potom, když nám Búh náš pomúže dostaviti, naše nové školy porádne pripraviti.

Skusíš potom, ty milá vlast, co jest to industria, kterou až posavad neznala Hungaria.

Ukáže jí mládež školská za Tisou pri Kereši, v svojich nových školách, bydlicí v Sarvaši.

(Vid' Národnie spievanky Jána Kollára, II. diel, 245. str.)

Spracoval: Gregor Papuček

PRAVÍ ŽOBRÁCI BOLI PRED DVESTO ROKMI OZNAČENÍ PLIEŠKOM

Podľa nariadenia bývalej Novohradskej stolice

**Na zhromaždení „slávnych stavov“ Novohradskej stolice 8. mája 1805 v Ba-
lašských Ďarmotách sa okrem iného zaoberali aj problémom žobrákov.
Prijaté opatrenie potom písomne, a to aj vo vtedajšej slovenčine, doručili
richtárom a farárom do všetkých obcí stolice. Znelo takto:**

1. Medzi žobrákmi sa teraz nachádzajú aj také osoby, ktoré si prácou môžu zaopatriť chlieb, oni pravým žobrákom odoberajú almužnu. Preto len tým odteraz bude dovolené žobrať, ktorých farár a stoličný oficer počas ročného popisu uznajú za pravých žobrákov. Týmto žobrákom sa potom istý pliešok pripne na oblek.

2. Ale ani týmto nebude povolené žobrať inde, ale len v tej fare, v ktorej sú vedení. Tu im vyrazia na pridelené pliešky aj rozlišovací znak, ktorým sa budú rozpoznávať od iných žobrákov.

3. Pretože k prežitiu žobrákov sa isté a bezpečné opatrenie ešte nedá urobiť, treba dosiahnuť aspoň to, aby nechodili a nežobrali z domu do domu a žobranie sa úplne vykonalo. Z tohto dôvodu pri každých chrámových dverách treba zavesiť škatuľku, do ktorej každý farník svoju almužnu, ale s citom kresťanskej lásky bude dávať. Potom také peniaze farár každý štvrťrok rozdelí medzi pravých žobrákov svojej fary. Okrem toho na ďalšiu pomoc pre žobrákov každý farár po každoročnej žatve

a oberačke bude svojich veriach z kancelárie povzbudzovať, aby každý podľa svojich možností z dosiahnutej úrody almužnu pre žobrákov priniesol na faru. Z týchto darov sa potom budú podporovať praví žobráci.

4. Takí žobráci, ktorí budú žobrať bez plechu a ciachy, budú potrestaní ako tuláci. Áno, aj richtári, ktorí by takého žobráka objavili a neobťažovali najbližšieho stoličného oficiera, majú právo takého žobráka pokutovať na 12 palíc. Ak by však plieškami ciachovaní žobráci sa osmelili žobrať v iných farách, takých by nebolo slušné na tele pokutovať. A odobrať im almužnu nebola by pre nich dostatočná pokuta, preto sa vtedy žobrák vyzuje. Ten, kto žobrákovi, ktorý neprislúcha k fare, poskytne almužnu, koľkokrát

to urobí, toľkokrát bude pokutovaný jedným zlatým. Tieto peniaze sa potom obrátia na pomoc pravým žobrákom. Akokoľvek sa môže zdať divné, že sa niekto za dobročinnosť pokutuje, veď predsa si každý musí uvedomiť, že i dobrý skutok, ktorý je akýkoľvek spôsobom v ľudskom tovarištvu (spoločenstve) v neporiadku a bol príčinou zmätku, dobrým skutkom prestáva byť. A napomáhanie obecného dobra je prvoradá a najsvätejšia povinnosť každého ľudského tovarištvu.

Vybral a do spisovnej slovenčiny prepísal
Ján Jančovic

BÁSNE LADISLAVA FEKETEHO

Narodil sa v Kestúci, žil na Dolnej zemi a v súčasnosti býva v Šámšonháze. **Ladislav Fekete** o sebe tvrdí, že *nie je vyštudovaný spisovateľ, iba amatér: insitný spisovateľčik*. Po slovensky sa iba učí, napriek tomu ho tak nadchol tento jazyk, že začal písať básne. Ako nám v liste prezradil, keď sa začal venovať slovenčine, odrazu pocítil nutkanie písať, ba po slovensky sa mu aj sníva. „*Možno to ani nie sú ozajstné básne, preto som ich ani nikde neposielal,*“ píše v liste, ku ktorému pripojil aj niekoľko svojich diel. Dozvedeli sme sa, že nerád o sebe hovorí, vraj nech ho radšej predstavia jeho básne. Zoznámte sa teda s Ladislavom Feketom!

Foto: (fuhl)

Kto som?

Nie som ani pánom ani sluhom
ale hnevám sa s Bohom
bolí ma srdce za odpadnutých
a neverím utiahnutým

Nie som ani čert ani anjel
a nechcem ani do pekla ani do neba
ostal by som
radšej len tak na zemi
kým sa nosím vlastným nohami

Nie som ani básnik ani spisovateľ
len nepodarený tvoriteľ
čo strúham a skladám
slová do vety
aby nám voľačo povedali

(2013)

Márnosť šedivá!

Bežíme po sebe ako bez duše
a to iba slepý nevidí
a hluchý nepočuje
že sme sa pomiatli na rozume
Žijeme si ako prasa v žite
kým mnohých hlad morí
a nebude im lepšie

Veru áno Tak to vyzerá v dnešnom svete
ako pravá rukavica na ľavej nohe
Ale ak máme Boha pri sebe
aspoň neukazujme sa vždy
v najlepšom svetle
lebo raz nás porazí
tam kde sme

(2014)

Tvoj smiech

Čo ma tak neustále škrie
ako zajatého šum riek
a dáva mi putá
ako driek žien

Už snáď viem
je to tvoj smiech
je vo mne ako tieň
čo ja ho zriem

Mal by byť pre mňa liek
tvoj zakliaty smiech
ale mám strach že ma žerie
Keď ťa viac nezazriem
a už ani snívať neviem
ako bohatý žobrák
vezmem si ten jed
čo mi ponúka svet
vari bude mi ako med
na tvoj zblednutý smiech
čo zostal tu jak kat tak

(2014)

**Aj to je dačo
alebo volebný program**

Bojovať za pravdu
neustále sa nemusí
stačí
aby sme boli len neistí
že klamanie sa nevyplatí

(2014)

Zo zásady

Keby som si musel vybrať
niekde trochu zeme
čo by bola len moja
nebola by na nížine
radšej nejaký vrch vysoké hory
odkiaľ by som videl okolo
na všetky strany

(2015)

Božská chvíľa

Nie že by som sa chcel vnucovať
božechráň
Čírou náhodou som si sadol
vedľa teba
a pochytila ma láskavá pohoda

bolo to také samozrejmé
že som si to ani neuvedomil
Tak som tam sedel
pritiahnutý k tebe
ako by ma ta bol Boh prilepil

Keď sa ti vábiace oči rozžiarili
a čarovný zor si na mňa hodila
bol som celkom hotový z teba
a zmocnil sa ma pocit
že som tu od výmyslu sveta
a zniesol by som ti
aj modré z neba.

(2014)

Pavel Samuel (Slavko) Spievaj, Brat!

(Báseň z jarného ostrova)

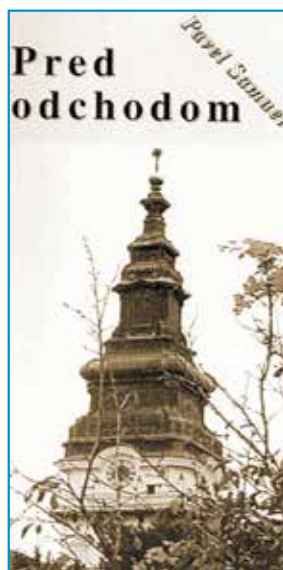
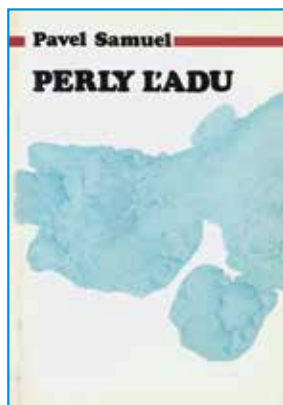
Čas tratí – čas platí.
Učím sa zo slova,
ja, poet poľných prác
z jarného ostrova.

Keď dbáš, nuž dobre dbaj:
nech húfik navyká
na štruktúru básní,
to vraví logika.

A z mosta do prosta:
nechajme l'art pour l'art!
Mĺkvosť – kyslé drevo!
Držme sa našich várt!

Písať, no zreteľne,
by ľudia neriekli...
a dbať aj na krásu
pôvabnej snežienky.

Spievaj, Brat, jak slávik,
jak šuchot trávnych lán,
kým nás neotrávi
rev a krik hlučných strán.

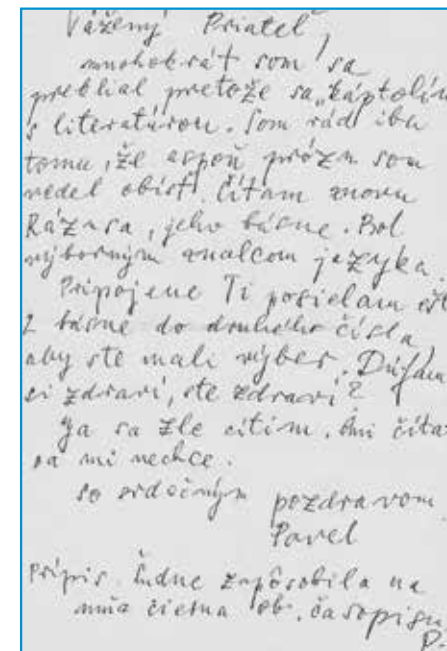
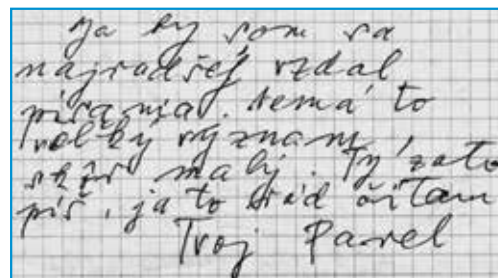
Naša spása

Bez zhonu, stonu, bez osláv,
jak prasedliacky hodnostár,
bez lodí, šabiel, bez vesiel,
bez tlčubov a prahesiel,

bez parád, len tak z muso-zvyku,
hľa, natrafil som na motyku!
Bo prišla jar a letia chrústy...
Kde ste, rečníci krasoústi?!

Zaránky, keď sa blyští rosa,
tu čaká pole na Hérosa!
Tu bzučia včely, kvitnú kríky,
tu život nejde bez motyky.

Hľa, sedlač, tá sa činí všade,
nuž nezomrieme v trápnom hlade.
Pastvou očí je poľa krása
a motyka – to naša spása.

Tieto básne som našiel v pozostalosti bývalého kolegu od pera a dobrého priateľa **Pavla Samuela**, ktorý sa pod svoje básne občas podpísal aj pseudonymom **P. Slavko** (viď zborník *Hrušky mamovky Špiakovej*, s. 19: Spomínanie a s. 38: Anka). „Meno Slavko? Bolo to dávno, v tom čase to bol postoj, zatreté stanovisko proti šovinizmu iných,“ napísal mi niekoľko rokov po vydaní uvedeného zborníka. Oplatí sa občas si zalistovať v listoch, ktoré mi poslal počas našej vyše dve desaťročia trvajúcej korešpondencie. Je v nich veľa cenných myšlienok, ba miestami sa zaskvie aj rukopis básne, ktorú jeho dve zbierky (*Perly ľadu*, 1987 a *Pred odchodom*, 2002) neobsahujú.

Gregor Papuček

J. V. Dolinský
Ráno

Mesiac stlieva:
nerozlieva
šírym svetom zlatú žiar;
blednú hviezdy –
čajs sa brieždi,
bledne, bledne neba tvár.

A noc cvála
v tiché bralá,
ta sa kryje v temno hôr...
Nečakane
zora vzplanie,
vhor vylúči tisíc šnôr.

Mladý vetrík
z kríka na krík
ťahá struny sladkých dúm;
nemnieš ani,
a už v stráni
horou zhudie ranný šum.

Motýľ lieta
zbúdať kvieťa,
zlúbať peľ a skváriť med;
fialôčka
pretrie očká,
vôňou skropí ranný svet.

Už v dedine
tichosť hynie,
lomoz... vrava... zajasám:
veď mi ľúto,
krásu túto
že toľ vpíjam iba sám!

(Slovenské pohľady, 1909)

Juraj Dolnozemský
Bližšie k životu...

Hľadám v tichosti slová
s úžasným pocitom,
aby vyleštili a okrášlili
budúcnosť!
Všetko je ešte plné
očakávania.
Túžby práve
na čas čakajú,
v dennom chaose
ľudia si
priateľov hľadajú.
Na žiadny pád
nechcú podľahnúť
aktuálnym zlobám!!!
Pre zajtrašok hrozí
čierny omám!
Žiaľ, aj osud veští
hrboľatú cestu slovám!

Imrich Fuhl
Ticho so slovami

tak čo si počneme
so slovami
keď sme vraj už všetko
povedali

a čo s tichom
(keď) škoda hovoriť

tak čo s tichom
a čo so slovami
keď (sme) raz a navždy
dokonali

NÁBOŽENSTVO

Keď zvonia na Anjel Pána...

Modlitba Anjel Pána, mnohými už zabudnutá, nám denne pripomína tajomstvo Božieho narodenia. Každý deň na pravé poludnie zvony katolíckych kostolov na celej zemi pozývajú všetkých veriacich k tejto modlitbe. Donedávna sa ju s veľkou úctou a láskou modlili aj naši starí rodičia.

Ozaj, koľkí z dnešných kresťanov ju poznajú? Vedia, ako vznikla? V ktorých katolíckych školách sa ju ešte modliavajú? Ktorí rodičia ju ešte pripomínajú svojim deťom osobným príkladom?

Je zaujímavé, že táto mariánska modlitba sa nezrodila pod poludňajším slnkom, ale za súmraku. Roku 1269 sv. Bonaventúra požiadal svojich františkánov, aby každý večer zvoním vyzvali všetkých spoluobratov, ale i laikov, k modlitbe troch Zdravas Mária po žalmoch kompletória – večernej modlitby breviára – a aby pri tom meditovali o tajomstve vtelenia. Tak už samotný počiatok modlitby Anjel Pána je neodmysliteľne spojený so zvukmi zvonov, ktoré ju podnes sprevádzajú.

Začiatkom 13. storočia sv. Anton Paduánsky veľmi odporúčal túto modlitbu. Niektorí veriaci počas nej dokonca trikrát pokľakli, ako to znázorňuje klasická ikonografia, na ktorej Pánov anjel kľáči pred Madonou.

Podľa stredovekých svedectiev tri zvuky zvonu ohlasovali každý večer Anjel Pána v Benátkach, v Španielsku, v Uhorsku i vo Francúzsku.

Prvý pápež, ktorý sa začal zaoberať touto modlitbou, bol Klement V.

V roku 1314 nariadil večerné zvonenie sprevádzané modlitbou k Panne Márii. Jeho nástupca pápež Ján XXII. umožnil odpustenie hriechov každému, kto sa na kolenách pomodlí tri Zdravasy počas troch prerušovaných zvukov zvonu.

V 14. storočí Angličania pridali, ako predvoj mariánskej úcty, k večernej modlitbe Anjel Pána aj rannú – hneď po prvej modlitbe breviára. Už v roku 1330 bolo toto zdvojnásobenie troch Zdravasov prijaté v talianskom meste Pavia.

Veľmi pozoruhodnou pre naše národné dejiny je prvá zmienka o poludňajšej modlitbe Anjel Pána, ktorá pochádza práve zo Slovenska. Podľa svedectva z roku 1413 bola však obmedzená len na piatok, ako prejav úcty ku Kristovmu utrpeniu. V roku 1456 pápež Kalixt III. vyzýva veriacich k tejto poludňajšej modlitbe ako k prosbe za odvrátenie nebezpečenstva od Turkov.

Čo znamená, keď sa povie dostal sa k tomu ako Pilát do kréda?

Často sa stáva, že niekto sa bez vlastného pričinenia, bez nejakej zásluhy, niekedy aj bez toho, že by o tom vedel, stane účastníkom nejakej viac alebo menej významnej udalosti,

Ľudovít XIV. v roku 1472 rozšíril túto modlitbu na celom území Francúzska ako vzývanie pokoja. Odvtedy sa modlitba Anjel Pána rozšírila po celom kresťanskom svete. Dnešná forma však pochádza z 15. storočia, ako to potvrdzujú niektoré knihy o zbožnosti. Modlitba Raduj sa, nebies Kráľovná..., ktorá nahrádza Anjel Pána vo veľkonočnom období, bola stanovená pápežom Benediktom XIV. v 18. storočí. Prostredníctvom hromadných oznamovacích prostriedkov vie nielen kresťanský, ale aj ostatný svet, že pápež Ján Pavol II. sa každú nedeľu napoludnie modlieval Anjel Pána. Pravda, modlil sa ho ráno aj večer.

ti, významného rozhodnutia. Sám takýto človek, ako aj ľudia v jeho okolí, hodnotí takúto situáciu niekedy s prekvapením, inokedy aj s hnevom slovami, že sa „dostal k tomu ako Pilát do kréda“.

Tak ako pri mnohých archaicky znejúcich, pre nás aj z menej známych historických období pochádzajúcich výrazoch, musíme si povedať, kto bol spomínaný Pilát v kréde. Jeho meno sa v súvislosti s utrpením a smrťou Ježiša spomína aj v jednej zo základných, veľmi často používaných modlitieb. Málokto však vie, že na začiatku prvého tisícročia nášho letopočtu sa židovský štát s hlavným mestom Jeruzalemom stal súčasťou Rímskeho

impéria, do ktorého patrila aj provincia Judea. Túto provinciu spravoval v rokoch asi 26 – 36 po Kr. Pontius Pilatus.

Pilatus bol povereným, nie príliš vysokým úradníkom, ktorý zodpovedal rímskemu cisárovi ako prokurátor, vyslaný na krátky čas, aby mal možnosť preukázať svoje schopnosti na vykonávanie prípadnej vyššej funkcie. Je prirodzené, že funkciu Piláta nemožno prirovnávať k funkcii rímskych cisárov zo začiatku prvého tisícročia, ako boli Augustus, Tiberius, Caligula alebo Claudius. Napriek tomu sa mená týchto vládcov ani po storočiach nespomínajú tak často, ako meno Pontskej ríše, ktorú ešte pred naším letopočtom anektovala Rímska ríša.

Pilát Pontský sa totiž dostal do tzv. kréda, do textu oficiálneho vyznania kresťanskej viery, ktoré je úvodné slovo modlitby – Credo in unum Deum

(verím v jedného Boha). V Biblii sa píše, že Pilát pôvodne nechcel vydať Ježiša rozvášnenému davu Židov, ktorí žiadali jeho smrť – ukrižovanie. Pilát však nemienil Ježiša ani súdiť, ani odsúdiť, ale „umývajú si ruky“ nad tým, čo sa dialo a konečne aj udialo, nedosiahol ani jeho oslobodenie.

Nemal teda nijaký podiel na Ježišovej smrti a predsa sa o ňom hovorí a denne sa jeho meno vyslovuje z miliónov úst veriacich kresťanov, ktorí v spomínanom kréde vyslovujú slová, že Ježiš „trpel pod Pontským Pilátom“.

Pilát sa teda dostal do kréda asi tak, ako sa dnes mnohí ľudia dostávajú do rozličných rozhodnutí, návrhov aj bez osobnej zásluhy alebo bez priamej viny. Najhoršie na tom je, že sa potom šíria správy o tom, že sa k tomu dostal ako Pilát do kréda.

Viliam Fábry

Betlehemske perličky

Predobraz betlehema vytvoril sv. František z Assisi, keď na Štedrý večer roku 1223 v prítomnosti svojich priateľov a vidiečanov slúžil svätú omšu v lesnej jaskyni neďaleko dedinky Greccio v Umbrii. Namiesto oltára v nej postavil jednoduché jasličky vystlaté senom, vedľa ktorých umiestnili dve živé zvieratá – osla a vola. Tajomná atmosféra okamihu na prítomných natoľko zapôsobila, že aj po Františkovej smrti slávnosť pri betleheme napodobňovali nielen jeho nasledovníci.

Jasličky so sochami Ježiška, Márie, Jozefa a so živými hercami sa objavovali na námestiach stredovekých miest pri predvážaní vianočných mystérií. V 15. storočí ich poznali obyvatelia Bratislavy, Banskej Štiavnice, Bardejova a iných miest.

V 16. storočí rozširovali betlehemskej tradíciu po Európe okrem františkánov aj jezuiti. Výjavy narodenia Krista alebo klaňania Troch kráľov preniesli z reliéfov gotických krídlových oltárov do priestoru. Postupne sa začali osamostatňovať jednotlivé

posty a v ranom baroku dosiahli drevené figúrky chrámových betlehemov veľkosť človeka.

Vidiečania stavali vo svojich domoch betlehemu do kúta izby. Vyrábali ich najčastejšie z lipového alebo jelšového dreva, ale aj z papiera, chlebového či medovníkového cesta a čokolády. Vo svete boli známe aj sklenené a porcelánové betlehemy, u nás sa len sporadicky vyrábali keramické. Niektorí ľudovia tvorcovia zaplnili biblickú scénu obrázkami zo všedného života dôverne známej spoločnosti. Šikovné ruky majstra rozhýbali nejedny jasličky hodinovým mechanizmom, parným alebo vodným pohonom.

Okrem *stálych betlehemov* existovali aj *prenosné*, ktoré nosili *koledníci* od domu k domu. Mali podobu jednoduchej skrinky, vyrezávané figúrky často nahrádzali papierové – boli ľahšie a zmestilo sa ich dovnútra oveľa viac.

Na západnom Slovensku začínali chodiť betlehemci už v adventom ob-

dobí. V niektorých oblastiach sa tieto zvyky uchovali dodnes.

Najväčší betlehem je údajne v *Santiagu v Chile* – tvorí ho 130 postáv vrátane dvojmetrových anjelov. Roku 2001 ho vytvoril sochár *Juan Varas*.

Najväčší betlehem na Slovensku s dĺžkou osem metrov, šírkou dva metre a výškou tri metre sa nachádza v *Rajeckej Lesnej*. Posvätený bol roku 1995. Jeho autorom je rezbár *Jozef Pekara* z *Rajeckých Teplíc*. Našli by ste na ňom približne stovku pohyblivých a niekoľko statických figúr, *Bratislavský a Trenčiansky hrad, baziliku v Šaštíne, zámok v Bojniciach, Spišskú Kapitulu* a mnohé známe dominanty Slovenska.

Druhým najväčším betlehemom na Slovensku je pravdepodobne betlehem v rímskokatolíckom *Kostole sv. Cyrila a sv. Metoda v Terchovej*. Jeho autorom je dedinský rezbár *Štefan Hanuliak*, ktorý ho spolu s priateľmi *Jánom Holubekom* a *Štefanom Krištofikom* vytvorili roku 1967.

(KN)

SENONDREJSKÝ KAPLÁN FRANTIŠEK KUČERA

Prechádzajúc sa po dunajskom nábreží v *Senondreji* (Szentendre) som pred niekoľkými rokmi zbadal jednoduchý kovový kríž. Po pátraní na internete som zistil, že tam stojí už od roku 1993 a postavili ho na pamiatku senondrejského katolíckeho kaplána *Františka Kučeru*.

Toto priezvisko, časté aj v niektorých našich regiónoch (*Novohrad, Pilíš*) ešte viac vzbudilo môj záujem a rozhodol som sa zoznámiť sa s osudom kňaza, ktorého *maďarská katolícka cirkev* uctieva ako mučeníka.

František Kučera sa narodil 23. septembra roku 1892 v *Leviciach*, v rodine chudobného stolára. Základné vzdelanie a gymnaziálne štúdiá ukončil vo svojom rodnom meste, po maturite v roku 1911 začal študovať v kňazskom seminári v *Ostrihome*. Následne vďaka výborným výsledkom ukončil štúdium na viedenskom *Pázmaneu*, kde získal aj doktorát z teológie. Za kňaza ho 21. júna 1915 v ostrihomskej *Bazilike* vysvätil kardínal *Ján Černoch*. Ešte v tom roku sa ako výpomocný kňaz dostal do *Senondreja*, kde si ho miestne obyva-

teľstvo veľmi rýchlo obľúbilo, ešte aj mimo katolíckych kruhov sa tešil veľkej úcte a rešpektu. Vyznačoval sa hlavne svojou láskyplnou výchovou v školskej náboženskej výučbe, ako aj svojou činnosťou v rámci *Katolíckeho mládežníckeho kruhu*.

V roku 1919 sa kontrarevolucionári v *Senondreji* rozhodli postaviť sa proti bolševikom v rámci organizovanej akcie, ku ktorej došlo 24. júna. Začiatok ozbrojeného útoku naznačili vyzváňaním zvonov. Keďže v *Senondreji* aj určitá časť bolševikov patrila ku kontrarevolucionárom, poslali sem na vykonanie odvety z *Budapešti* osobitnú teroristickú jednotku so

17 členmi. V budove *Červenej stráže* zostavili menoslov kontrarevolucionárov a napriek tomu, že *Kučera* sa na ozbrojenej akcii nezúčastnil a jeho meno ani nefigurovalo na tomto zozname, okresný veliteľ bolševikov *Karol Jančík* upozornil povereného veliteľa, 22-ročného čašníka z *Budapešti* *Františka Chudého*, na populárneho kaplána, ktorého meno sa takto dostalo na prvé miesto na

zozname. Podriadení veliteľa a štyria členovia direktória z Pomázu išli za ním do jeho bytu. Chceli sa od neho dozvedieť, kto poskytol kľúče od kostola a kto začal vyzväňať. Kaplán aj napriek vyhrážkam povedal iba toľko: „O sebe som vám už povedal všetko, čo som mohol, o iných nič nepoviem...“ (Kľúče od kostola mal na starosti kňaz a vyzväňať začal jeden murár, ktorý mal osem detí.) Františka Kučeru ihneď zobrali do sídla strany,

kde bez akéhokoľvek súdneho procesu vyhlásili, že je odsúdený na smrť. Odviedli ho na nábrežie Dunaja a štyria dobrovoľníci ho 25. júna 1919 zastrelili. Oficiálny rozsudok napísali dodatočne, až na druhý deň. Jeho telo nechali celý deň na mieste činu, následne bez akéhokoľvek obradu, bez rakvy ho zahrabali do priekopy pri cintoríne. Na druhý deň ráno bolo miesto jeho „hrobu“ pokryté obrovským množstvom kvetov. V roku 1921 jeho telesné pozostatky premiestnili na *Dolný cintorín*, kde už mal aj náhrobný kameň. Miesto konečného odpočinku našiel v roku 1929 na senondrejskej *Kalvárii* vedľa svojich bratov – kňazov. Pri Dunaji, kde bol zavraždený, miestni obyvatelia postavili drevený kríž, ktorý ale v päťdesiatych rokoch odtiaľ odstránili. Na jeho mieste postavili v roku 1993 už spomínaný kovový kríž.

Pamiatku *Františka Kučeru* v Senondreji uchováva aj jeho pamätná tabuľa na *Ulici Petra-Pavla*, jedna ulica pomenovaná po ňom a jeho meno nesie aj jeden oddiel skautov.

V súčasnosti prebieha proces blahorečenia *Františka Kučeru*.

Sprac.: (csl)
Foto: autor, int.

Z KREŠŤANSKÉHO SVETA

Foto: (ef)

Tretia adventná nedeľa bola slávnostná v budapeštianskom slovenskom evanjelickom zbore a. v. V Lutherovom dvore sa totiž uskutočnila inštalácia dvoch nových presbyterov Evy Szászovej Ritókhovej a Ladislava Szabóa a vymenovanie poverenej dozorkyne Márie Cserágiovej. Farárka Hilda Gulácsiová Fabuľová zapriala novým presbyterom, aby dobre „šafáрили“ so svojou vierou počas služby.

V evanjelickom kostole v Békásmegyeri sa tretia januárová nedeľa už viac rokov nesie v znamení slovenského dňa. Evanjelický cirkevný zbor v Csillaghegyi spolu so slovenskou samosprávou Starého Budína-Békásmegyeru rozhodli, že akcie Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov obohatia o celodňový slovenský duchovný a kultúrny program. Nebolo tomu inak ani v roku 2015, keď sa zišli slovenskí veriaci z celej Budapešti, aby si vypočuli slovo Božie v slovenčine a maďarčine vďaka putovnej evanjelickej farárke Hilde Gulácsiovej Fabuľovej a katolíckemu farárovi vdp. Atilovi Kónyovi. O hudobné spestrenie sa postaral Budapeštiansky spevácky zbor Ozvena. Po bohoslužbe – už tiež tradične – sa účastníci stretli pri prestretom stole, kde ich čakali slovenské špeciality.

Foto: (ef)

Prehliadka speváckych zborov *Piesň chrámu* v šarišápskom rímskokatolíckom kostole sa uskutočnila v nedeľu 29. marca. V zaplnenom kostole vystúpili členovia miestneho Speváckeho zboru sv. Štefana, zmiešaný spevácky zbor *Fidelitas* zo slovenského Branču, ženská spevácka skupina zo Štitára a zbor *Zoboralja* taktiež zo Slovenska. Kvalitný poldruhhodinový program vyvrcholil spoločným spevom všetkých zúčastnených zborov. Z kostola sa účastníci i hostia presunuli do kultúrneho domu, kde na nich čakalo zaslužené občerstvenie a výdatná večera.

Foto: (zp)

Foto: (ef)

V tomto roku bola prvá aprílová nedeľa veľkonočná, čo sa prejavilo aj na účasti veriacich z hlavného mesta a okolia na pravidelnej slovenskej omši v Kostole sv. Jozefa na Námestí M. Horvátha. Na slávnostnej svätej omši kázal vdp. Atila Kónya, ministrovala Beáta Erdeiová, na organe hral kantor z Čemeru Michal Tóth a čítala Ildika Klauszová Fúziková.

Foto: (ef)

V tretiu nedeľu po Veľkej noci sa v Lutherovom dvore v VIII. obvode Budapešti uskutočnila spomienková bohoslužba, na ktorej si veriaci pripomenuli Jána Gálika, ktorý ukončil svoju pozemskú púť vo veku 90 rokov. H. Gulácsiová Fabulová v modlitbe spomínala na zosnulého, ktorý po presťahovaní sa do Budapešti navštevoval kurzy slovenského jazyka nie preto, že by nebol vedel po slovensky, ale preto, aby si osviežil znalosť materinského jazyka. Po bohoslužbe sa uskutočnilo agapé, kde si účastníci pripomenuli zosnulého.

Foto: (ef)

Slovenská samospráva XIII. obvodu Budapešti každý rok v máji v rámci slovenskej spomienkovej svätej omše vzdáva hold staviteľovi Kostola sv. Ladislava na Námestí mieru, kanonikovi Vojtechovi Uhlárovi. Nebolo tomu inak ani tento rok, keď sa 9. mája zišli veriaci z Budapešti, aby si po odznení hymnickej piesne Daj Boh šťastia tejto zemi v podaní Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena vypočuli v stručnosti životnú dráhu patróna chudobných, ako V. Uhlára nazývali. Slovenskú spomienkovú omšu slúžil Stanislav Brtoš, ministrovala Beáta Erdeiová a čítala Gita

Tóthová. Počas omše spievali členovia zboru Ozvena pod vedením zástupkyne dirigenta Eriky Csabovej a Márie Šutinskej, na organe hral kantor z Čemeru Michal Tóth.

Foto: (ef)

„Duch Svätý je prítomný v každej našej modlitbe, ktorej náplňou je láska a každá pravá modlitba je modlitbou v Duchu Svätom,“ kázal Belo Balik na tradičnej turíčnej svätej omši v XVII. obvode Budapešti. V ľudovom kroji odetí veriaci z okolitých osád sa zhromaždili v Kostole sv. Kríža, aby si vypočuli slovo Božie v jazyku svojich predkov.

Je už tradíciou, že občania v pokročilom veku pri príležitosti životného jubilea dostanú od premiéra Maďarska pamätný diplom a finančnú odmenu. Tejto pocty sa v polovici mája ušlo aj 90-ročnému Jánovi Kováčovi zo Šóškútu. Diplom spolu so sochou Ježiša mu na nedeľnej omši v šóškútskom kostole odovzdal starosta obce Ferenc Kőnig. Za fyzicky namáhavú prácu zvonára sa Jánovi Kováčovi poďakoval aj farár József Bodai, ktorý ho pri tejto príležitosti požehnal. Členka miestnej slovenskej samosprávy Iveta Horváthová Körtvélyesiová mu na populárnom Kapustníkovom festivale odovzdala darčekový balík.

Júnová slovenská omša v Budapešti bola zasvätená Sviatku Najsvätejšieho Kristovho tela a krvi, keďže vyjadrenie úcty k Spasiteľovi prítomnému pod spôsobom chleba a vína vo Sviatosti oltárnej pripadlo na štvrtok 4. júna a na nasledujúcu nedeľu. Slovenských veriacich z hlavného mesta neodradila nesmierna horúčava, ktorá v poľudňajších hodinách zasiahla mesto. V Kostole sv. Jozefa na Námestí M. Horvátha ich privítal príjemný chládk a hlas organu, na ktorý hral kantor Baláž Lencse. Slovenskú svätú omšu slúžil vdp. Atila Kónya, ministrovala Beáta Erdeiová a čítala Ildika Klauszová Fúziková.

Foto: I. Horváthová Körtvélyesiová

Foto: (kan)

Foto: A. Szabová

V prvú júnovú sobotu do Domu slovenských tradícií v Čemerí zavítala Maďarská televízia. Hostitelia predstavili štábu pôvodné kroje mariánskych dievčat a pomocou fotografií prezentovali aj motívy kvetinovej výzdoby ulíc na sviatok Božieho tela. Rozprávali o tunajších Nemcoch, ktorí tu kedysi udomácnili tradíciu tejto výzdoby, ako aj o Slovákoch, ktorí tento zvyk zachovali. Čemerčania si obliekli chýrny miestny pestrofarebný kroj a zúčastnili sa na svätej omši a na procesii. Slovenskú omšu slúžil pre miestnych katolíkov, ako aj pre sto hostí z Mojmiroviac, farár z Rákoshegyu Belo Balik.

V nedeľu 21. júna už po tretí raz usporiadala Slovenská samospráva Budapešti slávnostné kladenie vencov k pamätníku slovanských vierozvestcov v niekdajšom Blatnohrade, dnešnom Zalaváre. Predsedníčka zboru Edita Hortiová privítala medzi pútnikmi významných hostí – starostku obce Ildikó Horváthovú, predsedu Matice slovenskej Mariána Tkáča a predsedníčku Náboženského a sociálneho výboru CSSM Ildiku Klauszovú Fúzikovú. V slávnostnom prejave pripomenula zásluhný čin Slovenskej samosprávy Budapešti, ktorej sa s pomocou Slovenskej republiky pred dvoma rokmi podarilo inštalovať v spomienkovom areáli pri obci Zalavár súsošie sv. Cyrila a Metoda. Hovorila o misijnej činnosti solúnskych bratov na území Veľkej Moravy, o ich diele a dedičstve, ktoré nám zanechali a ktoré máme chrániť a odovzdávať ďalším generáciám. V miestnom kostole slúžil svätú omšu v slovenskom jazyku farár Vince Bengyák.

Foto: (ef)

Slovenská samospráva XIV. obvodu Budapešti uskutočnila zájazd na Slovensko. Jeho cieľom bola obec Ratková, kde sa pred 175 rokmi narodil Daniel Bachát, a vzdanie úcty pri jeho pamätníku. V Ratkovej účastníkov zájazdu srdečne privítali na obecnom úrade a miestny evanjelický farár Miroslav Kerekréti ich zaviedol do kostola, kde fararka slovenského evanjelického zboru v Budapešti Hilda Gulácsiová Fabulová rozprávala o mnohostrannej činnosti rodáka obce medzi Slovákami v hlavnom meste Uhorska. Daniel Bachát sa v roku 1873 stal farárom slovenského evanjelického cirkevného zboru na vtedajšej Kerepešskej ceste v Pešti.

Foto: Vojtech Csizmadia

Prvé júlové dni sa u slovanských národov nesú v duchu osláv dvoch vierozvestcov, spolupatrónov Európy sv. Cyrila a Metoda, ktorí pred 1152 rokmi priniesli na toto územie kresťanskú vieru, zostavili slovanské písmo (hlaholiku) a preložili do staroslovienčiny liturgické a biblické texty. Solúnskych bratov si pripomenuli aj slovenskí veriaci v Budapešti. V Kostole sv. Jozefa na Námestí M. Horvátha sa 5. júla konala tradičná slovenská svätá omša venovaná týmto svätcom. Po vypočutí Božieho slova sa veriaci presunuli na faru, kde sa konalo agapé. Zúčastnili sa na ňom nečakaní, no o to vzácnejší hostia z Prešova, predsedovia a poslanci slovenských samospráv viacerých obvodov hlavného mesta a ďalší veriaci.

Foto: (kan)

Slovenská samospráva VIII. obvodu Budapešti a Slovenský inštitút v Budapešti (SIB) v spolupráci s Domom osvety kráľa Mateja Korvína usporiadali v polovici júla slávnostné kladenie vencov pri pamätnej tabuli významného činiteľa slovenskej kultúry Jozefa Viktorina na fasáde miestnej základnej školy vo Vyšehrade. Viktorin slúžil od roku 1866 do svojej smrti, ktorá ho zastihla v roku 1874, ako katolícky kňaz vo Vyšehrade a nielen v tomto pilišskom mestečku, ale v celom Uhorsku sa vďaka jeho činnosti rozbehla systematická ochrana kultúrnych pamiatok, ako aj cestovný ruch v dnešnom slova zmysle.

Foto: (csl)

Foto: (ef)

Na augustovej slovenskej svätej omši v Kostole sv. Jozefa na Námestí Mihálya Horvátha v VIII. obvode Budapešti sa zišli veriaci z hlavného mesta a okolia. Svätú omšu slúžil vdp. Atila Kónya, na organe hral kantor z Čemeru Michal Tóth a čítala Ildika Klauszová Fúziková. Bola to osemnásť nedeľa cez rok, venovaná chlebu a vzťahu chleba k Ježišovi a Bohovi vôbec. Ako vo svojej kázni A. Kónya povedal, evanjelium pochopíme až vtedy, keď ho prežívame a keď si v ňom nájdeme svoje miesto.

V poslednú augustovú nedeľu na bohoslužbe slovenských evanjelikov v Budapešti hositeľská farárka Hilda Gulácsiová Fabuľová privítala hostí zo Slovenska. Do malého kolektívu zavítali senior šarišsko-zemplínskeho seniorátu, zborový farár v Bardejove Ján Velebír, námestná farárka v Bardejove Anna Velebírová a presbyterka cirkevného zboru v Kežmarku Eva Ciriaková. Pri tejto príležitosti v Budapešti kázala farárka Anna Velebírová. Hostia zo Slovenska po bohoslužbe odovzdali knižné dary budapeštianskemu zboru, v mene ktorého sa podobnými darmi poďakovala za duchovnú potravu H. Gulácsiová Fabuľová. V mene slovenských evanjelikov z Veľkej Tarče – ktorí pripravili na augustovú nedeľu chutné domáce koláče – odovzdala publikáciu o ich živote v slovenskej obci v blízkosti hlavného mesta Mária Galántaiová.

Foto: (csl)

Foto: (asz)

Dejiskom biblického tábora Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku boli už tradične príjemné priestory strediska Agapé evanjelickej cirkvi vo Svätom Jure neďaleko Bratislavy. Tábor mal ekumenický charakter, účastníkmi boli naše deti zo zadunajských katolíckych slovenských obcí Kestúca a Tardošu, kým dolnozemskej evanjelickej Slovákov zastupovali deti z Békešskej Čaby, Čabasabadi, Kondorošu a Slovenského Komlóša. V tábore spoločne hľadali odpoveď na otázku: Akým som, Bože? Organizátori sa sústredili na to, aby sa deti spoznali z fyzického i z duševného hľadiska. Za päť dní si okrem zamestnaní stihli pozrieť rôzne pamätihodnosti v bližšom i širšom okolí a mohli sa venovať aj turistike.

Spolok Identita prvýkrát usporiadal v prvej polovici augusta biblický tábor pre slovenskú mládež z Maďarska. Šesťdňový pobyt sa uskutočnil v Marianke pri Bratislave. Ekumenický tábor, účastníkmi ktorého boli slovenské deti z Budapešti, Čobánky, Dabašu-Šáre, Kestúca a Mlynkov, sa niesol v znamení Roka zasväteného života. Počas pobytu na Slovensku deti nacvičovali náboženské piesne, počúvali a dramatisovali biblické príbehy o dvanástich apoštoloch. Navštívili Bratislavu, ako aj svätú Studienku a Malý Slávin v marianskom národnom parku. Pre deti bolo obrovským zážitkom, keď ich pán biskup Halko osobne sprevádzal po Dóme sv. Martina v Bratislave, kde im celebraval svätú omšu. Na druhý deň sa opäť stretli na svätej omši v Marianke.

Foto: (lg)

Foto: Ildika Fúziková

Náboženský a sociálny výbor Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku zorganizoval v spolupráci so Slovenskou samosprávou XI. obvodu Budapešti – Nový Budín v dňoch 27. až 29. augusta 2015 pútnický zájazd na Slovensko. Vedúcou zájazdu bola predsedníčka výboru Ildika Klauszová Fúziková a 45 putujúcich – rímskokatolíkov z Budapešti, Čemeru, Dabašu-Šáre, Kestúca, Malej Tarče a Santova – sprevádzal kantor Michal Tóth z Čemeru. Najprv sa zastavili pri Kalvárii v Banskej Štiavnici, kde ich privítal predseda Združenia Kalvárskeho fondu Juraj Bačík, ktorý oboznámil putujúcich Slovákov z Maďarska s históriou kalvárie a mesta. Druhý deň odcestovali do

Skalky pri Trenčíne, ktorá sa považuje za jedno z najstarších pútnických miest na Slovensku. Na tretí deň zavítali do Bratislavy, do Horského parku, kde prešli na kalváriu na Hlbokej ceste. Výnimočnou robí túto časť hlavného mesta Lurdská jaskynka – pútnické miesto v pešom dosahu od historického jadra mesta a predsa v očarujúcom tichu prírody v priestore bývalého kameňolomu. Bratislavský pomocný biskup J. E. Mons. Jozef Halko priblížil veriacim z Maďarska dejiny Lurdskej jaskyne. Odtiaľ sa vydali na Kalvársky vrch, kde je Kostol Panny Márie Snežnej, v ktorom biskup Halko celebraval putujúcim svätú omšu a na záver im udelil biskupské požehnanie.

V rámci septembrového folklórneho festivalu v Kerepeši v miestnom katolíckom kostole sv. Anny začiatkom slávnostnej omše vdp. Atila Kónya privítal sestry a bratov rôznych národností a dodal: – Všetci patríme Bohu a v živote je nám ľahšie, ak si pomôžeme navzájom... Biblický príbeh zo Svätého písma (Marek 7:31-37) je dôkazom, že Ježiš nám nechce otvoriť iba naše uši, ale aj naše srdce. Vypočujme si jeho slová lásky a jeho prísľuby, nech jeho hlas zaženie každú obavu, úzkosť či pochybnosť v našom srdci..., – dodal A. Kónya. Po svätej omši odzneli orodovania v jazykoch národností, ktoré pôvodne tvorili obyvateľstvo Kerepešu (Maďari, Slováci a Nemci).

Foto: (csl)

Foto: (kan)

Slovenskí veriaci z hlavného mesta a okolia sa aj začiatkom septembra zišli v Kostole sv. Jozefa na Námestí Mihálya Horvátha v Budapešti. Svätú omšu slúžil farár farnosti sv. Terézie z Lisieux v XVII. obvode Budapešti Belo Balik, na organe hral kantor z Čemeru Michal Tóth. Belo Balik venoval svoju kázeň zosnulému Ladislavovi Malému zo Santova. Vo svojej kázni zdôraznil, že nesmieme nikdy stratiť nádej a vieru, ktoré musia byť piliermi nášho života a sú základné kresťanské hodnoty, ktoré treba chrániť, hlavne v dnešnej dobe.

Foto: (ef)

V zemplínskych osadách žijú zväčša Slováci gréckokatolíckeho vierovyznania. Tu, konkrétne v mestskej časti Nového Mesta pod Šiatrom Baňačke, sa v polovici septembra uskutočnilo stretnutie cirkevných speváckych zborov. Miestny duchovný Emil Bodolóczki prichýlil v Božom chráme členov desiatich zborov a žiakov Maďarsko-slovenskej dvoj-jazyčnej základnej školy v Novom Meste pod Šiatrom a pred stretnutím im slúžil svätú omšu. Pozvanie na toto krásne stretnutie, podobne ako v minulých rokoch, prijali zbory z Pálházy, Vágašskej Huty, Horného Regmecu, Fizéru, Hollóházy a z mestských častí Baňačky, Károlyfalvy a Széphalmu, zo susedného Slovenska z obce Čerhov a zo Slovenského Nového Mesta.

Po sviatku Sedembolestnej Panny Márie Spolok Slovákov z okolia Pešti Dolina zorganizoval návštevu dvoch najvýznamnejších pútnických miest na Slovensku. Z iniciatívy vacovského pomocného biskupa Lajosa Vargu sa na púti zúčastnilo vyše sto Slovákov katolíckeho vierovyznania z mestských častí Budapešti Cinkoty a Kerestúru a z obcí Čemer, Dabaš-Šára, Ečer, Išaseg, Kerepeš a Malá Tarča. K pútnikom sa pridali aj vacovský kaplán Dávid Kiss a riaditeľka Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku Katarína Királyová. V Marianke neďaleko Bratislavy koncebrovali svätú omšu na počesť patrónky Slovenska, Sedembolestnej Panny Márie, bratislavský pomocný biskup Jozef Halko a vacovský pomocný biskup Lajos Varga. Na organe prekrásne hral čemerský kantor Michal Tóth. V skorých popoludňajších hodinách sa pútnici vybrali do Šaštína, kde si uctili Pannu Máriu litániou v slovenčine.

Foto: (ocsa)

Horná Mičiná si v druhej polovici septembra pripomenula 230. výročie vysvätenia kostola. Na tieto oslavy pozvala aj delegáciu z Cinkoty: farára Istvána Vetóa s manželkou, zborového dozorcú Zoltána Krizsána, zástupcu zborového dozorcú Józsefa Szásza, predsedníčku Slovenskej samosprávy XVI. obvodu Budapešti Zuzanu Szabovú, bývalého presbytra Pavla Krekácsa a Alžbetu Agárdiovú, ktorá sa v roku 1998 horlivo angažovala v nadviazaní kontaktov dvoch zborov. Hornomičincania aj tentoraz privítali hostí s bratskou privetivosťou. Na oslavy pozvali i generálneho biskupa ECAV Miloša Klátika s manželkou, seniora Jána Čábyho a predchodcu súčasného farára, konseniora Daniela Duraja Pavla Kollára. Na bohoslužbe hostí pozdravila zborová dozorkyňa Emília Ostrolúcka.

Foto: (fb)

Foto: (csl)

Stretnutie slovenských evanjelikov organizuje Spolok Slovákov z okolia Pešti Dolina každý druhý rok, striedavo sa totiž stretávajú katolíci a evanjelici tohto regiónu. Hostiteľkou tohtoročného celodňového programu bola slovenská obec v blízkosti hlavného mesta Veľká Tarča. Podujatie sa začalo na miestnom cintoríne, kde sa veriaci zišli okolo obnoveného Lapidária, v ktorom sa nachádzajú starodávne náhrobné kamene s maďarskými a slovenskými nápismi. Je tu aj nový pamätný stĺp s nápisom, ktorý nás aj v slovenskom jazyku upozorňuje na to, že nesmieme zabudnúť na našu minulosť. Lapidárium pozhnala Slovenská evanjelická farárka zo Sarvaša Alžbeta Nobiková. Generálny biskup Evanjelickej cirkvi v Maďarsku Péter Gáncs úvodom bohoslužby popri 300-ročnej spoločnej minulosti Slovákov a Maďarov v hostiteľskom regióne zdôraznil v mesiaci reformácie aj 500-ročné spoločné korene evanjelikov. Na bohoslužbe, ktorá prebiehala paralelne po slovensky i po maďarsky, Božie slovo kázal generálny biskup ECAV Miloš Klátik, ktorý vyzdvihol podstatu prvého prikázania, dôležitosť lásky k Bohu, ako aj k blížnym. V rámci stretnutia otvorili v miestnom Dedinskom múzeu výstavu oltárnych obrusov.

PRED MEDZINÁRODNÝM STRETUTÍM SLOVENSKÝCH EVANJELIKOV V BÉKEŠSKEJ ČABE

Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku duchovne zaopatruje nielen svojich členov na Slovensku, ale v rámci svojich možností sa snaží *pomôcť aj slovenským evanjelikom žijúcim v zahraničí*. Osobitné postavenie medzi nimi majú slovenskí evanjelici žijúci v Českej republike a na Dolnej zemi – v Chorvátsku, Maďarsku, Rumunsku a Srbsku, ktorí svoju národnú identitu oprávnenne spájajú s identitou náboženskou – so svojou príslušnosťou k evanjelickej cirkvi. Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku, *Evanjelická cirkev v Maďarsku* a slovenskí evanjelici v zahraničí srdečne pozývajú všetkých záujemcov na *spoločné evanjelické cirkevné dni*, ktoré sa uskutočnia v dňoch **6.–8. júla 2016 v Békešskej Čabe**. Toto stretnutie sleduje popri misijnom aspekte – posilnení viery v Trojjediného Boha a evanjelicko-luteránskeho povedomia – aj medzinárodný aspekt rozvoja spolupráce a dobrých vzťahov v tomto národnostne, ale aj konfesionálne zmiešanom regióne Európy. Mottom stretnutia bude biblický text: „*O Tvojich svedectvách chcem hovoriť, pred kráľmi sa nezahanbím.*“ (Ž 119, 46)

Pre účastníkov stretnutia v Békešskej Čabe bude pripravený *bohatý duchovný program*. Okrem služieb Božích sa môžeme tešiť na vystúpenia spevokolov a mládežníckych hudobných skupín. Bude vyčlenený aj *priestor na diskusie* s predstaviteľmi cirkvi na aktuálne témy. Účastníkov stretnutia chceme osobitne pozvať do divadla, kde uvedú hru *Pevec Boží* o známom evanjelickom kazateľovi a zostavovateľovi kancionála *Cithara sanctorum Jurajovi Tranovskom*. Hru evanjelického farára **Júliusa Barča-Ivana** naštudovalo *Spišské divadlo* v Spišskej Novej Vsi pod vedením **Jána Sládečka**.

Záujemcovia o účasť sa môžu prihlásiť u svojho zborového farára alebo individuálne prostredníctvom našej webovej stránky **www.ecav.sk**.

Samuel Miško

predseda ústredného organizačného výboru ausland@ecav.sk

Organizačný výbor (zľava): Ján Mojzsis (SK), Ľudovít Andrej Bobčok (RO), Jaroslav Javorník (SRB), Hilda Gulácsiová Fabulová (HU), Samuel Miško (SK), Marián Čop (CZ), Dušan Vagaský (SK), Dušan Saják (HR), Péter Kondor (HU) a Pavol Kutej (HU)

ZO ŽIVOTA NAŠICH ŠKÔL

Celoštátne adventné stretnutie slovenských detí sa po prvý raz uskutočnilo v Slovenskom dome v Mlynkoch. Na toto podujatie každoročne pozývajú siedmakov a ôsmakov zo slovenských národnostných škôl v Maďarsku, ktorí dosahujú mimoriadne výsledky v osvojovaní si slovenského jazyka, na rôznych súťažiach, alebo pestujú slovenskú kultúru. Po odmenení 16 štipendistov Programu pre nadaných vystúpili žiaci Katolíckej základnej školy svätého Jána v Dabaši-Šáre s hudobnou inscenáciou o narodení Ježiša „Betlehemska hviezda“, potom nasledovala divadelná hra ocenená porotou na prehliadke Deti deťom s názvom Odtučňujúce palacinky.

Foto: (rusnák)

Foto: J. Molnárová Mátraiová

V Bukovskej slovenskej národnostnej škole koncom novembra usporiadali študentská samospráva a pedagógovia *Týždeň zdravia*. Členovia miestneho slovenského klubu prvý deň upiekli tekvice v peci, ktorá stojí na dvore školy. Deti nižších ročníkov mali zamestnania šikovných rúk, žiaci vyšších ročníkov sa venovali kulinárskemu umeniu. Nechýbali rôzne hravé úlohy, krížovky, ktoré súviseli so zdravým spôsobom života. Hlavným cieľom týždňa bolo zdôrazniť deťom dôležitosť zdravia, pohybu a zdravého stravovania.

Hornomatranská základná škola Ladislava Zakupského v Alkári každý rok organizuje vianočný program pre rodičov. Žiaci prvého stupňa uviedli betlehenskú hru, ostatné deti predstavili vianočné piesne a básne. Na tradičnom adventnom jarmoku predávali predmety, ktoré robili žiaci, rodičia alebo učitelia. Členovia slovenskej samosprávy upiekli opekanice a zabezpečili pre deti mikulášske balíčky.

Foto: J. Kaszalová Szabadová

Foto: K. Filep

Už pred niekoľkými rokmi sa v Répašskej Hute stalo tradíciou oslavovať narodenie Ježiša Krista v kostole pastierskou betlehemskou hrou detí, ktorú nacvičili s učiteľkami. V roku 2014 boli oslavy výnimočné, hru Noc tulákov totiž predstavili v novučičkom kostole, ktorý vysvätili v novembri. Mladí interpreti hrali na flaute, recitovali a spievali slovenské vianočné koledy. Krásny nový kostol sa zaplnil do posledného miesta.

Foto: M. Zajakovská

Žiaci Základnej školy v Hollóháze vždy s blížiacim sa decembrom spracúvajú spolu so svojimi učiteľmi vianočné zvyky. Minulé Vianoce boli mimoriadne: pozbierali miestne vinše a koledy, ktoré kedysi spievali koledníci pod oknami obyvateľov dediny. V Hollóháze totiž bolo zvykom, že mladí v skupinkách chodievali od domu do domu, prednášali vinše a spievali koledy nielen na Štedrý večer, ale aj na Nový rok.

O zachovávanie slovenských tradícií v lša-segu dbajú členovia slovenskej samosprávy. V meste ležiacom neďaleko Budapešti majú tamojší žiaci možnosť navštevovať miestne národopisné múzeum, kde môžu nahliadnuť do života svojich predkov. V decembri si prišli pozrieť expozíciu slovenského oblastného domu v rámci hodiny vlastivedy. Po tradičnom išaseckom dome ich sprevádzala predsedníčka miestnej slovenskej samosprávy Klára Fufereňová.

Foto: K. Fufereňová

Členovia rodinnej remeselníckej dielne Zrnko usporiadali 31. januára v Obecnom dome v Santove podujatie na tému fašiangov. Zhotovovali korunky pre princeznú, meče a kone. Deti si vyrábali masky spolu s rodičmi a členmi rodinnej remeselníckej dielne. Najväčšiu radosť však mali z malovania na tvár. K dobrej nálade prispelo aj vystúpenie skupiny Gézengúz. Predpoludňajší program vyvrcholil losovaním tomboly, čím sa skončila remeselnícka dielňa.

Foto: (magocska)

Začiatok marca je v základných školách už roky obdobím organizovania dňa otvorených dverí. V budapeštianskej slovenskej škole privítali rodičov, starých rodičov, ale aj budúcich žiakov, aby im umožnili nazrieť do každodenného chodu inštitúcie. Rodičom sa páčili zaujímavé, hravé vyučovacie hodiny, počas ktorých sa sami mohli presvedčiť o tom, ako sa ich ratolesťiam v škole darí. Mnohí z nich ocenili náročnú prácu pedagógov na nižšom stupni.

Foto: (ef)

Foto: (rusnák)

Posledný februárový piatok uskutočnila Základná škola Františka Rákócziho II. v Dabaši-Šáre stretnutie pedagógov a vedúcich národnostných inštitúcií. Pozvanie prijali mnohé školy z Peštianskej a Novohradskej župy, o. i. z Pišpeka, Santova, Níže, Ďurky, Netejča, Dunaed'házu, Budapešti a z Békešskej Čaby. Prítomní mali možnosť oboznámiť sa so súčasným stavom školstva, porozprávať sa, vymeniť si rady, nápady a v neposlednom rade skúsenosti.

Foto: E. Labišáková

Krásny snečný marcový deň zabezpečil príjemnú kulisu jarnej kavaláde v Slovenskej základnej škole v Sarvaši. Po krátkom kultúrnom programe sa žiaci venovali ponúkavým aktivitám, ktoré pre nich pripravili vychovávateľky v popoludňajších hodinách. Vyrábali motýle, košíčky s jarnými kvetmi, kvetinové menovky a naučili sa pliesť veľkonočný korbáč. Vedomosti o Veľkej noci a tradíciách si deti vyskúšali prostredníctvom kvízu, rôznych rébusov a tajničiek. Za správne odpovede dostali sladké čokoládové vajička.

Čivsku materskú školu pozvali organizátori tradičného Slovenského týždňa v inštitúciách predškolskej výchovy v Pilíšskej Čabe, aby sa predstavila v Materskej škole Eleka Benedeka. Členovia skupiny Macík predviedli chlapčenský a dievčenský kroj, ale aj ľudový odev mladšej a staršej ženy. Prítomných zabávali slovenskými detskými hrami, tancom a spevom. Po predstavení zostal čas aj na spoločnú hru a nácvik piesní, čo bolo vhodným zakončením tohto pekného slovenského popoludnia.

Foto: J. Wágnerová

Slovenská samospráva Novohradskej župy a Regionálne kultúrne stredisko Osvetového centra CSSM vo Veňarci uskutočnili priateľské stretnutie novohradských pedagógov, vedúcich inštitúcií a predsedov samospráv. Na Dni slovenských učiteľov sa okrem Kírťanov zúčastnili aj učители z Níže, Netejču, Mlynkov, Luciny, Veňarca, Sudíc, Terian, Horných a Dolných Petian. Cenu Za slovenské národnostné školstvo odovzdali učiteľke a osvetárke Estere Bodovej. Stretnutie spestril literárny program, v ktorom Imrich Fuhl a Alexander Kormoš rozprávali o zlatom veku slovenskej literatúry v Maďarsku. Medzi občas humornými, niekedy vážnymi dialógmi odzneli tie najkrajšie slovenské básne v podaní týchto básnikov uznávaných aj za hranicami Maďarska. Na záver stretnutia prebehla voľná diskusia o slovenskom národnostnom školstve a osvete v Maďarsku.

Foto: (rusnák)

Koncom marca uskutočnila Základná škola Gézu Gárdonyiho v Ďurke súťaž pre jazykovo nadaných žiakov, ktorí sa aj v budúcnosti chcú venovať slovenčine, resp. majú všetky predpoklady na to, aby uspeli na jazykovej skúške. V tomto roku sa okrem Ďurčanov zúčastnili na súťaži aj Veňarčania a Šárania. Celkom 23 žiakov si porovnávalo vedomosti vo viacerých oblastiach, a to v porozumení počutého textu, slohovaní, komunikácii a v opise obrazu. Nikto z prítomných neodíšiel naprázdno, každý žiak dostal záložku do knihy a pero.

Foto: (rusnák)

Maďarsko-slovenská dvojazyčná národnostná základná škola a internát v Novom Meste pod Šiatrom usporiadala v prvý aprílový deň jarne tvorivé dielne. Žiaci si najskôr vypočuli prednášku o triedení vitamínov, o ich výskyte a v neposlednom rade o ich účinkoch na ľudský organizmus. Po prednáške z čerstvého ovocia a zeleniny vykrajovali korytnačky, snehuliakov, ježkov, žirafy, člny a gondoly, ako aj palmy. K repertoáru jarných tvorivých dielní novomestskej slovenskej školy však patrí aj dekorácia veľkonočných kraslíc. Ich tradičnú, ale aj modernú výrobu prišli prezentovať nielen z Baňačky, ale aj zo Slovenska – Zemplín bol zastúpený z oboch strán hraníc.

Foto: (JK)

Foto: M. Bajzerová

Koncom marca sa v Slovenskej základnej a materskej škole v Slovenskom Komlóši v dvoch termínoch uskutočnil Deň otvorených dverí. Na tieto dni zostavili v škole mimoriadny rozvrh hodín, aby si záujemcovia mohli pozrieť v každej triede čo najviac hodín. Predovšetkým rodičia detí nižšieho stupňa, najmä prvákov a druhákov, boli zvedaví, ako si ich deti zvykli na školu, ako napredujú v učení. Na vyššom stupni najviac rodičov navštívilo tie hodiny, ktoré pribudli v danom ročníku ako nové predmety.

Foto: (kan)

Žiaci Základnej školy Ágostona Treforta v Čabačude si užívali prvé teplé jarné slnečné lúče v dedinke Irminčok. Tento aprílový víkend nebol len o oddychu a leňošení, žiaci zavítali do susednej obce so zámerom zdokonaľovať sa v recitovaní a hraní na citare. Družina menších a väčších žiakov pod vedením učiteľky Emese Hruškovej Hajdúovej a študentských mentorov si osvojila slovenské ľudové piesne a básne obľúbených detských autorov.

Slovenská samospráva Komárňansko-ostrihomskej župy zvolala v polovici apríla stretnutie pedagógov na tému Aktuálne problémy školstva v župe. Na podujatí, ktoré sa konalo v Slovenskom dome v Tatabáni-Bánhide, sa zúčastnila aj predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbeta Hollerová Račková, ktorá pripomenula, že jednou z prvoradých úloh novovytvoreného zboru je priamo na mieste spoznať potreby a každodenné problémy. Pripomenula, že si uvedomujú dôležitosť škôl, kde sa slovenčina vyučuje ako predmet. Touto problematikou sa zaoberá aj podvýbor parlamentného výboru pre národnosť a tieto školy sa budú brať do úvahy pri novele zákona o verejnom školstve.

Foto: (ef)

Priestory budapeštianskej slovenskej školy boli v polovici apríla aj v tomto roku dejiskom celoštátnej súťaže zo slovenského jazyka a literatúry pre základné školy, ktorú organizuje Inštitút na výskum a rozvoj školstva (OFI). Do súťaže sa prihlásilo 90 žiakov z rôznych kútov Maďarska – z Békešskej Čaby, Budapešti, Dunaed'házu, Mlynkov, Nového Mesta pod Šiatrom, Santova, Sarvaša, Slovenského Komlóša, Dabašu-Šáre a z Tardoša. Po februárovom písomnom teste postúpilo do finále 37 detí. Môžeme povedať, že do hlavného mesta prišli najlepší z najlepších.

Foto: (rusnák)

Foto: (kan)

Koncom apríla sa v Békešskej Čabe lúčili so slovenským gymnáziom študenti záverečného ročníka. Po zazvonení sa štvrtáci vydali na poslednú cestu po budove školy, ktorá bola pre viacerých pätnásť rokov druhým domovom. Na rozlúčkovej slávnosti sa zúčastnili aj predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbeta Hollerová Račková, predsedníčka župnej slovenskej samosprávy Judita Krajcoviczová, úradujúca konateľka Domu slovenskej kultúry Hajnalka Krajcoviczová a predseda Organizácie slovenskej mládeže v Maďarsku Ondrej Kiszely.

Foto: (jk)

Maturanti budapeštianskeho slovenského gymnázia sa rozlúčili so školou v posledný aprílový deň. Z dojemného príhovoru trinástich štvrtákov sme sa dozvedeli, že prišiel čas, keď sa z bojzlivých a neistých prváčikov stali mladí dospelí, „.... Teraz nás čakajú dôležité úlohy a chvíle, keď sa začínajú plniť naše sny. Sme cieľavedomí a ideme za svojim snom... Sme vďační učiteľom, rodičom... Ďakujeme za všetku námahu, motivačné slová, za odpustenie a pomoc... Spolužiaci, dobré bolo s vami dospieť!“ lúčili sa študenti. Oficiálna časť sa skončila na nádvorí budovy, kde gymnazisti pustili do povetria farebné balóny nádeje.

Základná národnostná škola Jozefa Beneho v Pišpeku v spolupráci s miestnou slovenskou samosprávou zorganizovala tanečno-zábavné podujatie s názvom Slovenská tanečná haravara. Popoludnie sa nieslo v znamení tanca a spevu. Vysmiate tváre, dobrá nálada škôlkarov a žiakov nižšieho stupňa ovládli celú telocvičňu. Účastníci si nevedeli vynachváliť profesionalitu organizátorov, ktorí pripravili pestrý a zábavný folklórny program.

Foto: (rusnák)

Foto: M. Bajzerová

Detský súbor Harmónia, pôsobiaci pri Slovenskej základnej a materskej škole v Slovenskom Komlóši, organizuje každý druhý rok veľkolepý galaprogram, v ktorom sa predstavia všetky kultúrne telesá školy. Súbor vznikol roku 1991 z iniciatívy vtedajšej riaditeľky Anny Lehoczkej. Dodnes je obsahovo zameraný na slovenský a maďarský zvykoslovný a tanečný folklór, má aj svoju dramatickú zložku a spevácky zbor. Aj v minulom roku sa divadelná sála osvetového strediska takmer zaplnila divákmi, ktorí s veľkým záujmom čakali na vystúpenie žiakov. Medzi hosťami boli aj generálny konzul Slovenskej republiky v Maďarsku Štefan Daňo, podpredseda CSSM František Zelman, primátorka mesta Rita Garayová a predsedníčka kultúrneho výboru mestskej samosprávy Anna Tušková.

V tomto roku aj počasie prialo účastníkom tradičného stretnutia slovenských materských škôl Komárňansko-ostrihomskej župy. V Kestúci začiatkom mája na dvore Materskej školy Horička hrialo slnko aj v srdciach účastníkov. Stretnutie aj teraz organizovala Slovenská samospráva Komárňansko-ostrihomskej župy s cieľom ponúknuť učiteľkám možnosť, aby sa stretli, vymenili si názory, skúsenosti. Účastníkov privítala vedúca hostiteľskej škôlky Angelika Nagyváriová Radovičová, starosta Kestúca István Vöröskői, ako aj predsedníčka župnej slovenskej samosprávy Alžbeta Szabová. Na javisku vystúpili škôlkari z Kestúca, Moďoróšu a Tardoša.

Foto: (ef)

Slovenská škola v Budapešti oslávila 65. výročie svojho založenia veľkolepým slávnostným programom, na ktorom sa zúčastnili terajší a bývalí pedagógovia, študenti, rodičia a sympatizanti inštitúcie. Slávnostnému programu predchádzalo odhalenie súsošia sv. Cyrila a Metoda v aule školy za prítomnosti prominentných osobností našej národnosti, členov diplomatického zboru našej materskej krajiny a predsedu Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Igora Furdíka. Po privítacích slovách riaditeľky inštitúcie Júlie Szabovej Marlokovej sa o význame solúnskych bratov vyjadrila bývalá učiteľka školy Edita Hortiová, a to ako predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti, ktorá darovala škole repliku súsošia akademickej sochárky Ľudmily Cvengrošovej, odhaleného pred dvoma rokmi v Blatnohrade.

Foto: (zp)

V Nemcami obývanej obci Süttő sa 30. mája uskutočnilo stretnutie národnostných detských tanečných skupín Komárňansko-ostrihomskej župy. Zúčastnili sa na ňom detské tanečné skupiny zo siedmich Slováckmi obývaných lokalít (Bánhida, Síleš, Tardoš, Kestúc, Šárišáp, Oroszlán, Čív) a zo šiestich nemeckých miest a osád (Süttő, Vértessomló, Tarján, Szomor, Baj, Tāt). Na stretnutie zavítal aj podpredseda Celostátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Tomáš Nagy, predsedníčka Slovenskej samosprávy Komárňansko-ostrihomskej župy Alžbeta Szabová a viacerí starostovia národnostných obcí, predsedovia a členovia slovenských samospráv a občianskych organizácií.

Foto: A. Szabová

Foto: (zp)

Do Celostátnej študijnej súťaže stredoškôlkov (OKTV) sa v minulom roku zapojilo takmer 22-tisíc žiakov stredných škôl. Z nich 113 najlepších prevzalo v Budapešti z rúk ministra ľudských zdrojov Zoltána Baloga diplom. Medzi víťazmi boli aj naše gymnazistky. Z predmetu slovenský jazyk a literatúra obsadila druhé miesto študentka 12. ročníka békeščabianskeho gymnázia Renáta Kiszelyová a prvé miesto študentka 11. ročníka budapeštianskeho gymnázia Barbara Eva Boldogová. Sprevdzali ich učiteľky Csilla Albertiová, Katarína Kollárová a riaditeľka budapeštianskej školy Júlia Szabová Marloková.

V Slovenskom gymnáziu, základnej škole, materskej škole a internáte v Békešskej Čabe sa koncom mája uskutočnila slávnosť pri príležitosti Dňa pedagógov, na ktorej odovzdali diamantové a zlaté diplomy piatim bývalým pedagógom školy. Za dlhoročnú statočnú prácu poďakovala riaditeľka inštitúcie Edita Pečeňová vychovávateľovi a učiteľovi slovenského jazyka a biológie Tiborovi Hidasimu, učiteľke slovenského jazyka a literatúry, autorke a recenzentke slovenských učebníc Alžbete Husárovej, Judite Vargovej, ktorá pracovala niekoľko rokov vo vedení internátu a vyučovala matematiku na gymnáziu, vychovávateľovi a neskoršiemu riaditeľovi internátu Michalovi Strungovi a jeho manželke Zuzane Strungovej, ktorá viac ako 36 rokov pôsobila ako učiteľka v materskej škole.

Foto: (kan)

Foto: T. Nagy

Žiaci 4. – 8. ročníka Slovenskej národnostnej základnej školy v Dunaedháze v druhej polovici mája vďaka finančnej podpore miestnej slovenskej samosprávy mali možnosť zoznámiť sa s prírodnými krásami a kultúrnymi pamiatkami Slovenska. Dvojdnňový výlet zorganizovali na trase Eger – Aggtelek/Domica – Košice – Betliar – Krásna Hôrka. Deti si pozreli pamätihodnosti historického centra Košíc, ako napr. najvýchodnejšiu gotickú katedrálu v Európe, Dóm sv. Alžbety, kaštieľ Andrássyovcov v Betliari a ich mauzóleum v Krásnohorskom Podhradí.

Foto: (rusnák)

Niekoľko týždňov pred definitívnym koncom školského roka sa ôsmaci základných škôl, ktorí sa učia slovenčinu, tešili na zájazd a vyhodnotenie V. ročníka externej súťaže Učme sa hravo. Šesť týždňov riešili žiaci z Dabašu-Sáre, Ďurky, Šápova a Veňarca úlohy, ktoré boli tematicky zamerané nielen na jazyk, ale aj na slovenskú vzdelanosť a literatúru. Vďaka finančnej podpore Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí sa z každej prihlásenej školy štyria žiaci a ich pripravujúci učitelia zúčastnili na dvojdnňovom výlete v Lučenci a v jeho okolí.

Priestory Slovenského inštitútu v Budapešti (SIB) sa 4. júna znovu naplnili detským hlasom a spevom. Zväz Slovákov v Maďarsku (ZSM) tu zorganizoval celoštátne kolo súťaže Spievanky a veršovačky. Súťaž, ktorá sa teší veľkej obľube už 19 rokov, priťahuje čoraz viac šikovných a talentovaných recitátorov a spevákov, ktorí musia prejsť školskými a regionálnymi kolami, aby sa dostali do finále a presvedčili členov poroty, že sú najlepší z najlepších. V minulom roku sa tri regionálne kolá konali 12. mája v Slovenskom Komlóši, 15. mája v Sudiciach a 28. mája v Santove. Z 360 prihlásených súťažiacich sa do finále dostalo 90. Predsedovia porôt vyhodnotili výkony a odovzdali súťažiacim diplomy za vynikajúce a mimoriadne prednesy. Udelili aj dve mimoriadne ceny, Mária Gyulaiová získala mimoriadnu cenu CSSM a spevácka skupina z Ďurky dostala cenu Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, pobyt v letnom tábore v Martine. Na záver sa predsedníčka ZSM Ruženka Egyedová Baráneková poďakovala deťom, pedagógom a všetkým členom poroty za ich obetavú prácu.

Foto: (kan)

Foto: J. Molnárová Mátraiová

Malú dedinku Répašskú Hutu, učpenú v lone Bukových hôr, obsadili 31. mája rytieri. Od rána bolo vidno, že sa tam niečo chystá, lebo po obci sa pohybovali menšie a väčšie deti v rytierskom oblečení s mečmi, panciermi a prilbami na hlave. Nie, nenakrúcali tu žiadny historický film, lež sa chystali splniť dôležitú úlohu – vyslobodiť princeznú z rúk strašidelného draka. Veselý, pestrý a nápaditý program pre miestnych škôlkarov a školákov pripravili pri príležitosti dňa detí ich učiteľky. S radosťou sa do neho zapojili aj rodičia a stredoškólači. Účastníkov po splnení úloh čakal chutný fazuľový guláš.

Foto: J. Homoga

Oravský hrad, Štrbské pleso, Dobšinská ľadová jaskyňa, Dunaj, hokej, košický Dóm, lyžovanie – tieto pojmy sa vyskytli v správnych odpovediach v kvíze o Slovensku, ktorý v Župnej knižnici Bálinta Balassiho pripravili Slovenská samospráva v Šalgótarjáne, Zväz Slovákov v Maďarsku, Základná škola a študentský domov v Šalgótarjáne s podporou miestneho školského obvodu KLIK. Kvíz viedol bývalý riaditeľ školy Gyula Czene v duchu myšlienky, aby mladí Šalgótarjánčania, žijúci len niekoľko kilometrov od symbolickej hranice so Slovenskom, si prehľadili svoje vedomosti o susednej krajine a aby si vážili jej hodnoty.

Foto: M. Bajzerová

V dňoch 20. – 29. mája 2015 sa konal 1. turnus školy v prírode, ktorý organizovalo Metodické centrum Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Dejiskom tábora bol hotel Boboty vo Vrátnej doline, v krásnom prostredí Malej Fatry. Z Maďarska sa v I. turnuse zúčastnilo 39 žiakov a štyria učitelia slovenských škôl z Békešskej Čaby, zo Sarvaša, z Nového Mesta pod Šiatrom a zo Slovenského Komlóša.

Foto: (rusnák)

Slávnostné vyhodnotenie celoštátnej súťaže s medzinárodnou účasťou Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko sa konalo 4. júna v Nových Zámkoch. Z Maďarska sa do súťaže zapojili školy z Jášcu, Budapešti a z Dabašu-Šáre. Čestné uznanie prevzali Barbara Boldogová zo Slovenského gymnázia v Budapešti a Šára Prasnová zo štátnej Základnej školy v Dabaši-Šáre.

Slávnostné ukončenie školského roka 2014/2015 sa v Slovenskom gymnázii, základnej škole, materskej škole a študentskom domove v Békešskej Čabe uskutočnilo 19. júna. Pre 23 ôsmakov sa v tento deň uzavrelo jedno obdobie života. Po úspešnom ukončení základnej školy ich čakajú nové výzvy na ďalšom stupni. Jedenásť z nich pokračuje v štúdiu na čabianskom slovenskom gymnázii, ostatní sa prihlásili do iných stredných škôl.

Foto: (kan)

Foto: (ef)

V sobotu 13. júna sa zišli žiaci, učitelia a rodičia v aule budapeštianskej slovenskej školy na tradičnú rozlúčkovú slávnosť ôsmakov. Šestnásť žiakov vedených triednou učiteľkou Annou Hatvanyovou sa lúčilo so svojimi kamarátmi, ale siedmi z nich aj s budovou inštitúcie, kde strávili nielen osem rokov, ale aj tri roky v materskej škole. Ostatní od septembra pokračujú v štúdiu na tunajšom gymnázii.

Foto: (zl)

Slávnostné zakončenie školského roka v sarvašskej slovenskej škole sa konalo 19. júna. Riaditeľka školy Zuzana Nemčoková v divadle Cervinus Teatrum privítala medzi hosťami predsedníčku Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbetu Hollerovú Račkovú a bývalú riaditeľku školy Zuzanu Medvedovú. Básne predniesli Dominik Šinka, Dóra Antalová, Estera Kondačová, Anett Karaiová a Anton Kulik. Ku krátkemu veselému programu prispeli prváci a druháci, ku ktorým sa pridali škôlkari. Pani riaditeľka rekapitulovala školský rok a nasledovalo odovzdanie pochvalných diplomov a darčiekov za výnimočnú prácu v škole. Žiaci prevzali diplomy a knižky od zástupkyň riaditeľky Anny Frankovej a Anikó Kitovej.

Foto: (jk)

Rozlúčka ôsmakov novomestskej slovenskej školy a internátu mala dvojnásobne slávnostný ráz. Oslavovali predovšetkým ôsmaci, a to ukončenie povinnej školskej dochádzky, ale k slávnostnému charakteru podujatia prispela aj rekonštrukcia budovy školy. Steny chodby totiž voňali novou maľovkou, dlážka bola vyložená novými dlaždicami, okná tried sa ligotali a celkový areál komplexu inštitúcie tiež opeknel. Práve tam, na školskom ihrisku, sa zoradilo 18 ôsmakov, aby sa s nimi rozlúčili žiaci všetkých tried citátni slávnych osobností. K slovu sa však dostali aj lúčiaci sa, ktorí si zaspomínali na osem rokov strávených v slovenskej škole.

Žiaci Slovenskej základnej školy v Slovenskom Komlóši sa zišli v školskom roku 2014/2015 posledný raz 20. júna, aby si prevzali vysvedčenia. Keďže v tento deň sa konala aj rozlúčková slávnosť najstarších žiakov, budova školy bola od rána plná hostí. Podujatie sa konalo v slávnostne vyzdobenej telocvični. Riaditeľka inštitúcie Zuzana Lauková zhodnotila celoročnú činnosť. Žiaci a učitelia mali za sebou úspešný rok, dosiahli veľa pekných výsledkov.

Foto: (mb)

Foto: (aszódi)

V Ečeri sa 3. júna stretli miestni škôlkari so svojimi priateľmi z Dabašu-Šáre. Tradičné podujatie dvoch slovenských obcí sa konalo pri príležitosti Dňa detí. Celodňový program sa začal v priestoroch Kultúrneho domu Miklósa Rábaiho, kde hostí privítala vedúca Materskej školy v Ečeri Zuzana Kóspálová. Po nej sa ujala slova vedúca Materskej školy Dúha v Dabaši-Šáre Helena Mrázová Černáková, ktorá predstavila predškolské inštitúcie pôsobiace v ich obci. Po kultúrnom programe deň bohatý na nové zážitky vyvrcholil obedom v miestnej materskej škole.

V Materskej škole, základnej škole, gymnáziu a študentskom domove s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti usporiadali v znamení 65. výročia založenia inštitúcie odborný deň. Spoluorganizátorom bolo Slovenské pedagogické metodické centrum Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, ktoré už dlhé roky organizuje doškolovania pre učiteľky materských škôl. V tento deň navštívilo budapeštiansku slovenskú školu vyše sedemdesiat pedagógov materských a základných škôl z rôznych regiónov Maďarska, ako aj úradujúci predseda Maďarskej pedagogickej spoločnosti Dr. László Trencsényi.

Foto: (ef)

Počas leta žiaci našich škôl mohli oddychovať v rôznych táboraх, ktoré pre nich organizovali školy, ale aj rôzne samosprávy a organizácie. Pre budapeštianskych žiakov usporiadala Slovenská samospráva Budapešti príjemný pobyt v Mojmirovciach. Deti tu nielen oddychovali, ale aj navštevovali hodiny v miestnej škole a spoznávali krásy okolitého kraja. Tábor na Zemplínskej šírave organizuje slovenská škola v Novom

Meste pod Šiatrom už mnoho rokov, tohto leta sa doň prihlásilo 34 detí od prvého po siedmy ročník. Slovenskí gitaristi z okolia Békešskej Čaby sa koncom júna vybrali do tábora v parku oddychu v Pósteleku, ktorý pre nich usporiadala Čabianska organizácia Slovákov. Vďaka projektu, ktorý sa nazýva Mobilná učebňa slovenského jazyka:

Cestujeme, koncom júna navštívili dve žiačky zo Slovenského Komlóša a jeden absolvent základnej školy v Budapešti najkrajšie miesta na Slovensku. Letný školský tábor v Slovenskej základnej škole v Sarvaši trvá šesť týždňov. Učítelia pripravujú pre deti pestrý program a každá etapa je zameraná na iné aktivity, pritom v škole sa konal aj týždňový tábor gitaristov. Žiaci tejto školy sa na prelome júna a júla presťahovali na týždeň do Vysokých Tatier, aby sa tam zdokonaľovali v slovenskom jazyku a zoznamovali sa

s krásami slovenských veľhôr. Slovenská samospráva Békešskej župy zorganizovala národopisný tábor pre deti z rôznych kútov župy vo Veľkom Bánheďeši. Žiaci Základnej školy Ágostona Treforta v Čabačude neleňošili ani počas letných prázdnin, v júli sa zúčastnili na týždňovom tábore, kde sa venovali hre na citare, slovenskému národopisu a jazyku. Slovenská samospráva v Sudiciach usporiadala v tomto roku po prvý raz týždňový slovenský tábor.

Organizátori pripravili pre deti pestrý program, v ktorom kládli veľký dôraz na zdokonaľovanie sa v slovenskom jazyku a na pestovanie slovenských tradícií. Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku venuje veľa pozornosti mladej generácii a jednou z oblastí, ktorú považuje za veľmi dôležitú, je zdokonaľovanie sa detí v slovenskom jazyku. Samozrejme, toto je najúčinnnejšie v autentickom prostredí, čiže na Slovensku. V tábore, ktorý sa tentoraz konal v Tatranskej Lomnici v hoteli Morava, sa zúčastnilo 49 detí, ktoré sa v školách učia slovenský jazyk. Slovenská národnostná samospráva v Níži pravidelne organizuje tábor, ktorý je akousi odmenou pre najlepších žiakov vyššieho stupňa miestnej Základnej školy Kálmána Mikszátha. Tohto roku sa vybrali na dobrodružný pobyt do Matry, do slovenského Alkáru. Žiaci Základnej školy v Jášči si určite dlho budú spomínať na dvojdnový výlet na Slovensko, ktorý podnikli v polovici augusta. S cieľom zachovať tradičné kerestúrske piesne a tance usporiadala Slovenská samospráva XVII. obvodu Budapešti spolu so Spolkom pre zachovávanie kerestúrskeho kultúrneho dedičstva štvordňový tábor.

Foto: (luno.hu)

Na slávnostnom otvorení školského roka 2015/2016 v budapeštianskej slovenskej škole riaditeľka inštitúcie Júlia Szabová Marloková vo svojom príhovore uviedla, že počas letných prázdnin obnovili ihrisko pre škôlkarov a žiakov nižších ročníkov. Vymaľovali priestory internátu a druhého poschodia školy, na prvom poschodí internátu vymenili v izbách nábytok. Od tohto školského roka môžu aj na nižšom stupni používať interaktívne tabule a vďaka podpore rodičov dostali tridsať nových monitorov. V materskej škole sa v čase otváracieho slávnostného programu blížila ku koncu prvá etapa jej rozšírenia.

Foto: (ef)

Deň sliviek je v Sarvaši jednou z tradičných jesenných akcií. Žiaci miestnej slovenskej materskej školy, základnej školy a študentského domova sa pravidelne zapájajú do tohto programu, ktorý prispieva k zachovávaniu tradícií v meste. Pod dohľadom svojich učiteliek si s radosťou vyskúšali varenie slivkového lekváru. Rôzne fázy varenia slivkového lekváru spoznávali začiatkom školského roka pomocou členov Folklórneho súboru Horenka aj žiaci Katolíckej základnej školy sv. Štefana v Kétsoproni.

Foto: (zl)

Slovenské gymnázium, základná škola, materská škola a študentský domov v Békešskej Čabe v minulom školskom roku zverejnili výzvu pre žiakov dolnozemskej slovenských základných škôl na on-line prírodovednú súťaž. Cieľom tejto iniciatívy bolo posilnenie priateľských vzťahov najmä medzi deťmi. Do súťaže sa prihlásili trojčlenné družstvá siedmakov zo sarvašskej, komlóskej a békešabianskej školy. Učiteľky z Békešskej Čaby pripravili úlohy z matematiky, biológie, fyziky a chémie. V každom kole dostali žiaci prírodovednú úlohu aj v slovenčine, aby si zdokonaľovali aj jazykové znalosti.

Foto: M. Bajczzerová

Medzinárodná súťaž v prednese slovenských ľudových piesní Cez Nadlak je... má za sebou 17. ročník. Jej názov tvorí prvý verš miestnej ľudovej piesne. Uskutočňuje sa vždy koncom septembra v rumunskom Nadlaku. Milovníci ľudovej hudby a slovenských ľudových piesní sa počas súťaže môžu kochať v krásnych ľudových piesňach, ktoré si účastníci prinesú zo svojho regiónu, zo Slováckmi obývaných obcí Maďarska, Rumunska a Srbska. Z Maďarska sa roku 2015 zúčastnili na súťaži žiaci Slovenskej základnej školy v Slovenskom Komlóši Estera Nagyová a hudobník tanečného súboru Komlós Ondrej Nagy a z obce Čabasabadi Daniela Kešjárová. Daniela získala druhé miesto v druhej kategórii, Estera obsadila tretie miesto vo svojej vekovej skupine, kým Ondrej získal od poroty takmer maximálny počet bodov a mohol prevziať mimoriadnu cenu súťaže.

Foto: M. Bajczzerová

Foto: (cs)

Začiatkom októbra žiaci a pedagogický zbor Maďarsko-slovenskej dvojazyčnej národnostnej základnej školy v Novom Meste pod Šiatrom spolu s rodičmi a významnými hosťami neoslavovali iba okrúhle 65. výročie založenia slovenskej školy vo východných končinách Maďarska. Skončila sa totiž 1. etapa rekonštrukcie inštitúcie prevádzkovej Celoštátnou slovenskou samosprávou v Maďarsku – obnova energetickej hospodárnosti budov školy. Prvá etapa rekonštrukcie budovy si vyžiadala náklady 380 miliónov forintov, zdroje poskytli Ministerstvo ľudských zdrojov Maďarska a Operatívny program životného prostredia a energie Európskych štrukturálnych a investičných fondov. V rámci projektu sa uskutočnila výmena dverí a okien, ako aj dodatočná vonkajšia izolácia budov. V areáli školy obnovili hy-

gienické bloky, vymenili keramické obklady a dlažby, zrekonštruovali technológiu kúrenia a upravili terén školského dvora. V telocvični vymenili podlahu, ako aj kupolu. Pedagogický zbor na čele s riaditeľkou Júliou Kuczikovou pozval hostí na slávnostnú recepciu, ktorá sa konala v rámci výletu loďou po rieke Bodrog. Deti sa rodičom a záujemcom predstavili v galaprograme. Dospelí sa mohli zabaviť v druhý deň osláv na dobročinnom plese, príjmy z ktorého nadácia školy použije na rôzne podpory a aktivity žiakov.

Začiatkom októbra odovzdali v priestoroch Ministerstva ľudských zdrojov (MLZ) osvedčenia o získaní národnostného študijného štipendia devätnástim žiakom jednojazyčných alebo dvojazyčných stredných škôl autochtónnych národností v Maďarsku. Ako pri odovzdávaní osvedčení štátny tajomník MLZ zodpovedný za cirkevné záležitosti, národnosti a spoločenské vzťahy Miklós Soltész uviedol, národnostné štipendium MLZ udeľujú stredoškólakom od roku 2011, každý rok priemerne dvadsiatim žiakom. Doteraz ho dostalo okolo 100 žiakov, z nich približne šesťdesiat sú už poslucháčmi nejakej univerzity alebo vysokej školy. Tohto roku získali štipendium dve naše študentky. Komlóšanka Csilla Bajczerová je študentkou 11. ročníka Slovenského gymnázia v Békešskej Čabe a Luca Viteková chodí tiež do 11. ročníka, je študentkou budapeštianskeho slovenského gymnázia a pochádza zo Šárišápu.

Foto: (cs)

Foto: (rusnák)

September a október už tradične patril škole v prírode Poznaj svoje korene. Po deviaty raz sa počas štyroch turnusov vystriedalo v rekreačnom zariadení Poniklec v Hronci viac než 220 žiakov z 19 základných škôl z Maďarska a zo Srbska. Pod končiarmi Nízkych Tatier sa učili po slovensky nielen päť hodín v týždni, ale počas celého dňa. Slovenskí učitelia sa tešili veľkej obľube, lebo netradične pristupovali k témam, vychádzali z doterajších poznatkov detí a rozšírili ich vedomosti v danej téme. Večery sa niesli pod taktovkou dvoch animátoriek, ktoré pripravili veľa zábavných hier a súťaží. Účastníci školy v prírode sa oboznámili aj s ľudovými tancami z Čierneho Balogu, ktoré učili profesionálni tanečníci. Organizátor školy v prírode Zväz Slovákov v Maďarsku (ZSM) uzatvoril dohodu s Metodickým centrom Univerzity Mateja Bela pre Slovákov žijúcich v zahraničí o spolupráci vo výučbe národnostného jazyka. Cieľom predsedníčky ZSM Ruženky Egyedovej Baránekovej a programovej manažérky centra Zuzany Drugovej je okrem vzájomnej pomoci aj rozvoj úrovne vzdelávania žiakov škôl s vyučovacím jazykom slovenským v Maďarsku.

Foto: A. Pitoňák

V dňoch 16. a 17. októbra sa konala v poradí XI. putovná súťaž zo slovenských dolnozemskej reálií pre stredoškôľakov, tentoraz v rumunskom Nadlaku. Realizovala sa s finančnou podporou Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku a Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Zúčastnilo sa na nej 35 študentov s 21 prácami z troch krajín: Maďarska (Slovenské gymnázium, základná škola, materská škola a študentský domov v Békešskej Čabe, Materská škola, základná škola, gymnázium a študentský do-

mov s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti), Rumunsku (Teoretické lýceum Jozefa Kozáčka v Bodoňi, Teoretické lýceum Jozefa Gregora Tajovského v Nadlaku) a Srbska (Gymnázium Jána Kollára so žiackym domovom v Báčskom Petrovci, Gymnázium Mihajla Pupina v Kovačici). Odbornú porotu tvorili Mária Katarína Hrkľová (predsedníčka občianskeho združenia Dotyk ľudskosti), Anna Dudášová (profesorka Gymnázia Mihajla Pupina v Kovačici), Edita Pečeňová (riaditeľka Slovenského gymnázia, základnej školy, materskej školy a študentského domova v Békešskej Čabe) a Ľudmila Šomráková (profesorka Teoretického lýcea Jozefa Gregora Tajovského v Nadlaku).

V budove Slovenského gymnázia, základnej školy, materskej školy a študentského domova v Békešskej Čabe zasadalo 22. októbra kuratórium Verejnoprospesnej nadácie Za Slovákov v Maďarsku. Na výmenu skúseností sa zišli aj iniciátori, prevádzkovatelia, spolupracovníci a mentori Programu pre nadaných. Nosnou témou stretnutia bolo vyhodnotenie 8. ročníka štipendijného programu. Program Pre nadaných realizuje CSSM od školského roka 2006-2007, teraz odštartoval 9. ročník. O štipendium v maximálnej výške 200 000 forintov sa môžu uchádzať žiaci siedmej a ôsmej triedy. Finančnú stránku projektu zabezpečuje a o udelení štipendia rozhoduje VN ZSM, po odbornej stránke ho zastrešuje Pedagogické metodické centrum Slovákov v Maďarsku (PMC SM). Netajeným zámerom tohto projektu je prilákať žiakov na slovenské gymnáziá v Budapešti a v Békešskej Čabe. Kuratórium vyhodnotilo ôsmy ročník z viacerých hľadísk. Odborná poradkyňa projektu, riaditeľka hostiteľskej inštitúcie Edita Pečeňová hovorila o kvalite prác a poukázala na problémy a nové javy medzi mladými, ktorým treba prispôbiť výučbu.

Foto: (kan)

DETSKÝ KÚTIK

Gregor Papuček Svet sa prebúdzá

Už kvitnú vtáčky po stromoch,
zo zobáčkov im džavot pučí.
Ako v prírodných kostoloch
znejú piesne až hora hučí.

Už svet sa vôkol zelená,
z krov púčiky kvetov vykúkajú,
svet v radostný raj premenia,
hory horlivú hymnu hrajú.

Vzmáha sa šťastie, radosť vrie,
jar z dlhého sna prebudená
roztvára svoje priehrstie,
delí, dôstojná svojho mena.

Ten môj psíček

Ten môj psíček trávuje,
jak kozička - trávu je.

Skonzumuje batoh trávy,
potom v noci trávy trávi.

Ráno keď sa prebudí,
divno hľadá na ľudí,

že myšlienky v tráve má.
V tráve, čo je strávená.

Ľudové veršičky pre deti z Mlynkov Pove dačky

Id' e baran po most'e,
ňese dudi na chvost'e.
D'ejd'eš baranko?
Do Chochola pána.
Kolko pánov v kostele,
tolko cigáň nakuje.
Čo nakuje,
to prepíše,
dójd'e domu,
ženu bije.
Daj žena jest'í
t'ej drah'ej mas'í.
Ona dala zvárala,
troje d'et'í mávala,
jenno chod'í do školki,
druhé šije bačkorki,
treťe sed'í na kameňi,
drž'í gajdi na remeňi,
š'ej-haj, len sa oblívaj!

*

Já sem koza rohatá,
od pól boka odratá.
Cupi-lupi z nohámí,
prekolem ťa z rohámí.
Já sem jež,
pichňem též!

VYSMIEVANKY

Antoňín hádzal kočky za komín, kočky sa mu podusili, Antoňína obesili!	Mariša, ňevidaj sa za Miša, Mišo nemá peňáže, ňekúpí ťi reťaze!	Omerajne Kristi, žalúdek má čistí, robit sa mu ňesce a jest sa mu sce.
---	--	---

SPIEVANKY

Janko mój

300 Tempo giusto

Jan-ko mój vé-zěl hnoj. Do-le-ře-la vranka, u-chi-ři-la Jan-ka, Janko mój!

Janko mój vézel hnoj. Doleřela vranka, uchiřila Janka, Janko mój.	Miško mój vézel hnoj. Doleřela lířka, uchiřila Miřka, Miřko mój.
--	---

Ked sem ból maličká paholiček

304 Giusto

Ked sem ból maličká paho-lí-ček, stupil mi koňí-ček na malí-ček.

Jaj, bo-že mój, řak ma bo-lí! Už sa mi malí-ček ňezahó-jí.

Ked sem ból maličká paholiček,
Stupil mi koňíček na malíček.
Jaj, Bože mój, řak ma bolí,
už sa mi malíček ňezahójí.

Kata Papučková, rod. Bakajová, 41 r. Zap. r. 1958

Krista Bendová
Rozprávka o rozprávke

Bola raz pekná rozprávka o mačiatkach.

Uhádnite, deti, kde tá rozprávka bývala? Kdeže inde – v knižke! Keď deti knižku otvorili, uvideli veľa obrázkov. A na obrázkoch mačiatka. Jedno biele, druhé čierne, tretie strakaté, štvrté okaté a to piate aké? Také všelijaké. Mašličku malo na hrdle.

Pod obrázkami bolo napísané, čo tie mačiatka robili: ako pili mlieko, chytali myši, hrali sa na schovávačku. Aj to tam bolo, ako sa umývali. Raz, dva, tri – oblizne mačiatko labku a labkou si umyje kožuštek. Raz, dva, tri – oblizne druhú labku, umyje si noštek.

Nuž takáto rozprávka bývala v tej rozprávkovej knižke.

Keď vzala do rúk knižku mama, začala knižka rozprávať tú rozprávku.

Deti počúvali a veľmi sa im to páčilo. A tá knižka, ako všetky knižky, nebola obyčajná, ale čarodejná. Vždy, keď ju mama otvorila, začala rozprávať tú istú rozprávku a nikdy sa nepomýlila.

Ale jedného dňa vzal knižku z police malý Janko. Najprv ju počarbal ceruzkou. Potom si naslinil prstiek a začal drhnúť obrázky. Potom – predstavte si – vytrhal všetky listy. Nakoniec hodil knižku do kúta.

Večer prišla domov mama. Povedala:

„Prečítam vám o mačiatkach.“

Deti sa tešili. Aj malý Janko sa tešil. Ale knižku nemohli nájsť. Hľadali, hľadali, a kde nič, tu nič. V kúte ležali špinavé stránky, ale to už nebola knižka, lebo rozprávka sa z nej stratila. Nebolo vidno obrázky, ani čítať sa z nej nedalo.

Deti plakali. Aj malý Janko plakal. A mama povedala: „Rozprávka býva len tam, kde ju majú radi a kde sa o ňu pekne starajú.“

Hádanky o zvieratách

(Z knihy Libuše Pečonkovej Sto zvieratiek v hádankách)

Pradie, pradie nite,
utká si z nich siete.
Čo je to?
(pavúk)

Na jazero vypláva,
biela vtáčia kráľovná.
Čo je to?
(labuť)

Veľmi dlhé pochody
vydrží aj bez vody.
Čo je to?
(řava)

Opakovať slová vie,
veľmi im nerozumie.
Čo je to?
(papagáj)

Nie je hlúpy ako tĺk,
volajú hol morský vlk.
Čo je to?
(řralok)

Řaby loví veľký vták
a červený má zobák.
Čo je to?
(bocian)

Brémski muzikanti

Kedysi dávno žil jeden somár, ktorý od malička slúžil verne bohatému gazdovi. Keď zostarol, už nevládal nosiť ťažké vrecia a ťahať voz. Ba aj koše s perím, ktoré gazdiná predávala na trhu, mu boli príťažké. Vedel, že jeho majiteľ uvažuje o tom, ako sa zbaviť zvierata, z ktorého už nemá nijaký úžitok.

Somár namiesto toho, aby čakal, čo sa stane, ušiel z ohrady a vybral sa do mesta Brémy. Rozhodol sa, že si bude zarábať na živobytie muzicírovaním. Gazda neraz opakoval, že má hlas ako zvon.

*Cestou dlhou kráčam sám,
zastavím sa tu i tam.
Mesto Brémy sú môj cieľ,
snáď by ma tam niekto chcel.
Hlas mám pekný, dobre viem,
za spev čosi dostanem.
I-á.*

Prešiel už kus cesty, keď uvidel v jarku pri ceste poľovníckeho psa. Bol starý a ťažko dýchal.

- Hej, čo tu robíš? - spýtal sa somár.

- Ušiel som svojmu pánovi. Už nemôžem poľovať. Bežím pomaly a otupil sa mi čuch. Chcel ma zastreliť, ale vzal som nohy na plecia. Nevie, čo budem teraz robiť. Haúúú, - zavyl žalostne pes.

- Ohó! Nemáš zlý hlas, - povedal somár. - Pod' so mnou do Brém, bude z nás skvelé duo.

Pes súhlasil a putovali spolu. Keď sa im cesta zdala dlhá, opakovali:

*Ľavá-dva, ľavá-dva,
každý z nás hlas pekný má.
A za taký krásny hlas
v Brémach obdarujú nás.
I-á, i-á, hav!*

Prešli dobrý kus, keď na okraji lúky uvideli mačku. Bola špinavá a vychudnutá.

- Čo ti je? - spýtal sa somár.

- Som už stará a nemôžem chytať myši. Moja pani ma vyhodila z domu. Nemám sa kam poďieť.

Mňaúúú!

- Tak pod' s nami. Máš pekný hlas. Také trio, ako je naše, si získa svet svojou muzikou!

*Mačka súhlasila a ďalej išli spolu.
Raz, dva, tri, raz, dva, tri,
muzikanti, to sme my.
Len pre krásu nášho hlasu
v Brémach naplnia nám kasu.
I-á, hav a mňau!*

Prešli už dobrý kus cesty a keď prechádzali cez dedinu, začuli kohúta.

- Kikirikí!!!

- Nevrieskaj tak, lebo nám od toho uši puchnú! - ozval sa somár.

- Musím spievať, ako vládzem. Včera som počul gazdinú, ako vraví, že už som starý, súci len na polievku. Ak jej nedokážem, že mám ešte dosť síl, prídem o život. Nechcem skončiť ako prvý chod nedeľného obeda! - povedal kohút.

- Tu nikto nedocení tvoj hlas. A tak sa dostaneš do misy s polievkou. Pod' s nami! Takéto kvarteto, ako je naše, si vždy poradí!

Kohút súhlasil, putovali ďalej spolu a opakovali si:

*Štyria, ani jeden nemý,
dobyjeme vedno Brémy.
Očari ľud toľká krásu,
nad tou krásou každý jasá.*

Šli a šli, až sa celkom zotmelo.

- Treba nájsť nejaké miesto na nocľah! - povedala mačka. Nenašli však nič lepšie, ako bol rozkonárený dub. Somár a pes sa uložili pod stromom a kohút s kocúrom medzi konármi. Kohút si urobil lôžko na najvyššom konári, kde sa cítil najbezpečnejšie.

Pred spánkom sa poobzeral po kraji.

- Hej, kikirikí! - zaspieval. - Vidím odtiaľto akési svetlo. Možno to je lepšie miesto na nočný odpočinok.

Rozhodli sa, že sa o tom presvedčia.

O chvíľu sa dostali na nevelkú poľanu. Cez konáre stromov sa predieralo svetlo. Pred nimi bola drevená chalupa. Ako stvorená pre unavených muzikantov, čo putujú do Brém.

Somár sa prikradol pod okno.

- Čo tam vidíš? - spýtal sa pes.

- Stôl plný mäsa.

- A čo ešte? - spýtala sa mačka.

- Mlieko v hrncoch.

- A čo ešte? - spýtal sa kohút.

- Zrno vo vreciach.

- Ach, to by bolo čosi pre nás! - vzdychli si všetci.

Boli veľmi hladní a žiadalo sa im odpočinúť si v útulnej chalupe... Tak

začali premýšľať, kým si nevymysleli... Pes sa vydriapal na somárov chrbát, mačka na psa a kohút na mačku. Opatrne pristúpili k oknu a začali koncertovať:

- Íáá! - zahíkal somár.

- Haúúú! - zavyl pes.

- Mňaúúú! - zamraučala mačka.

- Kikirikí! - zaspieval kohút.

Zbojníci, ktorým patrila chalupa, ušli s krikom, lebo si mysleli, že to bol upír. Štvorica priateľov sa usalašila v chalupe.

Po sýtej večeri sa uložili spať. Keď zbojníci uvideli, že zhaslo svetlo, rozhodli sa, že sa vrátia, aby si vzali zo „zачarovaneho“ sídla aspoň peniaze, ktoré ukradli v hostinci. Ale sotva prekročili prah chalupy, somár im podložil nohu, pes ich chmatol za nohavice, mačka poškriabala na pleciach a

kohút pozobal.

Zbojníci utekali, až sa im za pätami prášilo.

- V našej chalupe sa ubytovali príšery, - rozprávali potom každému, kto ich chcel počúvať. - Jedna tlčie budzogaňom, druhá má veľké kly, tretia strašné pazúry a štvrtá je azda sám diabol.

Štyria muzikanti našli zbojnícke peniaze a bolo ich toľko, že už nemuseli ísť do Brém zarábať si spevom na živobytie.

Ktovie, možno sa tam predsa raz vyberú...

KRÍŽOVKA PRE DETI

DK	veľký dravý vták	2	obidve, kratšie a opačne	MPZ vozidlo Ru-munská	bl....., zem rozmoč-ná vodou		začiatok učenia!eň, lokomo-tíva	orgány zraku	3	DK
divadelná spevohra						sprav chl....., zima					ženské meno (27.3.)
práca							vyučujú začiatok Irminčoka				
LOĎ, miešane				vzdialili sa z istého miesta							
rímskych 49								EČ vozidlo Levoče			
polovica ceny!								označenie lietadiel Ruska (Antonov)			
začiatok Anglicka!								predložka s akuzatívom			
 znak parkoviska motocykel (hovor.)								staro-rímska jednička		strýkovi, iným slovom	
ministerstvo obrany (skr.)							Jemu, kratšie se....., roľníka				
l..... plávajúce vozidlo			dolná, opak vyšnej	Ivan Laučík	predložka so 7. pádom		vlastnili	poskytni nekoneč-ná skrin-ka			
hlavné mesto Tuniska						nemo: mokol vlastnila			nekoneč-ný lov! tie ženy		
stal sa živým					patriaci Mariovi nie inak						
značka polomeru		začiatok života! rieka pri Omsku		obyvatelia Talianska prázdny val!							
1											
malička Amália						čka, malá kačica		Pomôcky: TUNIS, OM, NIŽNA		AUTOR: Gregor Papuček

Milí lúštitelia! Naši slovenskí básnici žijúci a tvoriaci v Maďarsku nezabúdajú ani na vás, na budúcnosť našej národnosti. V ich samostatných zbierkach spravidla nájdete aj osobitný cyklus básničiek pre mladých a najmladších. Vyšli aj priamo pre vás písané zbierky (Hrajme sa! 1990) a (1. časť tajničky) 2003, ba aj zbierka zhudobnených básní (Zaspievajme si, 2004). V tejto poslednej nájdete aj nasledujúcu báseň Lákanie zimy: Pod' len, pod' už biela zima! / Tenký mrázik, uštipni ma! / Ujúkaj len, hraj metelička, / do červena sfarbi mi líčka. / Do červena sfarbi mi líčka, / ujúkaj len, hraj metelička. / Tenký mrázik, uštipni ma! / (Dokončenie: 2. a 3. časť tajničky). Vylúštenie zašlite do 31. marca 2016 na adresu CSSM: 1114 Budapešť, Fadruszova u. 11/A. Úspešných lúštitelov odmeníme.

ŽENÁM A DIEVČATÁM Päť pravidiel, ako získať prácu snov

Aj vy premýšľate nad tým, ako si zmeniť život a robiť to, čo vás naozaj baví? Nestačí len snívať, ale treba pre to urobiť maximum.

sa stierajú. Nezabudnite na správne a dôkladne vyplnený profil, aby ste zaujali.“

1. Štúdium

Nik učený z neba nespadol. Zlepšujte sa v tom, čo by ste chceli robiť a čomu sa chcete skutočne venovať. Napriek tomu, že ste už možno dávno po škole, prihláste sa na večerné hodiny, kurzy, prípadne ponúknite svoje služby v rámci bezplatnej stáže vysnovej firme. Nebráňte sa ani zahraničiu, západné krajiny sú stážistom otvorené a váš životopis získa na prestíži.

2. Zviditeľnite sa

Ideálnym priestorom na to je sociálna sieť, ale aj profil na diskusnom fóre. „Pokiaľ prezentujete svoju tvorbu, nebojte sa investovať aj do reklamy. Na sociálnej sieti môžete medzi novými fanúšikmi získať aj nových klientov. Zaplatený profil na diskusnom fóre vás zase v listingu „konkurencie“ dostane na predné miesta a vy sa zviditeľníte,“ tvrdí marketingový odborník Jakub Čech. „Pokiaľ netvoríte, ale máte záujem o iné možnosti prezentácie, využite na to profesionálnu sociálnu sieť LinkedIn, kde pôsobí veľa ľudí a hranice krajín

3. Berte sa ako značku

Čech tvrdí, že aj k sebe by ste mali pristupovať, ako by ste tvorili značku. „To ako vyzerám, ako sa správam, ako sa obliekam... Moja prezentácia na sociálnych sieťach má upútať, ale dôležité je aj to, aký slovník zvolím. Rozprávať spisovne bez dialektov je vo vysokej sfére biznisu dôležité, tak pokiaľ bojujete s týmto problémom, skúste na tom popracovať.“

4. Networkujte

Nikdy nevieš, kedy na niekoho narazíš. Napriek tomu, že táto veta

pôsobí akoby bola napísaná v publikačnom magazíne, skúste chvíľku nemyslieť na muža svojich snov, ale skôr na dôležité spojítka vo vašej kariére. Pokiaľ vaša vysnívaná firma organizuje rôzne eventy, skúste sa na ne dostať.

5. Začnite podnikat' online

Svet internetu v sebe ukrýva neespočetne veľa možností. „Podnikanie na internete ešte nikdy nebolo prí-

stupnejšie a jednoduchšie. Možnosti vytvoriť si svoj vlastný e-shop či inú formu prezentácie dnes zvládne naozaj každý.

Pokiaľ sa chcete odlišiť, pracujte aj na detailoch, ako je napríklad nielen pekný, ale aj použiteľný dizajn či moderná platobná brána, ktorá uľahčí vašim klientom nákup,“ podotýka odborník na e-shopy Miroslav Kráľ.

(*diva.sk*)

Prečo ľudia pijú

Jeden člen spoločností anonymných alkoholikov raz poslal redaktorke Anne Landersovej tento príspevok:

Pijeme, aby sme boli šťastní – a sme ešte viac nešťastní.

Pijeme, aby sme mali radosť – a sme smutnejší.

Pijeme, aby sme mali viac kamarátov – a potom sa viac hádame.

Pijeme, aby sme upevnili svoje priateľstvá – a pritom si narobíme ešte viac nepriateľov.

Pijeme, aby sme sa dobre vyspali – a zobúdžeme sa neodpočinní.

Pijeme, aby sme boli silní – a cítime sa ešte slabší.

Pijeme, aby sme sa upokojili – a ešte viac sa trasieme.

Pijeme, aby sme boli odvážni – a viac sa bojíme.

Pijeme, aby sme získali istotu – a viac pochybujeme.

Pijeme, aby sa nám ľahšie rozprávalo – a všetko ešte viac skomolíme.

Pijeme, aby sme sa cítili báječne a potom sa cítime, akoby sme boli v pekle.

Pijeme, aby sme zabudli – a myšlienky nás prenasledujú ešte viac.

Pijeme, aby sme boli slobodní – a stávame sa otrokmi.

Pijeme, aby sme zo svojej pamäti vymazali problémy – a vidíme ich niekoľkonásobne viac.

Pijeme, aby sme mali krajší život – a privolávame si smrť.

Ľuďom, ktorí pijú, aby utopili svoj žiaľ, by ste mali pripomenúť, že žiaľ vie dobre plávať.

Muži verzus selfie

Americkí vedci nezaháľajú a majú pre nás výsledky ďalšieho prieskumu. Ten, o ktorom píšeme v nasledujúcich riadkoch, sa týka mužov.

Na nich si posvietila Jesse Foxová, autorka danej štúdie na Ohio State University, ktorá skúmala správanie 800 pánov vo veku 18–40 rokov. Tí mali pomocou online dotazníku vyjadriť svoj vzťah k sociálnym médiám, konkrétne k uverejňovaniu selfie fotografií. A aké sú závery?

Muži, ktorí na internete až pričasto uverejňujú svoje fotografie, majú väčšiu tendenciu vykazovať psychopatické sklony a poruchy, akými sú napríklad asociálne správanie či narcistické poruchy osobnosti, vyznačujúce sa až prehnanou potrebou upozorňovať na seba a byť neustále v centre pozornosti. Hoci sa výsledky tejto štúdie dali predpokladať a sú tak trochu logické, je to vôbec prvý raz, kedy boli aj vedecky potvrdené a postavené na reálnych základoch.

Aj tento výskum však má svoje ALE a nie je len tak jednoznačný.

Svoje totiž zohráva i fakt, či jedinici zvyknú pred uverejnením fotografiu upravovať a ako rýchlo ju na Facebooku či Instagrame „musia“ mať. Miera psychopatických rysov potom podľa Foxovej rastie priamoúmerne s množstvom selfie publikovaných na internete.

Nielen množstvo uverejňovaných fotografií, ale aj ich prípadná retuš hrala pri tomto výskume dôležitú úlohu. Narcisti svoje fotky neúnavne upravovali, zatiaľ čo muži so sklonom k psychopatii ich chceli mať uverejnené, a tým pádom na očiach ľudí, čo najskôr – najlepšie okamžite. Na záver svojho výskumu Foxová zdôraznila, že nie každý, kto na internet pridáva vlastné fotografie, má psychické problémy. Ide len o sklon k určitému typu jednania. Jej úmyslom bolo tiež poukázať na dnešnú dobu, keď sú ľudia posadnutí vlastným výzorom a vplyvom sociálnych médií sa mení ich prirodzený model správania sa.

(*int.*)

RECEPTY

„Stará tarhoňa“

Potrebujeme: 300 g tarhony, 20 dkg slaniny, 4 zemiaky, 1 cibuľu, 1 údenú klobásu, 1 l vody, soľ, korenie.

Postup: Slaninu pokrájajú na kocky vypražíme a škvarky vyberieme. K masť pridáme tarhoňu a pražíme ju za stáleho miešania. Nadrobno pokrájajú cibuľu pridáme k už skoro hotovej tarhoni a ešte trochu ju pražíme. Keď je zmes hotová, zalejeme ju litrom teplej vody. Pridáme zemiaky nakrájané na malé kocky. Osolíme, okoreníme. Naše staré mamy zvykli pridať aj nadrobno pokrájajú papriku a paradajky – podľa vkusu. Nakoniec pridáme klobásu pokrájajú na kolieska a na miernom ohni necháme dusiť. Často miešame, v prípade potreby prilejeme vodu.

„Tarkedli“

Potrebujeme: 50 dkg múky, 2,5 dl mlieka, 2 dkg čerstvého droždia, 5 zarovnaných polievkových lyžíc cukru, 2 vajcia, 1 polievkovú lyžicu rumu, 3 polievkové lyžice bravčovej masťi, štipku soli, tuk na pečenie.

K servírovaniu slivkový alebo broskyňový lekvár.
Na posypanie 3 polievkové lyžice práškoveho cukru, prípadne čajovú lyžičku mletej škorice.

Postup: Múku preosejeme do misky. Droždie necháme kysnúť v 0,5 dl vlažného, mierne osladeného mlieka. V strede múky spravíme priehlbinku a nalejeme do nej nakysnuté droždie, pridáme zvyšok vlažného mlieka a žĺtky z dvoch vajec. Napokon pridáme cukor, soľ, masť alebo olej. Varechou dôkladne vymiešame, do zmesi zapracujeme aj ušľahaný sneh z bielkov. Zakryjeme utierkou a necháme kysnúť na teplom mieste 30 – 45 minút. V hlbšej panvici zohrejeme olej a pomastenou polievkovou lyžicou doňho hádžeme krehké cesto, ktoré z oboch strán upražíme dozlata. Po upečení okamžite posypeme práškovým cukrom. Podávame za tepla s lekvárom.

Svadobný radostník z Veňarca

Suroviny:

hladká múka: 2 kg
vajce: 3 celé alebo 3 žĺtky
droždie: 100 g
mlieko: 1,5 l (podľa potreby)
cukor: 30 dkg
maslo: 20 dkg
soľ: 1 kávová lyžička
Jeden žltok na potretie

Príprava:

Múku preosejeme do veľkej misy a pridáme soľ. Z droždia, vlažného mlieka a cukru pripravíme kvások, ktorý prilejeme do múky. Pridáme vajcia, resp. žĺtky a mlieko. Miesime dovtedy, kým sa cesto neoddeľuje od misy. Nakoniec pridáme do cesta rozpustené maslo, trochu premiesime, posypeme múkou, zakryjeme a necháme na teplom mieste vykysnúť. Z vykysnutého cesta urobíme pletený koláč. Pripravíme 3 až 4 valčeky a spletieme ich do vrkoča na vymastený plech o veľkosti približne 30 x 45 cm. Necháme ešte chvíľu kysnúť, potom potrieme žĺtkom a dáme do vyhriatej pece. V elektrickej rúre pečieme pri teplote 200 °C asi 40 – 50 minút. Dobře upečený radostník má zlatistú kôrku a je ľahučký, kyprý. Tento koláč nerobili podľa presného receptu. Piekli ho ženy, ktoré v tom mali najväčšiu prax. Hotový koláč ozdobili družice ratolesťami. Radostník vždy piekli a zdobili v dome mladej nevesty. Na konci svadby koláč rozdelili, každá pozvaná rodina dostala jeden kúsok.

KRÍŽOVKA NÁŠHO KALENDÁRA

NK	začiatok uzmenenia!	1	motorovými vozidlami	prázdny lúč!	označenie lietadla Antonova	začiatok Šelpic	rímska jednotka	popevok	britská rieka	2	pôvodca, tvorca				
pohodne sa usadili															
zvonivo							k pohľadnicu								
. . . ež, zmätko								tyran							
latinský súhlas (áno)											Pomôcky: ITA, LUA, AKVA	začiatok roka! domáci vtáčik			
 ruská rieka výtvarný sloh											vybrané slovo po p				
. . . taf, náhrobný nápis											Andrej Chudoba			rovnaké spoluhlásky	
mililitr (zn.)			ruský súhlas								citoslovcetiešenia				
inštinkt, po slovensky											hlboký ženský hlas				
osl . . . , somárka											Karel . . . , spevák hybským zbojníkom				
Roman Kaliský			nie tak					vodný, vodový (lat.)	riečka v Zaire		vták okrasný hítalo vožu				ruský panovník
Pomôcky: IRK, OM, EMPIR, RIAL	iránska mena siedmy mesiac									šašo rímšských 50					
3		Á											. . . ča, kačička ukazov. zámeno		
uľavenie						zločinec diameter (zn.)									
značka lítra		Karol . . . , malá Karola			miesto, kde sme doma						AUTOR: Gregor Papuček				

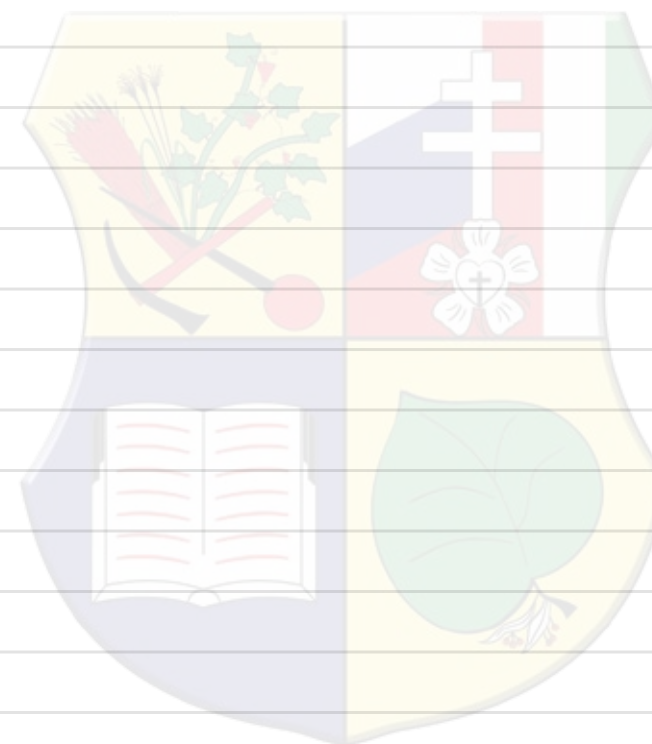
6. júna 2010 na nádvorí bratislavského hradu sa udialo takmer čudo. Po 1116 rokoch od úmrtia svojho panovníka dnešní potomkovia starých Slovákov mu odhalili sochu! Ak by tomu niekto neveril, oplatí sa mu odcestovať do Bratislavy a presvedčiť sa o tom na vlastné oči. Kto je ten jazdec v okienku našej krížovky (1. a 2. časť tajničky) a ako sa volá sochár, autor tohto vzácneho diela (3. časť tajničky)? Vylúštenie zašlite do 31. marca 2016 na adresu CSSM: 1114 Budapešť, Fadruszova u. 11/A. Úspešných lúštitelov odmeníme.

OBSAH

12 mesiacov – 12 sídelných miest Slováckmi obývaných žúp Maďarska	4
Z nových básní Juraja Dolnozemskeho	28
Alžbeta Hollerová Račková: „Musíme mať dobré školy“	29
Korene a krídla – rozhovor s Máriou Jakobovou Šingelovou	31
Vyznamenania	41
Parlamentný výbor pre národnosti	45
Mária Nagyová o súčasnosti a budúcnosti Slovákov v Maďarsku	47
Ladislav Petro: Súrne úlohy v našom školstve	48
Alexander Kormoš: Premeškaná reforma národnostného školstva	49
Z nových veršov Gregora Papučka	52
Politika v obrazoch	53
Valné zhromaždenie CSSM	56
Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí	58
Z aktivít našich župných samospráv	60
Z činnosti našich občianskych organizácií	62
Obnovená Slovenská materská škola v Novej Hute	65
Telekgerendáš – Deň Slovákov v Maďarsku 2015	67
Ján Jančovic: Slovenský Komlóš si pripomína 270. výročie založenia	71
Spisovateľ, novinár a pedagóg Michal Hrivnák 80-ročný	77
Alexander Kormoš: V trinástich dedinách (Pocta Pilíšskemu regiónu)	82
Michal Hrivnák: Corpus delicti (Októbrové udalosti roku 1956)	83
„Ja musím ísť preč...“ – Santov – Budapešť 1956 – Belgicko	89
Alexander Kormoš: Gitara, zo srdca hraj!	92
Pltníci a Budapešť	93
Organizácia slovenskej mládeže v Maďarsku	95
Tábor Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku v Dunaed'háze	97
Bohatá činnosť Slovenského divadla Vertigo	99
Rudo Fraňo a Konštantín Palkovič o pilíšskych Slováckoch	103
Gregor Papuček: Biela vrana pod Pilíšom	107
Ján Jančovic: Slovenské začiatky Balašských Ďarmôt	109
Zoltán Bărkányi Valkán: Strážca	113
Kultúra vo fotografiách – Z podujatí Slovákov v Maďarsku	117
Folklorný festival Slovákov v Maďarsku v Banke	165
Ján Jančovic: V Orosláni po slovensky	167

Lúčime sa s etnografom dolnozemsých Slovákov O. Krupom	171
Alžbeta Uhrinová: Úryvky zo života O. Krupu (aj našej národnosti)	175
Ildika Fúziková: Koník	179
Historický dokument zo Sarvaša – Samuel Tešedík: Podme, bratri!	185
Praví žobráci boli pred dvesto rokmi označení plieškom	187
Básne Ladislava Feketeho	189
Pavel Samuel (Slavko): Spievaj, Brat! – Naša spása	192
Verše J. V. Dolinského, J. Dolnozemschého a I. Fuhla	194
Náboženstvo – Keď zvonia na Anjel Pána... ..	195
Čo znamená, keď sa povie dostal sa k tomu ako Pilát do kréda?	196
Betlehemske perličky	197
Senondrejský kaplán František Kučera	199
Z kresťanského sveta – Duchovný život našich Slovákov	201
Pred medzinárodným stretnutím slovenských evanjelikov v Békešskej Čabe	210
Zo života našich škôl	211
Detský kútik	233
Gregor Papuček: Svet sa prebúdzá – Ten môj psíček	233
Ľudové veršičky pre deti z Mlynkov	233
Krista Bendová: Rozprávka o rozprávke	235
Hádanky o zvieratách	235
Brémski muzikanti	236
Krížovka pre deti	238
Ženám a dievčatám – Päť pravidiel, ako získať prácu snov	239
Prečo ľudia pijú	240
Muži verzus selfie	241
Recepty: „Stará tarhoňa“ – „Tarkedli“ – Svadobný radostník z Veňarca	242
Krížovka Nášho kalendára	244

ZÁZNAMY

Készült a Croatica Nonprofit Kft. gondozásában

Felelős vezető:
Horváth Csaba ügyvezető igazgató

ZÁZNAMY

Slovakum